

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

evrensel kültür kitaplığı

• DİRENÇ ŞİİRLERİ / SENNUR SEZER

DİRENÇ ŞİİRLERİ

toplu şiirler

s e n n u r s e z e r

evrensel kültür kitaplığı

DİRENÇ ŞİİRLERİ
topl u şiirler

Sennur Sezer

ISBN 975-7837-62-8

Direnç Şiirleri / Sennur Sezer
evrensel kültür kitaplığı:19
Kapak Resmi: Nuri İyem
Desenler: Käthe Kollwitz
Kasım 1995, İkinci Matboası

EVRENSEL BASIM YAYIN

Piyerloti Caddesi, Onur Apt. No: 41-B/9 Çemberlitaş-İstanbul
Tel: (0212) 517 82 37 - 638 29 34 Fax: 516 27 53

DİRENÇ ŞİİRLERİ

t o p l u ş i i r l e r

Sennur Sezer

evrensel kültür kitaplığı

TOPLU ŞİİRLER'DE YER ALAN KİTAPLAR

GECEKONDU

şiiir, 1964

YASAK

şiiir, 1966

DİRENÇ

şiiir, 1977

SESİMİ ARIYORUM

şiiir, 1982

BU RESİMDE KİMLER VAR

şiiir, 1986

1987 Halil Kocagöz Şiir Ödülü

AFİŞ

şiiir, 1991

YAZARIN ÖTEKİ ŞİİR KİTAPLARI

GERÇEĞİN MASALI

şiiir, 1979

KİMLİK KARTI

1964-1977 şiirler, 1983

UÇUK SEÇİK ŞİİRLER

şiiir seçkisi, 1991

Sezer on altısını kırk altısında
yaşayacaktır.
Çünkü bütün şiirler -
Çiğnenmiş çiçeklere özlemi anlatır.

BEHÇET NECATİGİL
27 Eylül 1966

SUNU YA DA ÖZELEŞTİRİ

Ozan, yazdıklarının yetkinliğine bütün kalbiyle inanamayan, yazdıklarıyla yetinemeyen insandır. Öleceğini aklıyla bilse de yüreğiyle reddeden. Bu yüzden belki, bütün şiirlerimi bir arada görmeyi istemedim uzun süre... Yalnızca bir kez seçmelere boyun eğdim. Şimdi tüm şiirlerimi birarada yayıma hazırlarken, bunların benim özel tarihimden çok, Türkiye’de yaşayan bir işçi kadının günlüğü olduğunu anımsıyorum. Sesini baskılara, kıyımlara karşı yükseltmeyi bilmiş, bireysel özgürlükten toplumsal özgürlüğe hep özgürlüğü istemiş bir işçi kadın. On beşindeyken de...Kırkındayken de.

İnsanların ömrü, ulusların ve ülkelerin ömründen daha kısa elbet. Şiirin tanıklığında yaşadığım olayları, tanıdığım insanları anlattım hep. Bu anlatışlarda kimi kez adlar yer aldı. Kimi kez bu adlar açıkça yazılmıştır. Kimi kez anıştırılmıştır benzer adlarla, kimi kez soyadsız anılmıştır bu adlar. Bu şiirlerin yazıp yayınlandığı sıra bu yöntem geçerliydi. Şimdi yazılmalarından bu yana, otuz yılla on beş yıl geçmiş bu şiirlerdeki kimi adların toplumsal bellekte silinmeye başladığını farkettim. Bu yüzden kimi adlar için bir not listesi hazırladım. Bu listede yaşam öyküleri yok. Yalnızca anımsatmalar var, şiirleri esinleyen olaylar. Bu olaylar, toplumsal ve siyasal tarihimizde yalnızca birer nokta. Ama ozan da bir insan ve insan yaşamı çoğunlukla bir nokta bile değil o büyük kitapta.

Direnç Şiirleri’nde eskimeyen tek şey, yaşama ve direnme. Olaylar çoktan eskidi. Tarih yinelenmez. Bu kitap

özellikle bugün on beş yaşında olan bir işçi kız için düzenlendi. Kendinden önce de yaşayıp savaştan birinin varlığını bilsin diye. Yaşama sevincini yenilesin diye.

Bu kitabı düzenlemekte bana güç veren ise, yol arkadaşlarım. Önce “silah arkadaşım” Adnan Özyalçın. Sonra benim etimden ve kanımdan gelmese de, hepsini çocuklarım saydığım Evrensel Kültür Emekçileri... Sonra her ölümlü insanın kaçınmadığı, soyunu sürdürme bencilliğiyle sevdiği kız, oğul ve torun, damat, gelin topluluğu: Ayşe Bengi, Ahmet Emre, Adnan Taylan, Doğan Sakin ve Aslı Çingil. Hepinizi soy yakınlığından çok insan olarak sevdim. Verdiğiniz sevinçleri de acıları da kabul ettim. Yaşamamın cayılmaz parçalarısınız. Ve başım zora geldiğinde yanımda olacağını, sevincimi coşturup dertlerimi azaltacağını bildiğim güzel insan Seher Karabol. Bu kitap hepinize...

Sennur Sezer

SENNUR SEZER'İN ŞİİRİNDEKİ İÇERİK

Şiirimize 30 yıldır emek veren bir arkadaşımızın sanatı üzerinde konuşacağız. Benim üzerinde duracağım nokta, bu şiirin içeriğidir.

Bir ozanın şiirini yalnız içerik yönünden ele almak elbette eksik bir iş olarak kalır. Ancak bu akşam burada başka konuşmacılar da dinleyeceğiz. Onlar farklı yönlerden bizi aydınlatacaklardır.

Yalnız içeriği ele alan bir araştırmanın başka bir sakıncası, şiiri bir defada oluşturulmuş homojen bir bütün olarak görme tehlikesidir. Bu akşam bundan da çekinmemize gerek olmadığını düşünüyorum. Çünkü ozanın kendisi aramızdadır. Kuşkusuz ondan şiiriyle ilgili birçok şey öğreneceğiz. Bize kendi dünyasının kapılarını açarken eksiklere, hatta yanlışlara da işaret edebilecektir!

Sennur Sezer'in şiirinde bazı izleklerin zaman içinde bazı değişmelere uğrayarak yinelendiğini görürüz.

Bu şiir toplumsal sorunlarla ilgilidir; acılardan söz eder, direnci aşılar. İnsanoğlundan, gelecekte umutludur. Ozanın görevi, şiirin işlevi burada şöyle özetlenir:

“Görmez misin ozanları
Aydınlığı kutsarlar karanlıkta
Mutluluğu över
Açların ekmeklerini bağışlaması gibi
Umudu sunarlar

Görmez misin ozanları
Sevgiyi kutsarlar sevilmeden
Yaşamadan yaşamayı
Kimseyi incitmezler
İncitildiklerinden”.

Ozandan beklenen şunlardır:

- "A) Susmayın
- B) Yummayın gözlerinizi
- C) Tanıklık edin, unutmayın."

Ozanlar, "Dünyayı değiştirmek isterler"! Bunu gerçekleştirmek için türkülerinin içerikte en doğru, en haklı olması yetmez; biçim bakımından da en iyi söylenmiş, en etkileyici niteliğe ulaşması zorunludur. Ozanımız birçok yerde özellikle şiirin "ses"ini konu edinerek bu konuyu gündeme getirmiştir:

"Bir ses arıyorum
Yeni bir şiire başlamak için
Bir doğum çığlığı gibi kaçınılmaz
Çocuğun ilk ağlayışınca güzel
Bir ses

...
Bir ses arıyorum
Yeni bir şarkı için
Çocukların ilk sözcüğü gibi umutla
Sevinçle duyulacak bir ses

Çünkü umutsuzluk yasaktır"

Bu şiirde, halktan insanların, güçlkle geçinenlerin çetin yaşamı türlü yönleriyle anlatılmıştır. Çileli kadınlar ve çocuklar sık sık çıkar karşımıza. Ozanımız yalnızca bir betimleyici değildir, anlattıkları üzerinde okurlarını düşünmeye, yaşanan acıların ortadan silinmesi, yeni, hakça bir düzenin kurulması için bir şeyler yapmaya çağırır.

Örneklerden biri soyut sanata karşı çıkar, toplumsal sorunlara dikkatimizi çeker.

"Fildişi kuleleriniz daha sarsılmadı mı
bu ne denli uyumak"

"Tarlalar başak başak borçlara sararır
uzar büyük şehirler fabrikalar kurtulmak"

llerde şiirini büyük ölçüde besleyecek kadınlar ve çocuklar

ilk adımlardan başlayarak karşımızdadır:

"Bir kadının mavide salınır ayakları
ve çocuğu doyurmaz oluverir ağlamak"

Erkeğin dünyasına giren, onun cinsel doyum aracı olan kimi zaman para karşılığında el konulan, "ekmeğe satılık şu kadınlar"dır söz konusu olan.

Kadınlarla, çocuklarla ilgili sorunlar, dertler sıralanır:

"Artar eksilmez şu dert! Kadınlar hep çocuklarının
ardında yalın ayak. Kadınlar pencerelerde.
Yazmak hep ucuz yakınmaları. Ama çare..."

Farklı toplumsal kesimlerden kadınların konumu, sorunları, çatışmaları –bir kadın ozanın kaleminden çıktığını açıkça belli ederek– içtenlikli, inandırıcı biçimde dile getirilir:

"Kimse öldüremez bu boşunalık duygusunu
Soğan doğra, kıyma koy, ateşi kıs
Ateşi kıs pirinçler diri kalsın.
Sağçalı pilavlar votkalar kahkahalar

Ödemez arkadaşsızlığımı

Zor günler yaşadım
Utanmam anmaktan
Çirkindim yoksuldum arkadaşsızdım
Kocaman sözler iri göğüsler hantallıktı simgem
Utanmam
..."

Özyaşam öyküsünden beslenen etkileyici çizgiler çizilir:

"Kardeşim olacaktı biliyordum
Annem zayıftı dal gibi
Ben öksürüyordum
Tavuklarımız yoktu
Anlamam sanıyorlardı
"Et" demişti doktor
"her gün"
Şehrin dışındaydık
Yollar karlıydı

Odaya kapan kuruluydu
Kar yağıyordu eleğin üstüne pencereden
Kuşlar zayıftı açtı
Çok soğuk vardı

O kış her gün çorbayla
beyaz etler pişirdi annem
"Bak tavuk yaptım kızıma"
Sertti tuzsuzdu lokmalar yağsızdı
Anneler istemese yutulmazdı

Yıllarca kuş besledi annem
Ödemek için bir kış ölenleri
Ne ben söyledim tuzağı gördüğümü
Ne o sezdi
Bir oyunu sürdürdük o yıldan konuşurken
"Kardeşim doğmuştu hani"
..."

Yaşamın eşiğinde, gelecekten beklentileri olan genç kızların
iç dünyası önümüze açılır:

"Onlar yelkenlilere benzer. Kaçıp gitmek telaşında saçları. (Göçebe bir çadır gibi buruşsalar da akşamları) Denizi özlerler, kıyıya çekilmiş gövdeleri, dağ başlarında. Bakın bunca takı kollarında, boyunlarında göçebe vukleri. Rüzgârı beklerler. Gözleri gökte: Bir doğsa ay.

Yurtsuz rüzgârlar gibi yaklaşır sevdalar. Ve çakar toprağa onları. Akşamları buruşuk göçebe çadırları dalgaları rüzgârda: Bir doğsa ay."

Kadınların, genç kızların çileli dünyasına çocukları eklenir:

"...
Üçünü kızamıktan gömdük
Biri üç ay yaşadı
Bir sevincimiz okuldakiydi vurdular
..."

Toplumcu ozan, aile çevresinin dışında kaynaşan toplumun da bir temsilcisi ve gözlemcisidir. Çalışanın emeğini, yurttaşın hakkını konu edinir:

“Hak bildiği tek şeydi yaşamak
Sıcak bir şey gibi akşamları
İnsanca yaşamayı arıyordu”.

“...
Zeytini söyleyelim
Zeytin hakkı için
Kayayı delen delice hakkı için
Bu buruşuk, acı ekmek katığı için
Yağı alınan çekirdeği hakkına

Hak yerde kalmayacaktır.”

“Bir sözle kuruldu dünya
Hep o sözü aradım ve buldum: Emek”.

Ozanın yapıtlarını oluşturduğu 30 yıl boyunca ülkesinde işçi eylemleri, işçilere ve aydınlara uygulanan baskılar, şiddet olayları yaşanmıştır. Şiirlerinde bütün bunların izleri görülür:

“Hayır, baban kimseyi öldürmedi
Utanma arkadaşlarından
Baban arkadaşların da mutlu olsun istedi.
Utanma babam hapiste demekten,
Babanın suçu çocukları sevmekti.

Evet uzun bir süre
Baban getiremeyecek ekmeği eve
Ekmeksiz kimse kalmasın diye
Yazı yazmaktan suçlu.

”
...

“ ...

Ne zaman eksiksiz bir dize
Takılsa dilime
Bir cezaevinden bir mektup:
'Doğa yasaları karar versin
Ne zaman öleceğimize'
Ne zaman bayramları düşünsem
Hep o kadınlar
'Görölmüşdür' damgalı mektuplar
Alırlar yalnız

...”

Başka ölkelerin insanları, sorunları, o ölkelerde yaşanan acılar, halka, emekçilere yöneltilen baskılar, kıyımlar da bu şiirin yabancıısı değildir:

"Burda ya da Angola'da hep aynıdır insanlar
Sevilmek ister kadın,
Çocuk doymak, korunmak,
Erkek iş ister ellerine
Ve dinlenebilmek
Eve dönünce
Burda ya da Angola'da
İnsan insanca yaşamak ister sözün kısası."

Bir yapıtı "Direnç" adını taşıyan ozanın şiirinde bu kavram geniş bir yer tutar:

"Bu yüreğin dört kapısı
çaresizliğe kapalı
duy sarısıcak, duy batacık çamur
işitin ayrıkotları"

Dirençi umut tamamlar:

"Bırakma yaşamayı, bırakma umudu"

"Daha ümidimi yitirmedim"

"Kesilmiyor suyun sesi
Uykunun arasında dinle
Durdurulamayışını tohumun toprakta
Ve çatlayışını kayanın
Yarın genç bir dünya uyanacaktır"

"...

Kışlar yeşili tüketemez
Buğday bekler toprakta
Şarkımız sürgün verir
Sesimiz çocuklarda

Dağ koyaklarına uğra
Baharı özlersen
Menekşeler kar altında da açar
Ve yollarda kardelen".

Sevgi şiirleri bu temayı yaşamdaki olağan yeri içinde ele alırken toplum sorunlarıyla ilişkisini sürdürür. Doğal, sağlıklı ve umutlu görünür:

"Kükremiş bir damla kanla silkinir damarlarım
Yüz kolum olmalı seni sevmeye
Çünkü günler dar
Yarım .

Yüreğimin serin rüzgârlarda yeleleri
Yüz elim olmalı yaşamaya
Kim uzansa
Dikenli tellerde elleri

Avuçlarımdan ağarır tanyeri".

Ozanın gezip gördüğü yabancı ülkeler çeşitli şiirlere konu olmuştur. Bunlarda gidilen yerlerin farklı, özgün yanlarını yalamaktan çok geride bıraktıklarıyla, ülkesiyle, kendi dostlarıyla, doğayla meşgul görünür:

“ Hadi, ışıkları cebine doldur. Kimseler yok. Camların ardında bir sessiz film. Kıpırtısız kadife örtüler. Işıltısı donuk fincanlar ve mumlar. Adımlarımı sayan bir ejder. Gece. Bekçisi gecenin. Işıkları cebine doldur hadi. Senden beklenen bu. Yabancısin. Bunca donanma, yabancıları yadırgatsın diye. Gece bitmeden ışıkları doldur ceplerine. Kanallar uyurken.
...”

Doğanın bozulmasına, yıkıma uğratılmasına karşı çıkan çevreci şiirlerin de sahibi dir:

“Beton.. beton...
Sağır sesi kalabalığın
Örten cırcır böceğini, yeşili
Dur bak diyen yüreğimi
Güneşi örten
Beton

Biz şehrin varoşlarına yuvalananlar
Gölgesiz kıyılarında asfaltın
Tekerlek ulumalarını bekleyenler
Kırlangıçları unuttuk
Leylekleri
...”

Özetle Sennur Sezer’in şiirinin içeriğini, günümüzde aydın bir genç kadının gözünden görüldüğü biçimiyle, ülkemizin ve insanımızın sorunları oluşturmaktadır.

Konur Ertop

29 Mart 1994

Evrensel Kültür Merkezi-İstanbul

GECEKONDU

(1964)

1. Basım: Ersa Matbaacılık Koll. Şti., İstanbul, 1964,
2. Basım: Kimlik Kartı (1964-1977) Yazko, İstanbul, 1983

Bir şarkı yansır uzak birinden
Etimizden kopar acısı

GECEKONDU

Aceledir sevişmeler tek odalarda
Yarı giyinikliğinde kadınların
Kaçış kaçıştır
Dönüverişinden çocukların

Soluk soluk yaşamalar
El kiri
Yıkanan kapı önlerinde
Yarına hep yarına sorular
Dipdiri
Fabrika düdüklerinde

"Kondü"ların can kardeş damarlarında
Sızı sızı
Kirası ya borcu dört duvarın
Tez büyür çocuklar tek odalarda
İnanın

VOLTA

Her insan tutsaktır kendi duvarlarına
ve ne yazık adımları orda tükenir

Bir adım üç adım beş adım
Beş adım üç adım bir adım
Bir sağda bir solda
Uzayan
Ayaklarda

Ceplerle büyüyen güvenci
Avuçların
Ve bitmeyişi bekleyişlerin
Hattâ
Rüyalarda

Üç gün bir saat beş dakika
Dakikalara sığmaz bir korku
Omuz başında
Bir ısıklık özlemi
Dudaklarda

Bir adım üç adım beş adım
Bir sağda bir solda
Beş korku üç kıskançlık bir ürperti
Tutsak yürüyüşü
Volta

YORGUN

Uzar darağaçlarınca bir soru

Avaz avaz haykırانların kenti bu
Bütün şarkılar açılığa
Ama ekmek ama kadın ama su

Bütün eller kalemleri kırmaya
Hangisi yazsa bir çirkin dize çünkü
Çünkü aç çünkü bıkkın
Çünkü herkes tekrarlanan bir türkü

Yapacak bir şey kalmadı
Ben de öyle
Bu kent çok gürültülü

SOYUT

Bir kadının mavide salınır ayakları
ve çocuğu doyumaz oluverir ağlamak

Açlık en bayat yemek
sofralarınızdan irak

Tarlalar başak başak borçlara sararır
uzar büyük şehirler fabrikalar kurtulmak

Fildişi kuleleriniz daha sarsılmadı mı
bu ne denli uyumak

HAYKIRI

Nehrin denize kavuşuvermesi
Orda, fırtınaların dindiği yerde

Uzat ellerini
Ellerin ellerim ellerimiz
Uzat ellerini yalnız değiliz

Bak bu kaçınıcı göz uykuya aç
Kırpık kırpık sancısı
Bu kaçınıcı çığlık
Kalakalmış topraklar üstünde –kıraç mı kıraç–
Bak bu kaçınıcı gerçek saklanmış kıyı bucak
Gel haykıralım
Duyuralım gel
Yoksa suç bizim olacak

Gel bu nehir kurumasın akmadan
Dallar var çiçeklenecek tomur tomur
Gel uyan
Uyku nasılsa uyunur

Gel gel gel
Yalnız değiliz

BEZGİN CUMARTESİ

Şarap bardaklarında tükenir gelecek kaygıları
tükenir sabrı bekleyenlerin
hafta sonları

Alkol kokulu cumartesiler
gider-gider

Tükenir işçi kızların haftalıkları
istekler tükenmez
tükenmez dertler –yağ tuz gaz kokulu–
Bezgin cumartesiler
gelmek bilmez

Tükenir güneş tükenir parklar
Cumartesilerin en özleneninde
kalakalır sevgililer
Çirkin cumartesiler
yağmurlarla uzar gider

(X + 2)

Siz o kadınlarla kucak kucağaydınız
Çığlık çığlık yüzleri
Gözleriniz mi kamaşmıştı ne
Bakamadınız

Onların da evleri vardı
Küçük ılık bırakılmış
Düşündüklerinde duymazdı etleri ellerinizi
Umursamadınız

Ben kapıların dışındaydım oysa
Ağladım yumrukladım kapıları haykırdım
Sağırdınız da kahkahalarınızdan
Duyamadınız

(E - 1)

Mutlu uçurtmalardır çocuklar
Annelerin
Yıpranmış ellerinde

SAYRI

I

Sevdalar kolaydır. Sövmek darağaçlarında.

Artar eksilmez şu dert! Kadınlar hep çocuklarının
ardında yalın ayak. Kadınlar pencerelerde.
Yazmak hep ucuz yakınmaları. Ama çare...

Artar gece avuçlarında dilencilerin. Avuçları terler
yeni terli bıyıkların. Kızarıp bozarıp susma
çağları eskir bir gülüşle. Gülüşler eskimez.

Ve gecenin bir yerinde bir insan doğar gibidir!

II

İlk kendini sever insan. Ellerini gözlerini çizer
bir taşla. Üç dal koyar sevdasını
yazmaya, taşlanır.

Bir büyük şarkıdır yaptığımız. Her sesi yüzyıl sür-
müş. Bitmesi masal. Bir büyük şarkıdır yap-
tığımız, ardımızdan sürüp gitse...

Üç dalı ben koydum boşluğa ilk.

(X + 1)

Sen yasak sıcakları düşle
ömrün boyu
ev sıcaklığı yasakken bunca kişiye
üşüyeceksin

Tay coşkunuğu alabildiğine
damarlarında senin
ekmeğe satılık şu kadınlar
sevişebilecek misin

Sen dev aynalarına köle yıllar yılı
Elini uzatsan göğre erersin
Ben özgür dertleri sen boyu
Boy ölçüşecek misin

ÇORAK

Usandı gökyüzü usandı yağmur
Bir istemesini bilen ellerimizden
Bir dilim ekmek bir sıcak yatak
Artmadı bizden

Biz çıplaklığından utanan kişileriz
Başımızda incir ağaçları başıboş
Başıboş ellerimiz yüzümüzde
Biz çıplaklığından utanan kişileriz
Suç kimde

Usandı gökyüzü usandı yağmur
Bir ağlamasını bilen gözlerimizden

ZENCİ

Kapalı gözlerle sevişiriz doğduk doğalı. Ve karanlıkta eşir bütün kadınların sıcaklığı. Öyleyse neden kıyaslamak kolları, bacakları ve kayırmak aklığı.

Bıktırdı kıpırtılarımız ot yatakları; aç eller uzanalı etimize. Kaçışmaların uğultusunda kafataslarımız solumayı unuttu. Ve ne yeşerdiyse avuçlarımızda karanlığınız yuttu.

Kapalı gözlerle sevişiriz doğduk doğalı. Hep unuttukandır sevişme karanlığı. Akar aramızda doygun ırmak suları: "Güzeller, seçkinler kıyısı bu kıyı. Güzeller, seçkinler kıyısı.."

Siz öte yakaların kızları. Ölüm neden sizi hiç kayırmadı?

DÖNENCE

Tam sütlerin sevdaları boğduğu sıra
Tam kazandığı sıra savaşı anaların
Bir cıva damlasıdır yaşamak avuçlarda
Bırakmayın

KÜFÜRDÜ SEVİŞMEK

Küfürdü sevişmek ölümler soğumadan
Soğumadan daha yangın yerleri
Damarlarında üşürken birazcık kan
Kanarken bir ölünün elleri

Küfürdü sevişmek
Ekmek Ekmek Ekmek
Tek düşüncesi gibiyken çocukların
Savaş yılları
Tutup bir askerin gözlerine
Kadın omuzbaşları getirmek
Ellerine biraz içki
Oysa ne zamanı vardı duraksamaya ne yeri

Küfürdü sevişmek

SAVAŞA GÜZELLEME

Bir kutsal içkidir savaş
Eskidikçe güzel
Hint şalı can renklerimizle nakışladığımız
Bir büyük davuldur savaş
Uzak türkülerini alkışladığımız

Kan kokar süt bebelerin ağzında
Kan kokar lokmalarımız yutulmaz
Sevişilir belki geceler boyu
Uyunmaz

Gerilir ha gerilir bir tel can evimizde
Koptu kopacak
Gerilir bir tel can evimizde
Övgüler uzak

Kan kokar süt bebelerin ağzında
Barut kokar kurşun keser lokmalar
Terler avuçlarımızda bir küçük mendil
Üşür korkular

Taşlandım hangi gün ağıt yaktımsa
Adını andımsa büyük açlığın
Sevdaya mı bundan böyle koşular
Sevdaya mı böyle suçlu ve şaşkın

YORGUN ÇİNGENE

Esmer elleri var sevdalımın
Uzun kirpikleri kaygılı ıslak
Saçları yüzüme değer uykumda
Soluğu derimde ürperir korkak

Esmer elleri var sevdalımın
Yorgun elleri var sevda şaşkınlığı
Gülüşü kınını seven bir bıçak
Yaşamak yanılmak ölmek bıkkınlığı

Yorgunsam bezginsem çaresizsem
Onu düşünürüm üzgün ve kırgın
Türkülerle avunması gibi
Yorgun bir çingene açlığının

KO

Ateş gözlüm rüzgâr saçlım dar ağızlım
Ko görsünler
Ko desinler –ağızları kan dolası–

Ben sağırım

KRİZ

Benim gözlerim yok
Bu gözler palyaço gözleri
Bu düzen düzen gülüşlere çizili ağız
Benim değil

Sen bilmezsin daha inançsızlıklara tutsaklığını
Tutsaklığımı ateş çemberlerine
Nasıl daralır çemberler bilmezsin
Gülüşlerinle

Gülme n'olur gülme
Gülme belki de çıldırırım
Yıkarım töreleri bir bir
Severim seni
Belki ağlarım

(E – 2)

Öyle çılgın güzel ki yasaklar
Öyle yasak ki sana değmek

Ellerin olmalıyım

İLK SABAH

Ellerin bir yanda ekmek bir yanda
Bölüşülür yudum yudum bir tutku
Günaydın sevdiğim

Dudakların çaydan daha sıcak
Saçların gözlerin nasıl uykulu
Günaydın sevdiğim

Gün bir kez daha böyle doğar mı
Biraz böyle şaşkın böyle mutlu
Günaydın sevdiğim
Günaydın kuşku

BARKAROL

Yolunu yitirmiş bir çocuktı özlem
Adım boyu eteğimize sarılan
İslaktık etimizden kemiklerimize
“Geceydi yağın”

Bir koşu başlardı aydınlık ve ak
Kentlerden mağara ağızlarına
Solurdu yollarda binlerle tuzak
Tuzaklar büyürdü damarlarıma

Bilerdi pençelerini beynimizde bir kedi
Utanç bir çağrıydı yorgun ve uzak
Bir kedi pençelerini beynimizde bilerdi
Gülmek miydi neydi bir yerde kaçmak

SOLUKSUZ

Bir kadın bir erkek durur dayanır
Uzak köşelerine yalnızlığın
Bir kadın bir erkek
Anlamaksızın

Ansızın kesilir güçlü yağmurlar
Kapanır kanatları karanlığın
Yalın ayaklar boyu damar damar
Ateşe keser soluğu toprağın

Bir kadın bir erkek
Bir şarkı
Dargın

ÖLÜ NOKTA

Okşamaların buruk sevincinde üşür bir kadın
Üşür uzak beyazlar
Pisi otları ve tesbih böcekleri mezarlıkların
Geceler yarım
Yarım

Koptu kopacak bir büyük çığlık
Bilenir kocakarı ilaçları
Ve ak utancı ilk doğumların
Geceler yarım

Okşamaların buruk sevincinde
Eksik bir korku

DOYGUN

Eskir dokunması ellerimizin
Alışkın parmaklar küçümser sizi
Düşler mi çoğalır aynalar mı ne
Eskir sevişmesi

Uzak bir serinliktir ilk öpüş
Yalan kaçışlarla özlediğimiz
Nasırlaşıverir uyandığımızda
Bir ılık gibi tez, çaresiz

Eskir dokunması ellerimizin
Dar gelir sokaklar gökler dar gelir
Aldığımız sıcaklığa uzanmak
Bir günü tüketmek bile değildir

SON

Islak ellerimiz eskir yazık
Yazık saçlarımız uzamaz belki
Unutmaksa gün ortalarını güzel
Yoksa neyi çoğaltmak
Sevmek neyi

Islak saçlarımız eskir yazık
Yazık ak masallar artık büyümez
Ellerimiz de unutulur bir gün
Büyümez bundan böyle sevişmek

YASAK

(1966)

1. Basım: Habora Kitabevi Yayınları, İstanbul, Mart 1966
2. Basım: (Seçmeler) Kimlik Kartı (1964-1977), Yazko, İstanbul, 1983

7. 2. 1911.

Biz korkularımızı büyüttük
Sabahlara

EZGİN DESTAN

Biz

Korkularımızı büyüttük sabahlara

Ellerimizi yitirirsek

Ellerimizi, emeklerimizi

Çünkü dilenciler vardı: Elsiz, iğrenç, bildik

Biz ellerimizden gayrı kimseden

Ekmek istemezdik

Korkularımız arttı sabahlara

Ellerimizi yitirirsek

Ellerimizi, ekmeklerimizi...

Yolları, el arabalarını, tezgâhları alırlarsa

Alırlarsa taş taş üstüne komayı

Yolları, el arabalarını tezgâhları...

Sonra deri kokuları, mürekkep kokuları ve tütün kokuları

Bildik ve kutsal iş kokuları

Kaparlarsa bu kapıları, fabrikaları

Ellerinizi ceplerinize sokun derlerse

Oysa dünya büyüktü ve güzeldi
Severdi kardeş kardeşi, sevgili sevgiliyi
Akan sular dururdu sevmek dedik mi
Ellerimiz, emeklerimiz, bir somun ekmeklerimiz
Sevmek denen yosmayı ödemezdi
Erken sabahlar ve geç gecelerdi bizim günlerimiz
Avunmaktı
Ve bölmekti ekmekleri evlenmek adına
Sevinmekti bir sıcak oda bulduk mu
Ve doyduk mu gülmekti mutluluk adına
.
Biz korkularımızı büyüttük sabahlara
Ezildik

İŞTE BÖYLE!...

Zonguldak'ta Raman'da
Ağaçlar çiçeğe duranda
Unutup yorgun kazmaları
Türkü yakıyorum ay ışığında

Keser ışıltısını altının
Bir damla kan
Alnından kopan bir damla
Tutuşur ocakta
Kıpırdar camında lambamın
Vardiya dönüşü yol ortasında

Keser ışıltısını bir damla kan
Lambamın
Yarın
Yarın

Hangisine değdi candarma tetiği
Nişan yüzüklerine bakamıyorum

UZAK BİR ÖĞRETMENE

Şimdi biri seni öldürebilir
Ellerim kalakalır bil ki
Ve bil ki bir çocuk çoban kalır ömrü boyu
Kalemini kimseler kullanamaz
Şimdi biri seni öldürebilir.
İki çocuğunun adı yetim ve karın dul
Bul bulabilirsen benim adım ne olur

Şimdi biri seni öldürebilir
Üstüne kapanıp ağlayamam işte yasalar
İşte kasalar ve para denen tutsaklık
Satılıp ölen kızlar
Ve kuma kuma üstüne Anadolu

Seni biri öldürebilir ne kötü
Ama ellerinle ısırmış bu karanlık kime ne
Kime ne bir kız bir at fiyatınaysa
Ve sen öğreteceksen bunu yediden yetmişe

Şimdi biri seni öldürebilir
Kurtaramam

DURMADAN

Beni sevmekten utanıyor
Elleriyle örtüyor yüzünü
Yol ortalarında istasyonlarda
Her çıtırtı bir adam oluyor

Beni sevmekten utanıyor
Oysa şimdi tüfekler kan-kına
Arpacık gez göz
Madrid'e uzanıyor
Ve pirinç kokan ellerine Han'ın
Pirinç saçlı Li'ye
Hedef Çin

Niçin ekmek yediğimiz eller çeker tetiği
Altın halkalar taktığımız
Tanrı'nın önüne çıkmadan ilk arıttığımız
Çeker tetiği

Beni sevmekten utanıyor
Elleriyle örtüyor yüzünü

ASKER ÇANTASI

BİR ADAMI ÖLDÜRMEK

Önce kan sıcaklığı ürperen her tetikte
Sonra terli bir avuç
Ve kaskatı bir parmak
Kenetlenmiş demirle

Günler boyu görülen düşle yorulmuş bir yüz
Güpegündüz bir yıldız ışıldayan namlu
Sonra ılık bir damla kan gibi kaygan ıslak
Ve nedense buğulu

SAVAŞ AYIRMAZ SEVİŞENLERİ

Bir adım kala kör kurşunlara
Sigaramın üşüyen ucunda
Öpüşünü bıçak gibi tadarım

Çakıllar utanırdı sımsıcak
Sevişen çılgınlığımızdan
Bir büyük çılgınlıkta ağaran
Deniz tutuştu tutuşacak

Bilenir bir çelik alabildiğine
Şimdi sevişmeyi andığımız gün
Öpüşlerimiz soğuk keskin
İnce bir sızı gibi düğün

Ellerine bir adım kala
Bir adım kala kör kurşunlara
Öpüşünü bıçak gibi tadarım

KIBRIS! KIBRIS!

Bin anahtarım vardı geceye
Biri açmaz hanidir
Hanidir ellerimiz unutmuş okşamayı
Kapanmış öpüşmeye

Yataklar biraz ölüm uyudukça yasalar
Yataklar biraz ölüm
Belki bir namlu parlar kancık kahpe yılışık
Işık ışık andıkça yaşamayı çocuklar

Bin anahtarım vardı geceye
Aşka ve çiçeğe kesen
Uzandıkça ak eller ölüme kelepçeye
Utanan ve tükenen

Ellerimiz hanidir kapanmış öpüşmeye
Kapanmış bir karanlık baş ucumuzda bekler
Şimdi silah her kadın
Her çocuk biraz asker

Büyük masallar uzar kime ne desek neden
Nedendir bu ninniler

ASKER ÇANTASI

Yorgun omuzlardan yere kayar bir çanta
Ve kabuk değiştirir bozkırda binbir böcek
Ekmek kadar eskidir ve ekmek kadar kutsal
Şimdi seni özlemek

Güneş yenilenirdi biz çılgın öpüştükçe
Yenilenirdi deniz yengeçler ve çakıllar
Kara çirkin düşlere yumardık gözlerimizi
Uyanırdı martılar

Hangi uzak stepde bir asker vurulurdu
Biz kışlalı düşlere uyanırdık usulca
Bozkır akşamlarında solacak bir gelincik
Acırdı soludukça

Yorgun omuzlardan yere düşer bir çanta
Sen uzak kışlalarda mutlu umutlu coşkun
Ve ılık bir matra susuz dudaklarında.

ÖZET

57

ÇİĞLİK

Kapa kapıları eşikteyim
Açık denizlere hiç açılmamış
Küçük bir sandal bir kırık kürek

Kapa kapıları eşikteyim
Ellerin değmemiş bir tutam yonca
Yakana iliştirilmemiş çiçek

Kapa kapıları eşikteyim
Bana yalnız seni öğretiler
Gittiler

EY!

Tuttu köşeleri yine eski yasaklar
Tuttu yalnızlık
Eteğinde uyuduğumuz masallar
Uçurtmalar balonlar
Çocukluğu bıraktık

Ellerimiz sığamızdan ürker
Kaçar parmak uçlarından sevişmeler
Kaçar yaşamak
Ter sızar enselerimize
Tuz serin ıslak

Döndüm yine kollarıma sığındım
Bıkkın kollar ve ağızları sevdiklerimin
Döndüm yine kollarıma sığındım
Yasalar
Ey
Dağlar
Taşlar

İŞIK SEN VE UYUMAK

Ellerim kamaşır tutsam sesini
Işıklar sönmüşse ve uykusuzsam
Kuşlar uçuştukça büyür bu mavi
Doyamam

Ellerim kamaşır tutsam sesini
Tutsam özgürlüğü seni sevmeyi
Tutsam yaşamayı borçlardan uzak
Yeniden okşasam

Ellerim kamaşır tutsam uykumu
Yorgun ve bıkkın yastıklarımın
Seni sevmelere uzanır
Gibi dinmiş gözyaşlarımdan

ERKEN SAATİ UYANMANIN

Geceydi unuttun mu
Yastığım yüzüme diken
Ve erken bir kurşundu ilk ışık
Sırnaşık bir kadındı
Adındı tek umut
Adındı

Geceydi unutun mu geceydi
Bafralar ıslak ve keyifsiz
İzi bile yok türkülerin
Saat erlere nöbetin güç geldiği
Geceydi

AKŞAMLA SÜRÜLER İNERDİ

Su
Pusu kurar uykuma
Dudağıma değer uykusu
Yitik bebelerin
Sivrilsin bıçaklar korkaklığıma

Su
Pusu kurar sevdama
Saçlarımda savaşların uğultusu
Uğultusu sancakların
Çin kutusu sözlerle kazanılmaz kavg
Kazanılmaz

Büyür bir korku ince ince
İnce ince iner
Su
Ya

KAÇAKLAR

Uslu ve güleç bir uyku özlemi
Kolumuzu çekerdi ılık parmaklarla
Soluk yorgun sandallar
Şarkılı parklarda
Eğilir öperdi

Utanır gibiydi rengi ellerimizin
Sevimli bir uğultu siner seslerimize
Sevdalı solgun yaz gecelerimize
Bir acıyı taşırdık
Çiçek takmışçasına
Göğüslüklerimize

KARTOPU

Ya bir ana çocuğunu ağlatır uzaklarda
Ya bir asker nöbetten yorgun sevinçli döner
Böler tuzu ekmeği sofrasında genç kadın
Uslu bir gece iner

Alıştık türkülere akşamlara ve aşka
Günübirlik bir yolcu kapımızda bekleyen
Yalnız bir utanç payı bırakılan kundakla
Uzaklara ninniden

Ensemde bir kartopu
Seni hangi gün öpsem

ÖZET

Mor akşamlar ve deniz
Batan güneş
Son tiren
Hiç olmadı –ne gülünç–
Hiç olmadı –biz sevdik üşenmeden–

Hiç olmadı
Karides, kırmızı aptal huysuz
Masamızda ne gülünç
Az şekerli bir ölüm
“Az şekerli bir kahve” gibi rahat kaygusuz
Söylenmedi garsona

Belki gecikmiş bir kuş
Biraz yağmur
Ve ansızın bir çocuk

Yetti bize
Senin biten romanın
Benim bitmeyen borcum
Utanmalı mıyız hiç

/

KENTTE DÖRT KİŞİ

KİMLİK KARTI

“Ben” dedim mi
Onbeşinde bir kız düşünün hemen
Sevmesi sevilmesi
Güneş gibi aydınlık

“Ben” dedim mi
Onbeşinde Cibalide tütünde
Islak uçuk elleri
Tedirgin bir uykuyu akşamları örtünen

İnceden boyu posu
Hafiften öksürüğü
Komşulardan gizlenen

ÜŞENGEÇ

Soldı bir iki
Kır çiçekleri

Beklerdim seilmeyi
Bilmediğim Güney'in portakalları
Ve gaz kokan şarapları Tekel'in
Sanki Aksaray'da bir içki evinde
Elimde bir yabancı'nın parmakları
Bir iki yaprağı
Soldı

Ağarıdı saçım bir iki
Saçma sapan düşlere üşenirim
Üşenirim sevmeye
Ağarır göğse
Bir iki
Bir iki
Kır çiçekleri

DALGIN

Düştü Kezban düştü Ayşe düştü aşk
Küçük dişilerine gecenin
Seni beklerdim son vardiyada
Esmerim

Düştü Hacer düştü Hasan ardarda
Gece saatlerinde atölyelerin
Hani eteğinden tutacaktın çocukları
Ağlatmıyacaktın
Su verecektin hani

Neredesin
Ellerim

HEP BİLDİĞİNİZ BEN

Kükremiş bir damla kanla silkinir damarlarım
Yüz kolum olmalı seni sevmeye
Çünkü günler dar
Yarım

Yüreğimin serin rüzgârlarda yeleleri
Yüz elim olmalı yaşamaya
Kim uzansa
Dikenli tellerde elleri

Avuçlarımdan ağırır tanyeri

DAMDA ÜÇ KİŞİ

YILDIZ BÖCEĞİ

I

Yıldız böceği ıştır sevdadan
Kiraz çiçeğe durdu mu
Bahar boyu
Koyun gütmeye durdu mu İbrahim
İştir sevdadan

Varsan her çalıdan
Çığırır ışık ışık
Dişi
Yok uçmak
Bir baksan ötede bir ıslak göz
Bir ışık kanat

Yıldız böceği yanar sevdadan
Yanar İbrahim
Dağ taş
Emine kız
Koyun keçi
Nedir bu damarlarda deli dolu
Dolaştıran böceciği

Elçeker yıldız böcek kırdan
Şimdi ayvalar sarı

...

İbrahim Emine'nin yarı
Sevdi
Aldı

II

Emine kız güzeldi
Emine gelin şanlı
Komazlar güzeli sevdiğine
Tutuşur bıçaklar
İndi bir çelik sevdasına
İbrahim anladı

Yiğit adam “makbul” adam
Komaz öcünü tez alır
Nedir ki dam dediğin
Geldi dam

III

Yıldız böceğin, ışıma günüdür
Kirazlar çiçeğe durdu
Durdu İbrahim voltanın ortasında
Durdu İbrahim voltanın ortasında
Kırışmıştı
Emine kızı
İnen bıçağı sevdasına
Anladı nasıl ışırdı yıldız böcek
Aldı ötelerden
Yüreğine koydu

MARANGÖZ KEREM

I

“Dövdüler” diyordu
“Çok dövdüler”
“Ve beni bir kadın gibi kullanmakla tehdit ettiler”
Onaltı yaşındaydı
Elleri yeni yeni bilirdi hızarı
Ve talaşlardan kerestelerden tanırdı ormanları
Vatan
Bölünmez bir tarlaydı
Kerem'e göre
Hep güleş insanların çift sürdüğü
Ve tütün işçisi kızların
Korkak, silik öksürdüğü gelirdi kulağına
Daldı mı

II

Yıl 1946
Marangoz Kerem böyle dargın bakmazdı sokaklara
Ne karısı vardı
Ne çocukları
Ardı sıra gittiği
Hak bildiği tek şeydi yaşamak
Sıcak bir şey gibi akşamları
İnsanca yaşamayı arıyordu

Ak yazmalı analar ağlamasın diyordu
Hepsi bu kadar
Ve dudakları
Şarkısını hiç bir yabancı ulusun bilmiyordu
Seviyordu
İnanıyordu
Hepsi bu

III

Kelepçeler
Birer ikişer polis
Ve dayak
“İnanmak yasak”
“İnanmak yasak”

Bak marangoz Kerem
Sinop Hapishanesi'nden bugüne
Çok su aktı köprüle de

ÜÇÜNCÜ ADAM

Tebeşiri yerde kalmadı
Adı kitapçı vitrininde
“Sınıf” tez günde toplandı

Adı
Öğretmen Rıfat,
Severdi çocukları
Lisesinin bahçesi
Evinin perdesi birbirine benzerdi
Derme çatma
Rıfat’a
Ranzada yatma zor gelmedi de
Dert anlatma zor geldi
Sevmenin insanları suç olduğunu
Öğrenemedi...

Sınıfta yerini
Bir başka çileli öğretmen alacak
Kitabın toplanacak
Şiir
Tok adamların
Leylalara yazdığıdır Rıfat
Öğretmenlik: Baba Ana Ot At
Yazmasını öğretmek...

Bilmek görmek
Söylemek yasaktı yasak
Bu günler geçer dedik
Geçti...

Gün doğar dedi ya Âkif
Doğacak...

VE BİR ÖLÜ

KARA TÜRKÜ

Dn Zonguldak'da vurdular beni
Üç kere vurdular
Üç yerimden
Tüfekler yanıştı ben yanıştım
Uyanmaktı bymektı istediğim
Susamıştım

Dn Zonguldak'ta vurdular beni
Üç kere can verdim üç esmer elde
Ben grevi ne bilirim
Ne bilirim kanunu
Ben miyim zam üstüne zam yapan maaşına-mecliste

Üçü de bizim sancaktandı candarmaların
İşte Ali Hoca'nın Duran
İşte Çopur Hakkı
Dul Fadiğın Hasan işte
"Uf" demeden vurdular
Üç gll
Üç sarı kız
Üç köy kanadı göğsümde

DİRENÇ

(1977)

1. Basım: Cem Yayınevi, İstanbul 1977
2. Basım: (Seçmeler) Kimlik Kartı (1964-1967) Yazko, İstanbul, 1983

Bırakma yaşamayı bırakma umudu
Daha çok yok sabaha

İŞİTİN AYRIKOTLARI

Bu yüreğin dört kapısı sarısıcığa bakar
bozkır sıcağına
başlamadan biten bahara
yazla başlayan başkaldırmaya
usulca çamura dönüşen ırmaklara
serini ararken boğulanlara

Bu yüreğin dört kapısı
bozkıra açık
Analığı, şairliği, evcilliği eksik
acımadan, kırgınlıktan dövüşken bir yürek
sarısıcığa gömülü bebeleri
gurbete verili bebeleri düşünüyor
dervişlerin ak eteğine sığınan
yavrusuz ceylanları

Bu yüreğin dört kapısı
çaresizliğe kapalı
duy sarısıcak, duy bataklık çamur
işitin ayrikotları

DİKEN EZGİSİ

Bozkır çağırır
Yalın ayaklarda diken yaralarından
Ağır bir sızıda
Bozkır
Kıraç alınlarda ter
Ter kokmıyan kızların
Ve ipek çamaşırların kentinden alır
Derinden bir masal
Bir masal ayrılır durur:

–Sevmek
Usul denizleri serin rüzgârları çoğaltıp
Bey işi
Ve çobanların
Peynir tulumlarına kesip koyunları
Bir tutam tuz tattıkları akşam
Denizleri
Durulmaz–

Durulmaz
Kır çağırır
Yalın ayakların çağırır
Sevdaya uzayan bıyıklar
Çarşafılar çiçek kokan
Acemi ellerimi
İnce ayaklarımı çağırır
Erken uyanmalara
Çalı toplamaya
Ve elekten geçen un
Yorgun bir ekmek kokusu
Tarhana

—Otlar ve kadınlar
Kısacık duyarlar ilk yazı
Güneş uzar tepelerinde
Kızgın ve acımasız
Ve kar ansızın basar—

Ağar bir yıldız
Dipsiz geceden
Biz
Her akşam bir işçi kanını
Bir yudum şarap diye tatmadık
Dinmeli bu ağrı
Ağaran bozkır
Diken

SU

Kurşunlar göğse değende
Suyu söyler savaşçı

Su

Ey büyük su

Kurşunlar göğse değende savaşçının söylediği

İnlediği gebe kadınların

Ey kumsalda küçük damla

Kayalar üstünden aşanda, kerpiç evleri basanda

Çarıkların hamalı

Ey dağlara saklayıp türkülerini

Çıgıllıklarıyla değirmenler dönen

Ve vurulduğu zinciri seven

Çirkin kölesi aydınlığın

Yarın seni dağlara çakacağım

Ki ovaya dökülsün ışıkların

Su

Ey büyük su

Gücünü bilmeyen dev

Ey çirkin uyku

BİR SU AKAR GÜNDÜZ GECE

Dur su türküsünü söylesin
Yılların eskitemediği öfkesini
Ne şeytan aldatmış gövdeleri
Ne kız çıkmamış gelinleri
Biler öfkesini biler sesini
Ağa kaçkını köylülerden
Gelen mektubun biri:

—.....
Arkadaşlar nasıl demedi
Neden burdasın demedi
Daha iri gibiydi sesi
Grev nasıl dedi
Onu hiç dövdüler mi bilmiyorum
.....—

Yarım bir uykuyu taşıyan su
Eğrilen bir iplik gibi
Hiç değirmen döndürmeden
Akıp gitmenin kinini değil
Hiç anılmamışlığı desin
Desin ki bunca çiçek
Neden yer tutmaz ayrık kadar
Ve ayrıktan ayıklanamaz tarlalar
Su öfkesini kır diliyle söylesin

Sus Ayşe su söyleyin
Bardak görmemişliğini değil
Değil suya hasret gidenleri
Yılların yıpratamadığı öfkeyi

—.....—
Ben güne büyütürüm
Öfkemi güne büyütürüm
Alsın gövde mi toprak
Öfkemi gene büyütürüm
.....—

Sus Ayşe su söyleyin
Hiç eskimemişliğini
Belki Bedrettini
Belki Ulyanov Lenini
Ama adı bilinmeyeni söyleyin:

—.....—
Önce bir gelincik sandım
Kara saçlarına takılan
Büyüdü güneşledi
Ak alnında kan
Tüfeğini kimse alamadı
Parmakları öyle sıkı
Kimse onun kadar sevmeyi
Şarkımızı
.....—

Bırak su söylesin
Her damlası yeni
Ölümü öldüreni bırakıp gidileni
Su tanığım benim
Su suçlayanım
Su uyanık yüzyıllardır
Su uyandıramayanım

KUŞBAKIŞI

Yaz bitti güz bitti küçük kuşum
Tüyünü teleğini verecek miyim
Göçmeye değil uçmaya

Kırık saplar ezilmiş taneler
Kırağıyla ürperen bir tarla
Unutulmuş bir karınca çukurda
Uzanır uçman boyunca

Uyur uyanır bebeler
Yumulur düşlere avuçları açlıkla
Yaşlıların alınlarına bir çizgi
Çatılır tüfeklerce amansız
Uçtukça

Kıpranır kilometre taşları
Kar at sesin koyulur karanlıkla
Uçmak uçmak uçmak
Yeşerir solumanla

Tüyünden teleğinden arınmış
İssiz yolların kenarında
Küçük kuşum ölü kuşum
Bekliyor musun baharı
Uçmak için rüzgârla

KIŞLAR YEŞİLİ TÜKETEMEZ

Erkenci erikleri bekler
Pusuda rüzgâr
Dudaklarımızda kan tadıyla
Donar ısıklar

Kuşlar aç mı kaldı
Nerde mısırcı çocuk
Ya bu okulun öğretmeni
Soğuk soğuk soğuk

En güzel sözün ortasında
Dondu mu parmaklar
Kırıldı mı kalem
Öğrenmeden mi kaldı çocuklar
Öğrenemeden

Kışlar yeşili tüketemez
Buğday bekler toprakta
Şarkımız sürgün verir
Sesimiz çocuklarda

Dağ koyaklarına uğra
Baharı özlersen
Menekşeler kar altında da açar
Ve yollarda kardelen

HANGİ KAN

Bir sözle kuruldu dünya
Hep o sözü aradım ve buldum: Emek
Dokunulmamış toprağı işlemek
Dokunmak ayva tüylü sevgili yüze
Ve kan ter mutlu varmak uykuya.

Emek:
Dizgin vurmak suya
Su gibi akıtmak iplikleri
Harfleri iplik gibi dokumak
Ve soğumadan alın teri
Düşünmek yarın işleyeceğini.

Emek paramparça kâğıt paralarla
Satıldığında kaç yaşındaydı dünya?

Emekle oluştu dünya
Sonra ellerimiz kilit vurdu uykuya
Atıldı bir bir arkadaşlarımız
Suyu yitmiş bir yemiş gibi
Kanı azaldıkça.

Ne zaman öğrendik direnmeyi
Birbiri ardına toplanmayı
Yürümeyi...

Osmanlı tarihi söyler
Tersane grevi
Tramvay grevi...

Ya daha önce
Piramit yontulurken
Hangi kan karıştı harcına
Hangi kan?

ARALIKTA BİR AKŞAM

Gittikçe büyüyen bir çekiç gibi
Kentın uğuldayan sesi
Düşmanlık, çıkar ve sınıf ayrımı
Adımını bastığın her yerde.
Dilimde dostluğun şarkısı
Ansızın bir şeyler olmasını bekliyorum
Yağmurda dikilen grevcilerle

Ben gönülsüz çiçekleri severim
Kolay yemekleri, bulgur, tarhana ve yumurta
Durmadan değişen bir sofrada
Yenilen tek yemek alın teri.
Hiç terlememiş açlarla
Deodorantlar, parfümler ve hisse senetleri
Her akşam aynı saatte.

Aşk diyorsunuz, gülünç bu kentte
Neden gülünç değil işbirlikçinin neşesi
Çocuk yuvaları, hastaneler ve mezarlar
Sınıf sınıf
Ama sınıf ayrımından söz etmek yasak
En doğal şekilde.

Tutup kırmak gerek
Neyi bilmiyorum.
Kalemleri değil, değil düşünen beyinleri
Onu kırmak şimdi paranın işi.
Kırmak gerek bir gönülsüz çiçeği
Ve sokmak toprağa
Yeşersin, çoğalsın
Direnç örneği...

TRISTAN LOPEZ VE MARIA-JESUS PENELAS'IN ZINDANDA DOĞACAK ÇOCUKLARINA

Şimdi sığındığın sıcak karanlıktan
Dünyamıza çıktığın an
Taş duvarlar karşılayacak seni
Annenin ne ninni söyleyecek sesi
Ne de emzirecek sütü olacak
Dişleriyle koparacak göbeğini
Nöbetçilerin ayak sesini duyacaksın
Koklayacaksın kan gözyaşı ve teri
Ama gövdeni koru

Eğer zedelemeyişe candamarını tekmeler
Soluk al
Ve yaşa
İşkence edilenler aç bırakılanlar aşkına
Bu zindanda öldürülenler aşkına yaşa

İlk değil ana olacakların dövülmesi
Ve öldürülmesi bebeklerin ana karnında
Son bulsun diye bu zulüm yaşa
Nasıl yaşıyorsa çocuklar gecekondularda
Bekleyenler gibi görüş yerlerinde
Öyle
Çevir acıyı umuda karanlığı ışığa

BURDA YA DA ANGOLA'DA

Burda ya da Angola'da hep aynıdır insanlar
Sevilmek ister kadın,
Çocuk doymak, korunmak,
Erkek iş ister ellerine
Ve dinlenebilmek
Eve dönünce
Burda ya da Angola'da
İnsan insanca yaşamak ister sözün kısası.
Oysa sayın bayım,
Ölüler verdiniz
Ölüler veriyorsunuz her gün bize
Açlık ve dayak ölüleri
Kurşun ölüleri
Ağlayalım diye.

Bakın bayım,
Gök her yerde mavi
Orda ya da burda.
İnsan sever alabildiğine göğü görmeyi
Oysa mavi kalmıyor bize
Hapisanelerimizde, iş yerimizde ve evimizde
Sizin duvarınız yüzünden sanırım
Ya da balkonlarınız kapatıyor mavimizi.

Adı bilinen bilinmeyen her ÷lkede
İnsan bir gariptir bayım
Siz pek bilemezsiniz sanırım
İnsan hep aynıdır,
Önce küser mavisiz ve ekmeksiz
Sonra kızar işsizliğe ve ölülere
Yaşamağa mecbur değildir elbet
Ama yaşamağa mecbur olmasa bile
Yaşatmalıdır çocuklarını
İnsan düşünmeye başlar bayım
İnsan konuşmaya başlar
Ve alışır direnmeye...

DAĞLAR BEKLİYOR

Kış nasıl oralarda
Isıtıyor mu sizi türküler
Birer birer ayrıldınız kuşlarla
Kapanmadı bıraktığınız yer

Burada çocuklar büyüyor
Paslanıyor içmediğimiz içkiler
Isınmayı çoktan unuttuk
Dolu durdukça hücreler

Dostluklar aldanişlar yitirdi anlamını
Çocukları gülmeli büyütüyoruz
Bırakmasınlar bir gün bu halayı
Ayaklarını çetin alıştıırıyoruz

Mektuplarınızdan avuçlarım yandı
Size yazmak artık zor
Baharla mı döneceksiniz yazla mı
Dağlar bekliyor.

doğuran bir kadına
DİRENÇ

Tırnaklarını etine geçir bağırma
Isır kanat dudaklarını parçala
Bırakma yaşamayı bırakma umudu
Daha çok yok sabaha

Yorulur gövdene inen sancılar
Acılar bıkır
Beklemeyi bil
Başkaldırır gövden başkaldırır
Susar

Önce öleceğim sanacaksın
Direnmen bitsin diye uğraşacak sancın
Gitgide sıklaşacak kamçılar
Sessiz ağlayacaksın

Unutacaksın başın nerde nerde ayakların
Bin kollu bir boşluk beyninde
Dünyadan uzaksın

Kim duyar sesini haykırsan
Gücünü tüketme
Dayan bir sınav bu
Gülümse

BİR ANNENİN NOTLARI

–Su, dikenin korkusudur
Çocuk, korkusudur ölümün
Bilmek, karanlığın korkusu.
Uyku kimseyi korkutmaz

Ama ninnilerden korkun.–

TEKERLEME

Analar beler bebeğini. Eler toprağı, kavurur, toprağı beler. Öper kara gözlerini, sevgiye beler. Büyütür bebeğini...
Satmaya!

Sağlıklı olsun ister: "Eli çolak, ayağı topal olmasın oh Tanrım. Gülen yüzü solmasın!" Bayramlara süsler. "Eller çatlasın!" Süsler bebeğini...
Satmaya!

Harmanı var ağının. Sürüsü var. Tarlası tapanı var. Parası var bi dolu. Hodak pazarı bu. Bayram yeri değil. Bu boy boy bebeler oyuna değil...
Satmaya!

Yıllığı yüz lira. Bak ağam ayakları ne güçlü. Yıl boyu koşar koyun ardından, sığır ardından. Taş, diken demez. Öyle çok yemez. Üç yıl emzirdi anası onu...
Satmaya!

Yıllığı elli. Bak bi tanesi anasının. Belli nazarlığından. Nazlatmış anası. Hiç de güçlü görünmez. Ağlamaya hazır yüzü. Ayrı yatmamış anasından. Bu çobanlık edemez ya. Yufkadir ağanın yüzü. Adam olsun diye. Hem yemesi ağa yemesi. Ne büyüttün bugüne bunu. Hayrını gör!
Satmaya!

Ölürüm anama, ölürüm kaçmam. Hak ederim aldığınızı.
Üstünüze söz getirmem. Ev aş görsün, lamba gaz, babam
tütün. Sen üzülme. Ben giderim. Gelecek yıl Ahmet de
büyür. Onu da beni de verirsın çırak. Ben onu gözetirim.
Hadi güzel anacığım...
Sutmaya!

Kurt kaptı. Sığır tepti. Sıtma aldı. Yolda kaldı. Soğuk çal-
dı. Bebelər büyüsün. Ağa hodaksız kaldı.

Beler bebeğini sevgiye, büyütür analar.
Sutmaya!

ÖLÜ ÇOCUKLARA NİNİ

Bir diken
Küçük diken unutmadan acısını
Parlar-söner-parlar
Gün ışımadan
Dolar ağzıma
Saçlarındır dolar ağzıma
Çoğaldıkça kanımda çiğliğin
Işıldıkça

– Bir erkek doğum ağrılarını bilemez
Ne de bir yalnızlığı –

Sonra sevişmelerden kolay söz edilemez
Güller eskir
Ayışığı
Çürür sedyelerde ölümler
Şiirlerden kovulur
Çünkü korkulur eskimesinden sevginin
Ovulup parlatılır sözler
Erir kurşun

– Tohum toprağı birden
birden
delemez
inler –

Bu aç bir çocuğun payıydı
Yutamadık
Çok tuzlu
Kokuyor
Sonra dokunuyor derimizin parlaklığına
Sevişmelerimiz yarım kalıyor

– Avunuyoruz bu bitmez şarkılarla
“Ne kadar da yiğitiz”
“Bu sabah ne güzelsin”
Oysa toprak kuruyor –

DIŞINDA OLMAK KAVGANIN

Bir ipi bırakmak gerek en sonunda
Bu atı bırakmak bir yerlere
Dışarda bir kavga büyüyor alabildiğine
Bu ipi bırakmak gerek
Başıboş bir dere gibi
Yaşamadan caymak gerek gene

Denenmemiş silahların şaşkınlığıdır
Ellerimi böyle iten
Tepelerden öte bir atın ayak sesi
Büyüyen damarlarıma
Yürür usul bir sıcak avuçlarıma
Dışarda bir kavga büyür alabildiğine

Damarlarımda bir atın ayak sesi
(Kavgalar büyür
Kavgaları bir yana koy beni sev
Yaşamayı sev, sorumsuzluğu, başıboşluğu...)
Damarlarımda bir atın ayak sesi
İlkin sevdanın ilk günü gibidir kavga
Yadırgar insan gövdesini

AKŞAM TÜRKÜSÜ

Kimse öldüremez bu boşunalık duygusunu
Soğan doğra, kıyma koy, ateşi kıs
Ateşi kıs pirinçler diri kalsın.
Salçalı pilavlar votkalar kahkahalar

Ödemez arkadaşsızlığımı

Zor günler yaşadım
Utanmam anmaktan
Çirkindim yoksuldum arkadaşsızdım
Kocaman sözler iri göğüsler hantallıktı simgem
Utanmam
Ama akşamları
Bu boşunalık duygusu kapıyı çalmadan
Usluca ilişiverir yanıma
Çocuğu giydir parklara çık
İşten dönenleri gözle
Köfte güzel olmuş saçın yakışmış
Orhan ağbi ölmüş... Artık yazmıyor musun?

Kirazlar erken çiçeklendi bu yıl
Kirazlar aldı. Ben aldanmadım
Ayşeyi büyüttüm
Büyüttüm öfkemi... arkadaşsızlığı
Çirkinliği
Hadi saçlarını kes ninniler söyle:

Kızımın da adı Ayşe
Yiğit atılır ateşe
Bu ışık böyle büyüsün
İş düşmez bir gün güneşe

Hadi çamaşırları yıka, ölümlere ağla
Ninni söyle:

Kızımın da adı Bengi
Dünyaya saldığım türkü
Sular aktıkça durulur
Bozuk yapılar yıkılır
Çürür sarı yaprak gibi

Hadi kendini yen hadi kendini

23 NİSAN 1972

Ahmet Emre'ye

Babam ölmeden öldü oğullarım
Birbiri ardına oğulsuz kaldım
Doğduğunda bir bayram akşamıydı
Bayraklar direklerdeydi daha
Ablan bayram yerinde
Gelinçiklerle kızarmış ak bir bahar akşamı
Sanki yeni başlamışlardı işe
Egemenlik savaşçıları

Bahar bozkıra birden gelir
Sen bilmezsin İstanbullusun
Birden alır insanı papatya kokuları
Kış hiç değmemiştir sanki toprağa
Sen doğduğunda
Bayramdı
Sanki sağdı egemenlik savaşçıları

Ne gün baksan gelincikler ıslaktır unutma
Toprak buğulu
Bozkır kısır kalmaz bu gök baharı bildikçe
Sapanın demirindedir egemenlik
Nasırındadır ellerin bırakılmaz
Rüzgar alındaki teri sildikçe
Egemenlik savaşçılarını hatırla

DUR VE DÜŞÜN

Aynı ağırlığı duyar omuzlarında hamallar
Suya hasret topraklarda
Nasırlı ellerin acısı eşit
Ve kerpetenler, tornavidalar
Eş avuçlarda sıkılır sekiz saat

Saçlarından fışkıran ter
Kasılmalar kalçalarda
Çocuklar eş acılarla doğar

Onlar, çocuklarını acısız doğururlar
Uyuyarak
İpek geceliklerle, çiçeklerle süslü
Gelin odalarına eş
Güneş, her gün onlar için doğar
Onlar için sıkılır vidalar
Ve silahlar onları korur.

Dur
Ve düşün.
Bugün ellerin temizse
Yarın da kirlenmesin
Eksilmesin bir çocuğun sütü,
Ve bir işçi
Bir patron bifteği için ölmesin.

BABALARI 141-142'DEN YARGILANAN ÇOCUKLARA

Hayır, baban kimseyi öldürmedi
Utanma arkadaşlarından
Baban arkadaşların da mutlu olsun istedi.
Utanma babam hapiste demekten,
Babanın suçu çocukları sevmekti.

Evet, uzun bir süre
Baban getiremeyecek ekmeği eve,
Ekmeksiz kimse kalmasın diye
Yazı yazmaktan suçlu.

Babanı yıllar sonra
Gördüğün zaman dik olsun başın.
Babana yakışır ol
Kaçma düşünmekten.
Düşünmek suç olsa da
Savun suçsuzluğunu
Babanın değil
Halkın.

İNSANLAR ÖLDÜRÜLÜRKEN

Hangimiz geçmedi aşkın köprüsünden
Sarmadı bir gövdeyi yaşama sevinciyle
Küskün doygunluklarla bekleyip sabahı
Yalnız geçecek gecelerini saymadı

Belki çirkin bir sözdür borç ve para şiirde
Alkol gibi gizlice söz edilir açlıktan
Hangimiz tanımadık sofrada yoksulluğu
Utanmadık konuklar geldikçe, evimizden.

Yıldık mı, yorulduk mu, döndük mü, önemli bu
Sığındık mı bilinen çaresiz yalanlara
Ölenler, öldürülenler kırdı mı direnmeyi
İşlemedi mi dipte kanayan eski yara?

Şimdi sorgular bizi kendi çocuklarımız.
Yanıtlar mı onları bizim yazdıklarımız
Söyle baba ne yaptın,
Anne ne yaptın söyle öldürülürken insanlar?

BİR ANNENİN NOTLARI

Çocuklar hayır diyebilmek ölüme
haksızlığa yokluğa
yasağa hayır demek
Kızım güzel şeyler istiyor ille güzel şeyler
oğlum ablasının çöreklerini
paylaşmak istiyor açlığıyla ve kuşlarla
Yok bilmiyorlar yoksul bilmiyorlar
Öğretiyorlar başka çocukların da dişleri olduğunu
elleri olduğunu
şekerlerle oyuncaklara

Kaçtıkça uykularım kitaplar arıyorum
büyüyen sorularına
“İncirler neden yıkıntılarda büyür?”
İncirler mi yıkar evleri
kök salıp mermerlere
yoksa yıkılmaz umutlar mı ballandırır incirleri
Boyna soruyorum kendime yazmadıklarını kitapların

Boyna soruyorum kendime
sırtımda ağırlaşan bir ölü gibi taşıyıp sıkıntımı
nasıl anlatmalı dünyayı
anlaması için çocukların

YAZ ORTASI ÜŞÜMEK

–Her şiirin sonunda bir ığlıktır beklenen
Bir kuru dal ıtırdar
Rüzgâr eğer bir otu–

YAZ ORTASI ÜŞÜMEK

Kar durdu
Yaşlı bir köylü yüzüyle
Bezgin ve dinç
Doya doya gülmemişliğin dinçliği belki bu
Belki hep borçlu olmanın

Kar durdu
Bir çocuğun ilk kımıltısı gibi
Beklemede bıraktı sessizliği
Gün –hep buruşturup attığımız– gün
Üstünde yarım bir söz
Işıltıya durdu: sev...

Kar durdu
Durdu saatleri kuşkunun
Karın üstünde yarım bir ayak izi
Bir silik söz: Belki... yarın

GÜNEYİ İĞDE AĞACI TARLANIN

Tıkız yüreğini kan tutmuş
Sağır tarla günden güne kururdu

Alın teri yağmur sevinci midir?

Yanaşmanın Mıstığı küçümser
Yanaşmanın Mıstık peşinde jandarma
Dikilir annacına türküye dururdu

Bozkırın ortası da bir top diken
Ben adama yar veremem sağiken

Dedesinden kalmış üç yeri belli
Doğusu tekirkaya, batısı mezarlık
Kuzeyi top ağaç, ya güneyi?
Güneyi çakırdiken
Güneyi belirsiz, ağ ı çiftliğine bitişik
Sürer bunca yıl

Kim işitmiş

Eker bunca yıl
Gözlerinden ellerinden belli

Tarla cılız bir kadın gibi kıskanç verimsiz
Esirger samanı, inadına esirger taneyi
Tıkız yüreği kana durmuş
Dikilir dururum da gecede yeşertmez
Tarlanın güneyinde ben
Mıstığın azığından iğde
Parlak kabuğum, kokulu özüm, çekirdeğim
Yeşerir yeşerir varamaz göğ
Ben acı yemişi iğde
Ana komşusu çınarın türküsü dudağımda:

Gel göğü büyütelim
Bir küçük yıldız için
Rahat ağlasın diye karısı
Askerciğin

Gel göğü büyütelim
Bir küçük yıldız için
Yitik bebelerin
Anneleri sevensin

Gel göğü büyütelim
Belki askerler ölmez
Gülümser anneleri
Sağlıklı bebeklerin

Isırmaz köpeği fakirin
Eli yetmez
Alır tarlasını, karısını ağa
Alın teri faizciye gider
Kara yazısı
Kara yazısı beni yeşertmez
Bir sağır taş kapar yolumu
Kılıç kılıç öfkemi böler

Nice savcı duymadı
Vurdular Mıstığı bir ala gece
Kanı sımsıcak taşta değdi
Değdi öfkeme
Beşikte bebesi kaldı
El hizmetinde karısı
Tarlası bey elinde
Kanı sımsıcak öfkeme değdi
Büyüdüm yardım taşı birdenbire
Kokuladım yeşilledim kıracı

Öfkemin rüzgârıdır dolaşır
Kokum boyu tirenlere savcılara koşarım:
Güneyi iğde ağacı, güneyi iğde ağacı tarlanın

ÇİN'E BİR ŞARKI

Bir su dökülürdü
Ellerin dökülürdü omuzlarıma
Sarar durer uzağa alırdık uykuyu
Kuyu diplerinden bir kavga
Su yüzüne nasıl
Nasıl bildirirdi kendini
Kaygu

Bir su dökülürdü
Ellerin dökülürdü omuzlarıma
Sevgimiz ıştır ışmaz
Bir martı kopardı geceden
Islak saçlarına, sinsi
Sevda adına ne kurulmuşsa
Eskirdi

Ezgi, ağır ve bulutsu
Sarardı başağrılarımıla uzak
Masal başkentlerinden
Çin'den bir şarkı düğümlenirdi:

–Ming eskici değildi ama
Yamardı her gün
Kürek kemiklerine ölümü
Sızlardı önünde
Kaderi küçük kızların
Nerde o, derdim, nerde o
Kral sofralarından
Soframa uzanan değnek
Sızlardı kürek kemikleri
Ming eskici değildi–

Çin

Hiç yaşamadığım çıplak ve yaban
Düğümleirdi kaş çatışlarında:

– Bilmediği halde okumayı
İsimleri tanırdı
Ölüsü olan
Şu biraz eğik yuvarlak Çing
Bu gururluca çizgi Çang
Ve kan damlar gibi parlak
Şehit listeleri–

Gece böyle güzel
Kara ve yalın
Uzat sokakları
Tek bir çiçek atılsın suya
Çünkü resmi yapılmaz yalnızlığın

TRENLER GEÇİYORDU

Sessiz ve sevinçsiz bir yaza doğru
Trenlerdir geçen
Bozkırı yarıp
Dağıtıp yüreğimi
Koşan trenlerdir
Sevgi türküleriyle
Kuşkudan sevince korkudan şaşkınlığa
Televizyon direkleriyle süslerler boyundurukları
Kumaları başlık paralarını konduları
Trenlerdir öğüten

İssiz gecelerden yalnız öğlelere geçerler
Anasız bebelerden bebesiz analara taşırırlar ilanları:

"Almanya'da çalışanların yavruları
en rahat imkânlarla
Hasret anaokulunda
Üç öğün yemek ve düşsüz uykularla
büyütülür..."

Geceyarısı uyanıp ağlamalar düşünölmessin
Düşünölmessin eti bayramlarda tadanların et korkuları
Marklara taşıyor tren çarklara taşıyor
Dertlendikçe saz arayan parmakları
Taşıyor Sakarya, Porsuk, Fırat, Kızılırmak
Yeşilirmek taşıyor yaban kentlere
Türküler büyüyor çoğalıyor değişiyor:

“Alamanya nettin nazlı yarimi”

Alamanya taze kızlar ister makinelerine
Sağlam bilekler
Geride kalanlar düşünölmessin

Yeşeresin diye baktığım söğüt
Her gün bir yaprağın dökölüyor

HERHANGİ BİR GURBETÇİYE

Güz geldi
Usulca sararır otlar
Yolar bağrımı yokluğun
Çivide bir çekiçte bir testerede bir
Bir başakta bir elmada bir tebeşirde

Güz geldi
Usulca göverir elmalar
Duyulmaz ekşiliği korukların
Bir duada bir duvarda bir davarda
Yok ellerin

Güz geldi
Ey gurbetçi
Kaç tarhanaya yağ kaç markete mark
Arklar mı kurudu tarlanda
Paslandı mı çekicin kerpetenin pergelin
Tebeşirler mi kırıldı parmaklarından
Bebeler ninnilerinden mi bıktı

Yalan bu övgüler çiçekler
Toplanmış gibi mezarlardan

HALICI TÜRKÜSÜ

Getirip bir ipliği ötekine
Bir rengi karaya dğmlerim
Düğünleri yaslara doğmları ölümlere
Anaları utançlara
Dğmlerim

Oy beni beni
Doğrmaz olaydın anam sen beni

Bıçakları kurşunları körpecik canlara
Hapisleri darağaçlarını kısıcak mrlere
Eklerim
Bir rengi bir karaya
Bir ipliği ötekine dğmlerim

Vurma kardaş vurma kama yarası
Bura meydan yeri değil sokak arası

Bir bitmez halıya düğümlü ellerim
Siz sevdiniz de aka karşı kara
Ala karşı mor
Siz istemeseniz bu kara keğeyi kim dokur

Vurma kardaş vurma erenlerdenim
Kardeş kurşunuyla lenlerdenim.

YUMMADAN GÖZLERİNİ

Ben sevdamı sara sara büyüttüm
Yün bir yumaktı, güve girdi
Küçük kuşklar, para derdi, özgürlük.
Mutlu olmak özgürlüğü insanlar ölürken
Şiirler yazılırken aylıklık özgürlüğü
Bildiri yazmak yerine şiir yazmak özgürlüğü...

Ben sevdamı sara sara büyüttüm
Hadi dön geri çilenin başına
Tüm güçlükleri yeneriz diyelim
Benim yüzüm kırışmaz
Senin saçın ağarmaz
Güller açar sevdamızdan
Çocuklar soru sormaz
Çiçekler gibi vazoda süsler gider günümüzü

- Sara sara büyüttüm sevdamı
Çöz çözebilirsen
Acılardan, yani günlük acılardan
Sorumluluklara döndür.
İşten atılmaların, dost ölümlerinin
Genç öldürümlerinin ortasında
Dişlerini sıkmadan
Öp beni
Yummadan gözlerini.

ÇEŞİTLEMELER

–Batan gemilerden öncelikle kurtarılmasına çalışılanlar hiç değişmez: Kadınlar ve çocuklar. Batan ülkelerde de en çok ezilenler, hor görülenler aynıdır: Kadınlar ve çocuklar. Belki de bu yüzden devrimler çocuklar için yapılır. Çocukluğunu bilmeden büyüyen çocuklar için...–

ÖLÜMÜN ÇIRAKLARI

Ki-Yung işsizdi Amerikalılar gelesi. Heykel yapardı es-kiden. Küçük tahta heykeller, mezarlara konan. Öd ağacı satardı. Kimse bilmezdi yaşını. Ölüm yontardı boyuna. Kim ağır hastalansa kapıda Ki-Yung'un heykellerini bulurlardı yakınları. Bir kız kötü olsa, babasından önce gelirdi ölüm heykeli. Bir bebek ateşlense, beşiğinin başında biterdi heykel. Zor oluyordu bunca heykeli yontmak, yetiştirmek. Yardımcısız bir ihtiyardı eni boyu. Belli olmasa da yaşı, ayakları boyuna hatırlatıyordu.

Bir sabah Amerikalılar geldi. Işıklı bombalarıyla. Biraz dinlendi Ki-Yung. Onca kişiye nasılsa heykel gerekmezdi. Bir gün onu gördüler askerler. Onu ve heykellerini. Çok sevdiler. Almak istediler. Neydi değeri. Ucuzdu. Bin kat ucuzdu ceplerindeki ufaklıklardan. Yalnız küçük bir isteği vardı heykelcinin. Bazı kapıları çalarlar mıydı? Sırası gelen bazı kapıları. Ara sıra. Uzun boylu askerler güldüler: İşleri buydu.

Ve askerler önce kapıları çalmaya başladılar. Sonra kimsesiz çocukları Ki-Yung'a bıraktılar. Yardım etsinler diye ihtiyara.

Çocuklar çok sevdiler bu ölüm yontucuyu. Güler yüz-
lüydü. Onlara çekik gözlü seyrek sakallı heykeller yap-
masını öğretiyordu. Yanlış yaptıklarında kızmıyordu.
Nasıl kızmıyorsa askerlere. Askerler de yanlış kapılar ça-
lıyorlardı ara sıra. Ne çıkar. Üç eksik, beş fazla. Acemi çı-
raklardı onlar. Bazen bir çocuk da çekik gözlü heykeller
yerine sarışın, uzun boylu heykeller yontuyordu. Arada
Amerikalıların da ölmesi bundandır.

Çocuklar çok seviyorlardı Ki-Yung'u. Onu herkes se-
viyordu artık. Anneler durmadan ona çırak olmaya zor-
luyorlardı çocuklarını. Onlar da askerlerin kollarına yas-
lanan ablalarına, saçlarını kesip satan annelerine
aldırmaz, Ölüm Yontucusunun yanından ayrılmaz ol-
dular.

Ölüm, artık yorgun ayaklarıyla öleceklerin kapısına
haberci işaretini bırakmak zahmetine bile katlanmıyordu.
Amerikalı askerlerin postal sesini duyan anlıyordu sı-
rasının geldiğini. İhtiyar ölüm, turistik eşya yontuyordu
çocuklarla. Çekik gözlü kızlara boyalar, kokular sa-
tıyordu. Askerlere güzel görünmeleri için.

CERİHA İLE ZAHMET

Kocaman gözleri olur çöl çocuklarının: Yeşillik görmeye aç. Yeşillik aramaktan büyümüş. Ürkek ceylan ayakları olur rüzgârdan kaçmaya. Cenbiyeler gibi kesen kum rüzgârından. Ve elleri olur sabanlara, deve yularlarına, kelepçelere, silahlara.

"Ellerine ne oldu ablam ablam" derdi küçük Zahmet. Ceriha'nın elleri eciş bücüştü. Yanıktı. Bir akşam çölün petrolüne uzanmıştı çünkü. Kendi petrolüne. Kandilini yakmak için. Çöl onundu madem. Madem çöl kuyularının acı suyu onundu. Petrol da onundu elbet. Ama mantar şapkalı yabancılar bekliyordu kuyuyu. Onu yakaladılar. Ellerini petrole bulayıp yaktılar. Bir daha kendinin olana uzanmasın diye... Çölü canlı meşalelerle aydınlattılar.

"Ellerine ne oldu ablam?" Ceriha güler, saçlarını okşardı Zahmet'in. Anlatırdı: "Akşamlar erken mi inerdi bizim köye. Geceler mi karanlıktı. Lambamıza gaz bulamazdık. İstemezdik güneşin batmasını. Ta ikindiden başlardık koşmaya. Güneşin batacağı yere varmak için. Koşardık. Yetişemezdik. Alakoyamazdık güneşi. Bir gün ben, güneş mızrak boyu yükselmeden çıktım yola. Yetiştim. Tuttum ellerimle. Yakardım 'Gitme güneş. Geceyi soğuğu getirme. Yabancıları çadırlarımıza getirme.' Ama güneş yaralıydı. Kanı ellerimi yaktı. Sonra soğudu. Kayboldu. O zaman anladım, küçük sinekler gibidir güneş. Boyuna doğar, ölür. Biz onu hep tek sanırız. Oysa tek güneş, tek ateş yüreklerimizdedir. Bizi ancak biz ısıtırız."

“Ondan mı ‘yara’ dediler sana?”

“Evet! Ondan benim adım Ceriha.”

Günler mi geçti, aylar mı geçti. Bir akşam bastılar Ceriha'nın kulebesini. Mermi aradılar. Çöl çocuklarının yüreklerindeki ateşi aradılar. Zahmet'in parmaklarını kırdılar. Silah tutmasın diye. Ceriha'yı saçlarından astılar. Ateşe verildi kulübeler. Ateşe verildi kundaklar. Derler ki yangın yerlerini yavru aslanlar beklemiş. Kırık eller bırakmamış namluları. Rüzgârda uğuldamış şu şarkı:

Bir dalı kırıldı mı hurmanın

Bin dalı büyür

Keskinleşir diken çalının budadıkça

Kırın ellerimizi kesin boynumuzu

Gırtlığınıza sarılır yeşeren ellerimiz

Ordunuz boğulur kanımızda

.

BATERİST GUIDO

Afrika bir para kesesi
Güney Afrika da kesenin dibi

Ülke bir para kesesinin dibine benzetilirdi hep. En değerli şeylerin konduğu bir para kesesinin dibine. Gerçekten bütün kıtanın topraklarındaki değerli madenlerin toplamı kadar maden çıkarılırdı bu küçük ülkenin topraklarından. Çıkarılır ve sonra sarı sarı kalıplar, renk renk taş yığınları gemilere yüklenir beyaz kadınları ısıtsın, borsa haberlerinden başka şey okumayan çıplak başlı, şişman ve yaşlı adamların gözlerini ve gönüllerini şenlendirsın diye deniz aşırı kasalara yollanırdı.

Ülkenin yerlileri kömür gibi karaydı. Efendileri, yani madenleri işletenler, ülkeyi yönetenler elmas gibi beyaz. Kömür ve elmas aynı soydandır. Ama ayrı ayrı değerlendirilirler. Efendiler de yerlilerden ayrırlardı elbet kendilerini. Sinema, tren neyse ne... mahalleler sokaklar bile ayrıydı. Kömüre yakışan bakımsız, az. Elmasa yakışan, değerli, süslü, bol. Yerliler kömürle elmasın aynı soydan geldiğini bilmezlerdi. Ama kömürün yararlı, elmasın gereksiz olduğunu duymuşlardı. Duymuşlardı bu ülkenin çok eskiden karalarca yönetildiğini. Beyazların önce konuk, sonra efendi olduğunu dinlemişlerdi masallarda. Nasıl oldu bilinmez usul usul bir öfke büyüdü. Ezilmekten, hor görülmekten bıkanlar biriktiler. Ülkeye eski özgür günler anlatılmalı, topraklar gerçek sahiplerine dönmeliydi. Görev bölüşüldü.

En gençleri Guido'ydu. O eski şarkıları söyleyecekti. Beyazlar topraklarına ayak bastığında, kara savaşıların söylediği ezgileri. Guido güzel tam tam çalardı. Madendeki hamallığı bitince kantinde birşeyler çalmak istediğini söyledi şefine. Para istemediği için onaylandı bu dileği. Artık geceleri kara derili, ak dişli kızların kokakola, rom sattığı basık tavanlı kantinde eski şarkılar, ağıtlar söylüyordu. Ama Guido'yu pek az kişi dinliyordu. Madenciler yorgun başlarını evlerinde dinlendirmeyi seçiyorlardı çünkü. Kantinde harcıyacıkları parayı kalabalık ailelerine harcıyorlardı.

Guido yılmadı. Bir çıkar yol bulacaktı ezgilerini ülkesine duyurmak için. İnaniyordu. Madene konuklar, konuk gazeteciler de gelirdi. Bir gün bunlardan biri duydu Guido'nun ezgisini. Beğendi sözlerini anlamadan. Ülkesinde müzik eleştirmenliği yapardı. Dostlarının gazinosuna ilginç bir numara götürmeğe de söz vermişti. Arkadaşlarıyla, sonra madenin yöneticisiyle konuştu. Ve Guido parmağını bastığı kâğıtlardan sonra, kendini uzak, beyaz bir ülkede bir baterinin başında buldu:

Ah benim sıcak toprağım
Sevgilimin göğsü gibi kara
Ellerimi senden aldılar
Zincirlediler karanlıklara
Uyan uyku sana yakışmaz

Uyan uyku sana yakışmaz
Sevgilim toprağım silkin
Nedir bu bağrında soluk eller
Nedir bu uzanan ağızlar dudağına
İğrenç bir yabancı oturmuş yatağıma

Ah benim sıcak toprağım
Güzel gözlü vahşi karım

Böylece Guido, her akşam, özlemi artarak seslendi Afrikasına. Beyaz kızlar, beyaz oğlanlarla tepindiler onun ezgileriyle. Avuçlarını patlatırcasına alkışladılar. Ağıtları onları bir şenlik türküsü gibi coşturdu. Bu coşkunun onun ününü yaydı ülkeye. Plak şirketleri karıştı işe. Guido şimdi plak şirketlerinin kasasını dolduruyordu ezgileriyle:

Vurdular beyazlar oğlumu
Daha duracak mısınız gökler
Hani yağmurlarınız
Hani kızgın külleriniz dağlar
Vurdular beyazlar oğlumu

Getir kargımı karıcığım
Bana tolgamı giydir
Öcümü alacağım
Söyle babam ağlamasın
Özgür ölmek kölelikten yeğdir

Pazar günleri gazeteler müzik eklerini Guido'nun şarkılarına ayırdılar. "Çevirmeğe ya da çevirtmeğe gerek yok sözlerini. Çünkü önemli olan Guido'nun bateri çalışmasıdır" diyordu eleştirmenler. Plakları bunca satan, gazetelerde bunca sözü edilen kişiye radyolar da ilgisiz kalamazlardı. Onlar da özel programlar ayırdılar. Radyolar da taşıdılar başkaldırma türkülerini başka ülkelere ve Afrika'ya.

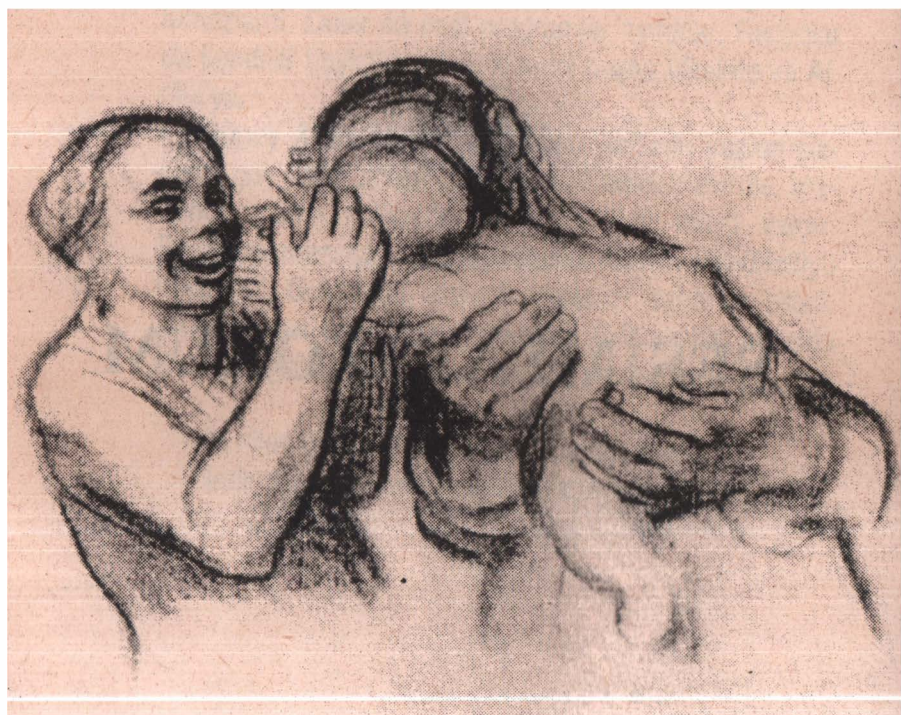
Güney Afrika Maden İşletmesi, yerlilerin yaşam çizgisini çok değiştirmiştir. Her zenci hamalın evinde, maddende yattığı kulübede bir transistörlü radyo vardır. Böyle hazırlandılar Kara Savaşçılar beyaz sömürücüyü kovmaya. Guido'nun ezgileri öfkelerini daha bir biletti. Uzak, beyaz bir kıtada uzun saçlı delikanlılar, elmasla süslü sevgililerini Guido'nun sesiyle seviyorlardı:

Gemiler gemiciler toprağımı soydunuz
Nedir daha sürümeniz oğlumu karımı...

SESİMİ ARIYORUM

(1982)

1. Basım: Yazko, İstanbul, 1982

SINARLAR SENİ

SINARLAR SENİ

Gülten Akın'a

Ala gözlü tan yeli uyanır
Sen uyanırsın
Uykusz düşlerden
Süt damarların sızım sızım
Kuzusunu kaptırmış oban
Hangi türküyü söyler bilirsin
Başka bir türkü dokursun yeni baştan
Sürdür trkn
Sınarlar seni.

Başka bir türkü dokursun
Bir ipliği elik
Bir ipliği flesen tutuşan
Trkn eritir donan suyu
Ağrıları keser
Ağrır belin duyduğun kahırdan
Sürdür rgn
Sınarlar seni.

Ağrır belin duyduğun kahırdan
Ne çiğdem ne nevrüz
Bahar çok uzak
Av zamanıdır
Tuzak kurulu
Kınalı keklik yasta
Kar üstünde bellidir ceylan izi
Uyanır ala gözlü tan yeli
Sen uyanırsın
Süt damarın sızılar
Emzir türkülerini
Sınarlar seni.

Ateşle sınarlar acıyla
Yalvaçlar gibi sınar zaman
Ozani
Sınanan yüreğimizdir
Bizim adımıza da
Dayan
Sürdür türkülerini.

DOĞUMKONTROLCULARA FATMA’NIN ANLATTIĞIDIR

Önce yüzüm kızarır kanımın sıcakından
Yatak yumuşar sonra
Büyürüm çok büyürüm deniz kadar
Bir iğde ağacıyla kokulanırım
Bin iğde ağacı çiçeklenir
Binlerle çoğalmaktır dileğim

Bebelerim daha küçük
Sütüm gürdür ama beslemez
Dokuz ay aş ererim
Elim varmaz
Bebelerime baktıkça
Süte, ete
Olsa da

Önce yüzüm kızarır
Erkeğim ne der bilmem
Üçünü kızamıktan gömdük
Biri üç ay yaşadı
Bir sevincimiz okuldakiydi, vurdular
Biri beşini sürüyor daha

Yüzüm kızarır
Otuzumu geçtim ama
Ben bebelerle iğde gibi çoğalırım
Bebelerle
Binlerce iğde

NASIL BOĞULUR İPEKBÖCEĞİ

Uzanır etime bir piyano
Sıcak yaz akşamları
Aldırışsızlığı över flüt
Keman fısıldar:
–Güzeldir aşk geceleri
Aldatış akşamları
Yakala gençliğini uçup gitmeden
Düşmeden yüzüne pişmanlık yaşları!

Sanat kaçıp kaçıp sığındığım sanat
Öğütler aldırışsızlığı

Küçük bir plak koy pikaba
Dikkat dağları söylemesin
Söylemesin ayrılığı zulümü
Yabancılasın savaşı
Yalnız aşktır desin yalnız ölüm
Dünyaya egemen
Neden neden neden

Yirminde şairdin sen
Bırak savaşı bırak kalabalığı
Etini dinle kadınlığını
Görme düşlerinde parmaklıkları
Görme polis arabalarını
Kitap yakmaları
Uyu kozanı ör
Uyu kozanı ör
Kapat dünyaya duvarını

Bir şarkı söylemeli kovmak için karamsarlığı
Müzik gerek müzik
Neden sonra tanıdın konser salonlarını
Bunca keman flüt piyano
Bırak abansın üstüne
Kesiksiz bir beden mutluluğuyla
Alsın seni kollarına

Müzik
Makina seslerinin hiç katışmadığı
Dostluk ve barış çağrısı
Yaban ellerinin uyarısı
İpek telli müzik
Sarsın kozanı

On yıl verdin resim salonlarına
Avun tabloya düşen baharla
Bilgiç bilgiç kıs gözlerini
Birinin renk anlayışını öv
Ötekinin fırça becerisini
Artsın çağrılar
Kokteyller
Ör kozanı
Sarsın çevreni duvar

Ördürürler kozayı böcekçiğe
Kozaları yakarlar
Sarıp tel tel ipeğini
Boğarlar ipekböceğini.

GÜNAYDIN

Hadi benim gülüm uyan
Önce çayı koy ateşe
Çaylanalım
Allanalım, yollanalım fabrikanın yoluna

Ötede bir böğürtlen
Çorağı dallandırır
Diken ballandırır
Dikeninden yenilmez

Hadi benim gülüm uyan
Sar bedenini yola
Tütün kırım, dizelim günlerimizi
Çay kırım
Acısından içilmez

İçini bal eyler böğürtlen
Çevresini diken
Su demez susuz demez
Çalar boynunu göğe

Hadi benim gülüm uyan
Sar bebeni yalnızlığa
Senetleri yaz paraları say
Seç dudaklarına gülüşü
Ünlüsü ol tezgâhtarın

Böğürtlen
Saksıda
Ne etsen
Çiçek vermez

SABAH TÜRKÜSÜ

Hey!
Bir sabahın  kapısı var ge.
Biri umut
Al umudu
Ver ocua büyütsün
Büyütsün de yürüsün.

Hey! Hey!
Bir sabahın  kapısı var ge.
Biri emek
Ellerinde ıııyan
Iııt gitsin
Yol boyu
Tresin

Heheyde hey!
Bir sabahın  kapısı var ge.
Biri korku
al yere

Emek senin umut senin
Korku ne?
Yeter ki ellerin ellere kavuısun

SUYA ŞARKI

Su oyuyor mermeri
Yorulmayan damlalarıyla
Orda kayaların ardında
Damarlarım duyuyor damlayışını
Fıskırdığını belki görmeyeceğim
Ama serinletecek senin dudaklarını

Anılar
Yaşama sevinci vermiyorsa korkulur
Yaşlanmaktadır beynin
Elin yabancılayacak dokunduğunu
Gözlerin bulanacak yakında
Ağzın ağı içmiş acı
Dizlerin kesik
Avuçlarında tuzlu damlalar

Kesilmiyor suyun sesi
Uykunun arasında dinle
Durdurulamayışını, tohumun toprakta
Ve çatlayışını kayanın
Yarın genç bir dünya uyanacaktır

Su taşı deliyor
Başım dönüyor sözcüklerden
Suyun akışını
Bir başkası anlatacaktır.

ZEYTİN TÜRKÜSÜ

Zeytini söyleyelim

Zeytin eğri büğrüdür ama kayalardan fışkırır

Yedisinde meyve verir

Ve ölmez, görülmez öldüğü

Ağır aksak meyvelense de kısır kalmaz

Kadınımızdır.

Zeytini söyleyelim zeytini

Korkmaz kuraktan

Çirkindir yararlı olduğunca

Meyvesi dövülerek alınır

Çekirdeğine kadar işlenir

Mevsimden mevsime bakılır yüzüne

İnsanımızdır.

Zeytini söyleyelim zeytini
Kutsal kitaplarda ona and olunmuştur
Çünkü vermezse meyvesini aç kalınır
Ne zaman kalır çocuğa bilinmez
Yerini hep bir genç ağaç doldurur
Ölümsüzdür
İşçimizdir.

Zeytini söyleyelim
Zeytin hakkı için
Kayayı delen delice hakkı için
Bu buruşuk, acı ekmek katığı için
Yağı alınan çekirdeği hakkına

Hak yerde kalmayacaktır.

EKMEK, TUZ, KİTAP VE ŞEKER

Ekmek, tuz, kitap ve şekere saygı
Saygı halkın gücüne ve hünerine...
Önce ekmeğe saygım:
Tarlaya ve tohuma
Dökülen tere, değirmene
Unu kepekten ayıran eleğin aklına
Mayanın unu çoğaltan gücüne
Önce ekmeğe saygım
Emeğe

Ekmek, tuz, kitap ve şekere saygı
Tuz ekmeği tamamlar
Katıktır rençper sofralarında
Yoksul evlerde.
Dostluklar tuz-ekmekle pekişir
Denizlerin gizi tuz
Ekmek gibi sevgilidir.

Ekmek, tuz, kitap ve şekere saygı
Tuz-ekmek kadar aziz kitap
Taze bir somun gibi kokusu
Kırıntısı bile atılmaz akıllı kitapların
Zalimler kitaptan korkar
Ekmeksiz, kitapsız bırakır halkı
Doyurmayan sakızlardır sundukları
Ya da ekmek yerine pasta
Bütün saraylarda.

Ekmek, tuz, kitap ve şekere saygı
Pancarı yağmur döneminde sökerler
Ağır çamurları aşırıp temizlerler ovalarda
Şeker kamışı tarlasında ter güneşle
Pancar tarlasında yağmurla yunar
Toprakla güneştir ısılayan
Akılla hüner şekerde.
Bütün çocuklar şekeri sever
Şeker besler
Tuzsuz ekmek kadar yavan
Şekersiz sofrası

Ekmek, tuz, kitap ve şekere saygı
İnsanı yaşatan
İnsanın emeği
And olsun buğdaya, arpaya, mısıra
Tarlaya, tohumla
Aklına eleğin.
And olsun denizden, tuzu ayıran tere
Kitabı kitap eden kurşunla akla
Dünyaya tad veren hünere.

And olsun ağız tadı sabrına insanoğlunun
Çocuklar yoksun kalmayacak
Kokusundan ekmekle kitabın
Tuzla şeker
Bütün sofralarda ışıyacak.

BİR SEVGİ ŞİİRİ

Adnan'a

Bir sevgi şiirine başlamalıyım
Eskittiğimiz günler için
Yorgun akşamlarında
Verdiğin güven, yarın ekmeği
Umudu işçinin

Eve dönememenden korkmak
Uyanamamaktan daha doğal
Daha sık hastalanmaktan
Tutuklanmak güdüsü
Güzel günlere inanmak suçuna uğramak.

Bir sevgi şiirine başlamalıyım
Seni yalnızca bir erkek
Beni yalnızca bir kadın diye anlatan
Çocuklarımin babası
Evimin güvenci diye
Yakanda bir çiçek gibi kendimi
Seni sırtımı dayadığım bir ağaç diye alan

Bir sevgi şiirine başlamalıyım
Silah arkadaşım benim
Silahı halka güvenmek
Silahı yaşamak olan.

GÜNEBAKAN

Gözlerimle kucaklıyorum seni
Sesini gözlerimle
Son kez bakarcasına dünyaya
Aşkla
Kucaklıyorum
Bastırıyorum yüreğimi

Taş duvarlar gibi susuyorum
Ağıtlar kilitleniyor yüreğimde
Güneşin kaybolduğu yerde
Başları eğik bekliyor günebakanlar
Yeniden güneşi izleyecekleri saati

Soluğum tıkanıyor
Yolda gölgen belirene dek
Yolu izliyorum
Daha önce de söyledim

Güneşe aldırmayanlar
Çoktan bırakmışlar tohumlarını toprağa
Kıştan korkmayan yaşlılar gibi
Kırlangıçlara bile aldırmıyorlar

Gün doğarken nasıl cıvıldıyor kırlangıçlar
Karahindibağların tohumları daha uyurken
Rüzgârı dinliyorlar
Ben güneşi bekliyorum/yastığın öbür ucuna bakıp
Güneş altında korkmuyorum
Kışın yaklaşmasından
Gece yaklaşan baharı bile sevmiyorum
Yüzüne uzanıyorum
Dudaklarım kilitli

Kırda gece
Böceklerin uyandığı saat
Sevgilisini çağırıyor ateşböceği
Günebakanlarla güneşi bekliyorum.

SESİMİ ARIYORUM

Bir ses arıyorum
Yeni bir şiire başlamak için
Bir doğum çığlığı gibi kaçınılmaz
Çocuğun ilk ağlayışınca güzel
Bir ses

–Çünkü yüreklerimiz
Acılarla şişip nasırlaştı–
Kızgın demirlere değen ellerimiz
Su toplayıp kabırır nasırlaşır
Ateşe ve demire dayanır
Yüreklerimiz acıyla dövüle dövüle
Çelikleşti
Yalnız orda ta dipte küçük bir çekirdek
Gözyaşı gibi titriyor mavisikle havanın
Kız çocuklarının perçemleriyle
Oğlanların afacanlığı
Kaynatıveriyor o damlayı

Bir ses arıyorum
Yeni bir şarkı için
Çocukların ilk sözcüğü gibi umutla
Sevinçle duyulacak bir ses
Çünkü umutsuzluk yasaktır
Don vuran ağaç sürgün verecek
Kaya çatlayacak tohum yeşerecektir
Ama susmaktan sesimi yitirdim
Nasırlaştı dilim

Elim ateşten korkmuyor
Ülkemin bütün kadınları gibi tırnaklarım küt
Ateşten sıcak bir tencereyi yanmadan alabilirim
Köz basarım yüreğime
Yüreğim nasırlarıyla umudu koruyor
Bir küçük ısıltıyla baharı bekleyen
Çekirdek ateşten korkmuyor

Bir ses arıyorum
Yeni bir şiire başlamak için
Gece karardıkça yaklaşır güneş
Kar buğdayı besler
Buz göllerde balıkları korur
Ve buzda ölmez kardelenler

Bir kocayemiş gibi
Diken ucunda gelen gün
Güneşi bekliyorum
Şiiri bitirmek için.

HER GECE DÜŞÜMDE

HER GECE DÜŞÜMDE

Kara bir kuş vurur kıyıya
Düşümde her gece
Kara bir kuş
Kanatları mazotlu
Gagası son soluğunda
Belirsiz kırlangıç mı karabatak mı
Göçmen belli
Eğilir örterim kapanmaz
Göğes dikili gözleri
Düşümde her gece
Delice çarpar yüreğim
Dururken yüreği

Düşümde her gece
Kuşun karaya vurduğu yerde
Bir çift beyaz at
Sevişirler boyun boyuna
Kan ter yeleleri
Sırtlarında denkler
Ayakları bukağı
Sevişirler
Solukları hızlandırır rüzgârı

Bir çift yük atı
Çil içinde gözkapakları
Sağrıları kamçı yarası
Boyun boyuna sevişirler
Yürek sesleriyle gümbürder kıyı
Kuş dalgaları sürüklenir
Onların seyirir boyunları
Sırtlarında denkler
Ayakları bukağı
Tayları dörtnala akıllarında
Koşar dörtnala kıyıda.

GÜLÜN TANIMI

Çabuk solar
Adı güldür, çünkü
Lahanayı yeğler pek çok ozan
Çorbası yapılmaz
Reçeli dillere destan

Vefasız bilinir
Dikenlidir
Görmedim dikenine katlananı
Ama vız gelir böceklerle

Ve kanayacağına bir mezarda
Bir ozanın kitabında dağılmaktadır
Okundukça.

GÜL FELSEFESİ

Güle “gül” denmez ayıptır
“Gül-i rânâ” denmeli
Öyle herkes almasın ağzına
Kişi haddini bilmeli.

Bülbül mü satmış bahçıvan mı
Fiyatı ta ezelden belli
Ben gülümü plastikten ısmarladım
Benimdir temelli.

Bülbül iyi kuşmuş tanışmadık
Pazarları görürseniz çaya beklerim
Gül güle bülbül bülbüle sevdalanmalı
Onu bilir onu söylerim.

BÜLBÜLE SİTEM

Şakıyıp bütün gece
Güllerin açtığı saatte
Düşermiş uykuya bülbül.

Öyle anlatırdı annem

O eski bahçelerde
Yaprağı yere düşmeden
Güneşle toplanırmış
Yalvaç terinden doğan
Derde deva kokulu gül.

Gözlerini silerdi ninem

Hangi dileği gömerdi
Çömleklerle Hıdrellezde
Gül dibine kızlar bilmem
Maniler de söylemezdi

Gül derenler duymadı
Güllere vurgun sesini
Kuytulara uğramadın
Güller dallarında soldu
Küçük bahçeler kurudu.

Şimdi yol kenarında
Tozlu sepetlerde
Müşteri bekliyor güller
Kanarya zillerde tutsak
Türkülere uyak sümbül

Artık ne övünürsün bülbül.

GÜMRÜKÇÜ SORULARI

–Söyle bana
dilin damağın kuruyup
testin boşalınca
ne koyarsın bardağına?

–Kapıya vuran rüzgârla
anımı gömdüğüm günden
bir düğüm gırtlığıma
yeter bana.

–Gökyüzü yok pencerede
Bomboş duvarların
Özledikçe bakmak için
bir resim de yok yanında.

–Yağar mı çöker mi bilinmez
bulutlu havalardan
bir lamba.
Ve erkenci papatya

–Ayaz vurduğu gece
ne örtünürsün üstüne?

–Bunca dostun selamları
sıcak daha.

– Yitirmekten korkacağın
bir şey yokmuş bavulunda

–Düş görmek için
çocuk gözleri
Şarkı söylemek için
çocuk sesleri
şingirdiyor bağrımda.

HEKİM ÖĞÜTLERİ

–Uyanıp gecenin bir yerinde
karanlığı dinlemek?

–Sevdadandır

–Dalıp gitmek yıldızların kımıltısına
Yüreği bölmesi türkülerin?

–Sevdadandır.

–Geceler uzuyor gitgide...

–Kıştır

geceler uzar

Sevdadır kısaltan geceyi

–Sevda nasıldır?

Unuttu etim içde çiçeklerini

Dişlerim kenetli

sevda dendimi

–Elinizi toprağa dayayın

duyun tohumun çıtırtısını

Kekik koklayın

Toprağın sevgisiyle bakın

güneşe ve yağmura

Bir bebek kıpırdasın kanınızda

Sevdalanın.

SEVDALIYA KUYUMCU ÖĞÜTLERİ

En güzel uğraş bizimki
Ustamız gür sesli yalvaç Davut
Dağ taş söylemiş onunla
Demir erir
Zincir zırh olurmuş avucunda.

İnsan evcil sevdalara kapılmamalı
Ben başeğip kadere küseni sevmem
Sevdiğin mi gücün yetmeli sevdaya
Umutlu olmalı umut ağır yükür
Sevdiğini yüreğini yarmalı çarparken
Kıskançlık yastığına birlikte baş koymalı.

Bizim ustamızın sevdası da ünlü
Yalvaç Davut'u bütün ozanlar bilir
Onun kadar ünlüdür umut taşı opal
Panzehir taşı deriz biz.

Yılan ağızından çıkmış derler inanma
Aslı bildiğin çakmak taşı
Umut gibidir ama bin rengi vardır
Deniz vurur gibi vurur ısıltısı kiminin
Ayışığı gibi türkü söyler kimi
Kiminin ortasında kan görünür
Yemen taşı der gelinler.

Bak bu taşı sevmem saat gibidir
Sevgilin akşamı renginden bilir
Pahalıdır amatist deriz
Geceyi birlikte yaşamalı sevgililer
Gün batımıyla ayrılmamalı.

Biz sevdayı madenlerden tanırız
Sevdayla dağları delen de bizden
Paslanmaz bir yürekle sev de
Demir bir yüzük ver sevdiğine istersen.

NOTLAR

MİLEV'İN GÖZLERİ

Deniz bütün gece
Haykırdı sahilde
Deniz mavi
Mavi Bulgaristan'da
Şair Milev'in gözleri.
Faşistlerin boğduğu Milev'in sesi
Haykırdı sabahacak:
"Bu kumsalda tükenen bir kaç damla su ancak
Ardımızda gümbürdeyen tonlarca su deniz
Biz yarını görerek güvenli umutluyuz
Biz yarını hazırlayan öncüleriz."

Ağaçlar hışırdıyor, kumral ağaçlar
Kumral bir şair Vapsarof
Varna'da dal gibi bir denizci.
Onu kurşunladılar
Ama silah sesi örtemedi sesini.
Ağaçlar hışırdıyor Vapsarof'la:
"Aşındı vuruşumuzla kayanın bir ucu
Birleşecek sabaha denizle gökyüzü."

Denizle rüzgar bütün gece
Şarkısını söyledi öncülerin
Ustam Nazım fısıldadı:
"Varna'da uyumanın yolu yok
Bütün gece
Varna'da..."

24 Ağustos 1979

ALTINKUM

“Günler kum taneleri kadar birbirine benziyor”
Kimin bilmem böyle bir dizesi var
Hiç bakmamış yakından kuma
Hiç benzemiyor birbirine kum taneleri
Herbiri geldiği yerden ısıltılar taşıyor
İstiridye kabuğundan kopan mavi
kırmızısı deniz minaresi
cam gibi saydam kimi
kimi de sahiden cam.
dalgalar törpülemiş kesiciliğini
Kumlar birbirine benzemiyor
güller gibi...

KIRLANGIÇLAR

Burada ne çok kırlangıç var
Çatal kuyruklar ve hilal kanatlar
Mavi gökyüzünde akşama kadar
Bitmez bir şarkıyı yazıyorlar
Burada ne çok kırlangıç var.

Gözgöze geldik bu sabah kapıda
Çok göçmen çok hüzünlü bir kırlangıçla
İki boncuk göz iki çatık kanat
“Yuva kurup kanat açmaktır hayat
Bir başka iklimde yuva kurmaya”
Uzun uzun konuştuk bu sabah
Çok göçmen çok şair bir kırlangıçla.

Varna Yazarlarevi balkonunda
Küçücük kırlangıç anlattı bana
Koca şairin yüreğini saran alevi
Ve uçmayı ateş taşıyıp kanatlarında
Varna Yazarlarevinin balkonunda.

Bir selam bir türkü kırlangıçlar
Acı biber kenti Varna'da.

VARNA YAZARLAREVİ

Tek bir martı denizin üstünde
Damgalayan ayak izleriyle sabahları kumsalı
Tek bir martı
Üstelik hiçbir şeyin simgesi değil
Bildiğiniz kuş.

Plakta Avrupalı kız
“Hüzne tek kişilik bilet” istiyor
“Tek kişilik bir bilet maviye”
Mavi ve hüzün İngilizcede aynı kelime
Burada hiçbir şey simge değil
Hüzün bir çingene melodisi
İyice kısmışlar yalnız ben dinliyorum
Belki duyuyor bir iki kişi
On yedisinde bir kız
Ve yedisinde bir oğlan hep kucağında kedisi
Ya da ben renk olsun diye hüznü uyduruyorum
Yalnızca dinleniyor yazarlar

Bir yaşlı şair Miladin İsayev
Zindanlarda yatmış
Hep gülümsüyor
“Boşa değil saçımın ağarması
Sırtımın kamburu”
Hep gülümsüyor
Usulca kapanırken akşam sefaları

VARNA'DA YEŞİLLE MAVİ

Adnan'dan öğrendim denizi seyretmeyi
O İstanbul çocuğu
Biliyor kaç çeşittir mavi
Deniz incitmiyor bozkıra alışık gözlerimi
Ama bunca yeşil garip
Burkuyor yüreğimi
Nerde bir çınar görsem selam veriyorum
"Merhaba hemşerim merhaba
Koca Nazım'ın sevdiği sen miydin acaba?"
Ve parklarda görünce şaşıyorum
Divan şairlerinden kaçıp
Mezarlıklarımıza sığınan selvileri

ALACA MANASTIR

Alaca Manastır'dan
Tek bir resim aklımda
İsa ölürken arkada
Önde kocaman gözleri
Acılı yüzüyle Meryem
Ana.

YAZARLAREVİ'NDE SON GÜN

Akşam göçmen kuşlar
Kocaman eğriler çizip
Güneye uçtular
Ve martı kumda bırakıp ayak izlerini
Denizi terketti
Demekki vakittir.

Deniz çarşaf gibi
Çağırıp duruyor yüzmeye
Yine ılık dalgalara bırakıp kendini
Son kırıntısına kadar dinlenmeli.

Çevirdi ayak seslerimi plaj komşum
Radyoyu açmış
Bir türkü
"Tokat'ın altı dağlar"
Kaç gündür karıştırıp duruyordu
Aramızda dil ayrılığı var
Kendince güle güle diyor
"Selam yollasam ağlar"
Selamla yetinmiyor dilimin türküsü
İlle bir anmalık istiyor
Ey dertlerimi yıkadığım deniz
Ey komşu uğraşdaşlarım
Benden bu dizeler size "bergüzar"

FAHİR ERDİNÇ'İN EVİ

Pertev Naili masal anlatıyor
Özyalçınır ayıklamakta pirincin taşını
Radi Fish ortasından vurup bıçağı
Güzelliğini sergiliyor seçtiği karpuzun
Ben köfte yoğurup
Fasulye piyazını süslüyorum
Fahri Erdinç'in evindeyiz
Beba yenge duymasın
Fahri ağabey bulaşık yıkıyor
-Çok kapı kirletiyormuşum-

Pertev hoca Keloğlan'ı bitiriyor
Bedrettin'e başlıyor Radi
Akşama rakı içeceğiz
Göçmen kuşlara bakıp balkonda.

Sabaha Pertev hoca Fransa'ya uçacak
Radi Rusya'ya
Biz İstanbul'a
Fahri Erdinç el sallayacak balkonda
Görüşmek üzere deyip

Görüşmek üzere
Nerde nasıl bir daha?

İSKELE

Tek tük iskambillerin arasından
Işıldıyor
Çil çil gazoz kapakları
Yosunlar soluklanıp soluklanıp
Uzuyor
Direkler kesildikleri ormanı
Yaşıyor
Dalgalar vurdukça
Geçmiş bir yazın tortusu
Yükseliyor
İskeleden bakınca suya

BU RESİMDE KİMLER VAR

(1986)

1. Basım: Çınar Yayınları, İstanbul, Ocak 1986

ÖNDEYİŞ

Görmez misin ozanları
Aydınlığı kutsarlar karanlıkta
Mutluluğu över
Açların ekmeklerini bağışlaması gibi
Umudu sunarlar

Görmez misin ozanları
Sevgiyi kutsarlar sevilmeden
Yaşamadan yaşamayı
• Kimseyi incitmezler
İncitildiklerinden

SARNIÇ

Eğilip baksam
Akar suda nilüfer arama kuşkusuyla
Ses verir mi tortu

Günlerle gövdem
Ağır kapakların ardında
Sarnıç sularınca gümbürder
Yankılanır düşler
Bu resimde kimler var
Bu resimde kimler

Birikip süzölmeyen su
Arı yağmur kokusu
Kızgın damdan akan toz
Ilık taş
Paslı zincirler değer eline
(çok eğilme düşersin)
Korkunun uçsuz başdönmesi
Ve kuşkunun sesi
Bu kimin resmi
Kimin resmi

HACER

Yazın bu günlerinde
Limon ağaçlarının ezgisiyle
Anlatırdı kar kuyularını
Denizi söyleyen kabuğu
Kulağıma tutardı
Kocaman sedefin uğultusu
Beni uyutur
Doğduğu şehre götürürdü onu
Ninem Beyrutluydu

"Zeytinin kökü" diye söverdi
Öperdi sarışın kızları
Bacısının yerine
"Hacerdi adı
Üç yaşındayken yandı"
Ağlardı

Ninem öleli kaç yıl
Tıkanıyorum Beyrut dendimi

Beyrutta ölü bir Hacer var mı
Hacer var mı

MEKTUP

.....
Nicedir yazamadım
Hanginize yazmaya başlasam
Ötekine yazacaklarım karışıyor
Ya da düşündüğüm onca sözcük
Yazılınca sanki pıhtılaşıyor

.....
Neyi özlediniz en çok
Göğe bakmayı ben de özlüyorum
Sokak lambalarından
Gök görünmüyor
Oysa yüzüne çarpar yıldızlar
Bozkırda göğe bakanın
Güz yarım bir mevsim İstanbul'da
Büyümesi durmuşçasına çocukların

.....
Başı döner kalabalığa girince
Nicedir uzakta olanların
Dün alıçları gördüm de bir okulun önünde
İpe dizili dağ yemişlerini
Gençliğimizi anımsadım

.....
Sokakta sesinizi duyar gibi oluyorum
Sanki biriniz hemen kapımı çalacak
Sofraya bir tabak daha koyuyorum

ANNEM VE KUŞLAR

Hiç düşünmemişiz annemin
Resmini kuşlarla çekmeyi
Kedileriyle de çekmedik ya
Resimsiz kaldı saksıları çiçekleri
Annem de erkenden gitti

O yıl çok soğuktu
1946-47 Eskişehir
Savaş bitmiş miydi
Kardeşim olacaktı biliyordum
Annem zayıftı dal gibi
Ben öksürüyordum
Tavuklarımız yoktu

Anlamam sanıyorlardı
“Et” demişti doktor
“her gün”
Şehrin dışındaydık
Yollar karlıydı

Odaya kapan kuruluydu
Kar yağıyordu eleğin üstüne pencereden
Kuşlar zayıftı açtı
Çok soğuk vardı

O kış her gün çorbayla
Beyaz etler pişirdi annem
“Bak tavuk yaptım kızıma”
Sertti tuzsuzdu lokmalar yağsızdı
Anneler istemese yutulmazdı

Yıllarca kuş besledi annem
Ödemek için bir kış ölenleri
Ne ben söyledim tuzağı gördüğümü
Ne o sezdi
Bir oyunu sürdürdük o yıldan konuşurken
“Kardeşim doğmuştu hani”

Hiç düşünmemişiz annemin resmini
Kuşlara bakarken çekmeyi

MASAL

.....
Bir kapı daha açtılar zindanda
Hünkâr yüzüne vuran sıcakla durdu
Havada ergimiş altın kıvamında bir aydınlık
Ve köşede bir bölük adam
Işık
Köşeden yansıyordu

Hünkâr sordu:

- Kimlerdir
- Âşıklardır hünkârım
- Neden burdadırlar nedir suçları
- Dünyayı değiştirmek isterler
- Nasıl
- Aşkla düşünerek
Bu suçtur Yaradana karşı
Karşı gelmektir yaradılışa

Hünkâr düşünen âşıklara baktı
Havada ergimiş maden yoğunluğunda
Sıcak bir aydınlık vardı

ORHAN'IN RESİMLERİ

Usluca tohuma durmuş nergis
Işığı fırtına muştulayan bir akşamdır
Ne tohumun umurunda ne tomurcuğun
Sabah uzaktır

Kitaba akşam ışığı düşmüş
Güneşin gülüşünde yüz
Hüzün yadırganmaz bir konuktur
"Zordur doğmak
Doğurmak da zordur"

Selam tohuma duran çiçeğe
Selam akşam güneşine
Bunca güzelse kabulümdür
Çiçeğe gebe tohum
Sabaha sancılı gece

PEYMAN'IN YÜZÜ NERDE?

Hep kendiyle yarıştı
Çirkindi
Elleriydi güzel olan
Her sergide çalındı

Üç gün kar yağdı yedi kova kül
Yedi kova artık
Toprakta erimeyen
Peyman nasıl bir acıyı biçimlerdi
Var mı bilen

Kar eridi
Uzak bir bahar kokusu
Çiçekçi sepetlerinde

Kar eridi
Peyman'ın yüzü nerde
Nerde

SORULAR VE YANITLAR

–Söyle âşık nerdeydin
Kerem yanarken aşkla?
–Aslı'nın kucağında.

YURDUNDAN SÖZEDEN OZAN

Yurdundan sözederken ozan
Şaşırır sözcükleri
Bir coşkıdur durdurur ustalığını
Sesinde atar yüreği

Yurdundan sözederken ozan
Duyurmak istemediği
Bir hüznle sevda
Yarışır sesinde
Altında oturmadiğı söğüt
Taş sektiremediği dere
Mırıltısıyla girer şiire

Yurdundan sözederken ozan
En güzel dili bulur
Okunabilse üç sözcüktür şiiri
Sevda sevda onur

ER KİŞİ NİYETİNE

Oktay Arayıcı'ya

Bu avluyu dolduran herkesin
Yalındır özgeçmiş
Doğdu tanıdı yoklukları
Güzel bir dünya istedi
İtilip kakıldı
Direndi

Daha güzel bir dünya için
Bir söz, bir renk, bir öykü yontmak
Bir şarkı söylemek
Bu avluyu dolduran herkesin
Görevi

Yazdıkların güzel günlerle yeşerdikçe
Özleyeceğiz seni
O yüzden kalabalık
Çarpıyor üzüntüyle
Bir yürek gibi

Çocukların için
Bu kırık şarkı
Dört tahtadan bir kutuya sığan
Kostak delikanlı

23 Ocak 1985

ABDÜLKADİR BULUT'A RESİM ALTI

Bir selam gibi değip geçtin hayata
Şiirin
Güneş yanığı bir sayfa
Kitabımızda

BİR KUŞ

Ağır ağır yürüyorduk
Sıcaktı
Az önce durdurmuştu bizi
bir karga
"Hatırla..."

Yeşildi toprak
Acı yeşil
Çıtırtısı otların tabanlarımızda
Yineliyordu
"Hatırla... hatırla..."
Ne çok eksildik..."

Birden
tepemizden
boşandı bir kuş sesi
aktı öğle boyunca
"Yaşa... onun adına da..."

Yineledi durdu.
"Yaşa... Yaşa..."
Vasıf'ı toprağa koyduğumuz sıra

19 Mayıs 1984

BİR AKŞAMÜSTÜ

Bin gülüşü vardı annemin
Biri bana kalmadı
“Biraz gülün”e sıkıştırılmış
Bakışlarıyla saçları

“Annem” diye başlayan şiirler
Bitmemiştir...

COĞRAFYA SORULARI

–Söyle nedir bir ada?

–Bir gemi ya da mavna
Yüzer “heyemol”larla

–Ne yüklenir adaya?

–Üzüm, zeytin ve limon
Balık sepetleri de örtülür mimozayla

–Kim yaşar adalarda?

–Yürekleri adadan daha büyük olanlar

–En güzel ada nerde?

–En güzel denizlere serpili boydan boya

–Nedir adanın rengi?

–Ne kadar renk varsa
Balığın pullarında
Öyle parlar her ada
Özgür güneş altında

–Bir ada seç kendine

–Yüreğim yeter bana...

LİMANDAN AYRILAN GEMİCİNİN ŞARKISI

Bundan sonra hep engin
Hep o ıssız mavilik
Ne güneşin varlığı
–Çünkü yok ki hiç gölge–
Ne bir serin yeşillik

DENİZCİYE SORULAR

–Deniz ne söyle bana?

–Görseydim anlatırdım
Bilmem hiç görmedim ki
Bir uğultu bir ses belki

–Söyle nasıldır sesi?

–Sanki bir iç çekmesi

–Dağlara benziyormuş

–Dağların sesi gürdür
Denizin sesi başka

–Kim anlatır denizi?

–Ölen balıkların solan renkleri

–Bana biraz deniz ver

–Gözlerini yum yeter

“GEREKLi Mİ” DİZİSİ

Sorup duruyor şimdi
“Aşk gerekli mi?”
Bir dudağın bir dudağa
Serinlik gibi değmesi

“Gerekli mi şiir?”
Üşüyen bir omuzu
Saran sıcak bir kol

“Gerekli mi dostluk?”
Karanlıkta adım atmaktan
Korkmamak

Elinde olsa soracak
Baskılı kitaplar
Renkli resimlerle (tiraj bir milyon)
“Gerekli mi yaşamak?”
Dünya üstünde ışıldayan su damlalarıyla
Bir can eriği gibi yeşilken
Soracak: “Ölmeye değer mi hayat?”

MAYIS AĞIDI

Dallara su yürüdü, meyveler tomurcukta
Telli pullu mayıs
Bir çocuk gibi güleç
Bir şarkı gibi havada

Mayıs geldi
Kuşlar yazı muştuluyor, kaldırımda kır çiçekleri
Tam zamanı uzaktan uzağa bir sevdanın
İç çekmeler, hüzün ve dalgınlık
Oysa bahar geldi
Bahar geldi ve onlar baharı görmeyecek artık
Küçük mavi bir ılık gibi
Yeşil erik gibi diş kamaştıran bir şarkı
Eksik sol yanımdan

Yalnız katı bir saat tıkırtısı sürüyor
Ve diş gıcırtısı
Bahar geldi
Ağaçlar çiçekleniyor
Ve onlar birer birer...

Ah keşke
İnansam hüzne... ve yas tutsam

Akşam yavaşça sabaha devriliyor
İnce bir sızı sol yanımda
Baharla

Mayıs 1979

PAZAR YERİNDE BİR ÖĞLE ÜSTÜ

Pazar yerinde vurdular onu
Yedi yaşındaydı

Yarınki derslerini düşünüyordu belki
Belki hiç tatmadığı muzları
Omuzları bir an titredi
Yavaşça düştü yere
Çamura bulandı elindeki file

Saçları kırpık
Ürkekti gözleri biliyorum
Cin gibi bakardı ya ürkekti
Soluk kazağı biraz dardı
Yanakları hiç elmalaşmadı
Portakallar gibi
Dikkatle bakılınca sezilirdi
Güzelliği`

Kazak başlamıştı annesi
Danteller örerken
Her cuma pazarda satılan dantellerden
Biterememişti
Pantolon grev sonuna ertelenmişti
Ertelenmişti suluboyayla dolmakalem

Kazağı lekелendi diye üzüldü
Sonra soluğu hafifledi
Babasını hedefleyip onu vurdular
Babası kurtuldu diye sevindi
Her çocuk gibi
Babam kucağına alır
“Aslan oğlum” der diye
Gülümsedi

Pazar yerinde vurdular onu
Bile bile yedi yaşında olduğunu

Eylül 1979

VURULAN ARKADAŞIN EŞİNE

Işığ ı yak bacım
Hava karardı
Çocuklara bu akşam sen masal anlat
Talip başlamıştı yarım kaldı
Yeşeren ağacı geceye inat
Çocuklara bu akşam sen anlat

Sofrayı kur artık
Talip gelmeyecek
Çocukları yatır beklemesinler
Babaların bazan dönemediğini
Bebekliklerinden beri bilirler

Birlikte yürüdünüz yıllardır
Elele kolkola omuz omuza
Yüzünü göremezsin şimdi
Kalabalıkla yürürken ayrı düşünür
O alanın bir ucunda
Sen bir ucunda

Başını dik tut bacım
Alışksın
Birlikteyiz yürüyoruz yan yana
Yalnızlığın bir asker yalnızlığıdır
Kocaman orduda

Sabah olunca bacım
Türküler gelir:
"Aslan gibiydi
Sözünün eriydi"
Sabah olunca bacım
Acını bilirim
Güneşi seyretmek için
O yok yanında

20 Aralık 1979

SEVİNÇ'E AĞIT YAKIŞMAZ

Dün yeniden resmine baktım
Aydınlık gözlerin ve kararlı alnın...

Hayır bunları yazmamalı
Senin sözlerinle anmalı seni
"Her ölen bir parçamızı götürdü
çoktandır eski Sevinç değilim
İlk delikanlı vurulduğundan beri..."

Bir bıçak gibi sert ağzın
Gözlerin sormuyor, azarlıyor!
"Neden?"
Bir parçamızı götürdü her giden
Ama ağıt, yakışmaz sana Sevinç Abla
Seni senin sözlerinle anmalı:
"İran, Irak, Suriye, Filistin ve Türkiyeli kadınlar
Bir masada toplanmalı
Biz iyi anlarız birbirimizi"

Sesin barış isteyen dünya kadınlarına ağıyor
Kan yağıyor ÷lkemize
İşçi sınıfı yolunda savaşıan seni
Yarı uykunda vurdular
Korkuyorlar Sevinç Abla
Korkuyorlar

Senin değil o gazetedeki resim
Ortadoğulu bir aydınlık savaşçısının
O azarlayan gözler
O kararlı alın
Hayır ağıt yazmamalıyım.
Ağıt yazmamalıyım.

25 Mayıs 1980

KEMAL TÜRKLER'İN SON SÖZLERİDİR

Silin gözlerinizi
Aldandı yeniden
Beni vuranlar
Sr şaşıır yolunu başı yitince
Sr değilsiniz ki siz
İşçisiniz
Silin gözlerinizi grevdesiniz

Bunca akıttıkları kan
Değiştiremez tarihi
Yazar cellatlığını onların
Bir kez daha tarih
Acınız unutturamaz görevinizi
Silin gözlerinizi

Alın terinindir yarın
Yokolup gitmenin telaşıında katiller
Durduramaz savaş ortasında yürüyüşü
Saflarda düşenler

Kitapları ldremezler
Alanlarda bizi vuranlar
Tarihi geriye dndremezler

Hoşcakalın
Srdrn savaşı arkadaşlar

22 Temmuz 1980

;

OTOBÜS BEKLERKEN

Önce japon elmaları açtı
Benek benek
Kırmızısıyla bezedi parkları
Az kalsın erikler aldanacaktı
Kar başladı
Soluklanıp soluklanıp
Yağdı

Çocukların kızakları
Buğulu cam izleri bırakıyor
Alaca karanlıkta

/ –Soluğunda boncuk boncuk tomurcuklar
Yaşlı bir usta
Kısık alevinde ocağın
Anmalık ufak tefek yapıyor
Kediler, kuğular
Aynalar, Venedikte Murano adasını
İşitiyor
Gözlerime batıyor kesme vazolar
Kan kırmızı küllükler
Küçük bir vitrinde
Emekli cam işçisi sergileniyor
Kumu eriten soluğu
Kesik kesik
Boncuklar bırakıyor tezgâha–

Kar yağıyor
Kulak ağrısı, boğaz yanması
Çapaklı gözler
Çıgıllıklarla kar topu oynuyor
Kar
Unutulmuş bir söz gibi
Çarpıyor yüzüme avuçlarıma
Kızak izleri kızak izleri
Karanlıkta

MEKTUPLAR

Ne zaman harç istemeyen duvarlar gibi
Kunt bir dize düşünsem
Sesleniyor Antep'ten Doktor Ayşen:
"Çocuklar ishalden ölüyor, ishalden"
Ne zaman eksiksiz bir dize
Takılsa dilime
Bir cezaevinden bir mektup:
"Doğa yasaları karar versin
Ne zaman öleceğimize"
Ne zaman bayramları düşünsem
Hep o kadınlar
"Görölmüşdür" damgalı mektuplar
Alırlar yalnız

Harç istemeyen duvarlar gibi bir dize
Eksiksiz bayramlar
Bir dost mektubu galiverir:
"Gözlerim kötüledı
Görölecek bir şey de yok..."
Çekmecemde kıvılcımlanır
Dört ucundan toprağımın
Renk renk kağıtlar
Hiç balon ipi tutmamış çocuklar
Görölmüşdür zarflı mektuplar

İFADEMĐĐR

Evliyim
İki ocukluyum
Ozanım
Düzeltirim
Çocuklarımdır
Bütün çocukları dünyanın

Evet kaygılıyım
Çocuklarım için
Korkmasınlar isterim
Çalınışıından kapının

Saygılıyım kurallara
Bu yüzden kurallar
Saygılı olsun isterim
İnsana

Evet ozanım
Çocuklarımdır
Bütün çocukları
Dünyanın

.....
İnsanın insandan korkmasına karşıyım
İşte bunun içindir
Bütün yazıp
Altına imza attıklarım

25 Mayıs 1984

AFİŞ

(1991)

1. Basım: Gerçek Sanat Yayınları, İstanbul, Aralık 1991

Çok söylenmiş güzelliği güzün
Bir çocuk ısıltı izimi sürer

GÜZE ÖNSÖZ

Yaz bitti elma çürüyor usulca
Göge usul bir koku sindi
Beyaz bereli yabancı denizciler
Geniş adımları geniş sesleriyle çarşığı sildi
Şurda burda birkaç gurbetçi
Birkaç izinli er
Kenetlenmiş eller
Korkuyor yitirmekten şehri

AFİŞ

Çünkü ben
Kazıyarak apartımanları
Bakmak istiyorum yüzünüze
Ne kaldı?

Çünkü ben
Örtükçe sesimi afişler
Aşkı düşünüyorum
Kazıyarak şiiri
Ne kaldı?

AĞRI EŞİĞİ

Biriktikçe eksiliyor
hep ikindinin dar vakti
soludukça acıyor, soludukça acıyor
pencereler demirli.

Ütüledim, örttüm, bohçaladım,
lavanta kokusu, sandık lekesi
örtemedi yeniliğini.

Sızıyor saklayamam
rendelenmiş tahta kokusu,
yeni kazılmış toprak,
avlude beklemiş çelenk' rengi...
"beni çok severdi"
"onu çok severdik"
ve sağ kalmanın suçlu sevinci.

Şiir mi ne şiiri?

AĞRIYAN

Şuramda bir şey yok
İyice yokladım biliyorum
Sokak ağrıyor
Eski bir bahçeymiş
Üzüm yetiştirmiş de ince bir dal kalmış
Şuramda bir şey kalmamış
Bıçak sırtı bir karanlık bile

Elimi açıyorum
Yüzümü örtmeye
Gözlüğümü çıkartsam da taksam da aynı
Bu gençler amma birbirine benziyor
Gerçi onsekizle yirmi yıl anca
İnce bir telaş, kocaman bir şaşkınlık
Eskiden umut derdim
Şimdi söz bulamıyorum

Sokak habire ağrıyor
Bahçeymiş de bak işte şu da sünbülü
Gül umurunda değilmiş
Kuşlar gitmiş de

Şuramda bir şey yok
İyice baktım yok
Yine de ağrıyor
Kim gitti ki...

BİR FOTOĞRAF

Uçuşarak saçlarımız
başlatırdı onların omuzlarını
Bilmezdik, söylerlerdi
bu yaşamaktı.

Daldı görüntüye gölge
yırttı, dalgalandı, bulandı
ışığı rengimizden
kanayan lekeler kaldı.

Aynanızda buğulanır
tek uyumuş gecelerimiz
Adımızı bilmeseniz de olur,
sevdadır kimliklerimiz.

BU BİR İLANDIR

Kervankıran denirdi yüzyıl önce
Yepyeni renklerle
"Mavi mavi masmavi"
Yeniden üretildi
"... garantili"

İçkiyle "iyi gider"
Eviçlerine "yakışır"
Biber közlemesine "dayanamaz"
Her yıl ihracatı artıyor
Daha edinemediniz mi?

Umutsuzluk bir yaşam biçimidir!

AYDIN KIZIN AŞK TÜRKÜŐÜ

Ah ne zaman aşık olsam
Sözcükler yakamı bırakır
Damarlarımda deli dolu bir böcek
Dolanır

Gece yarısı uyandırır sorular:
"Neden yineleniyor tarih?
Kimliği nedir toplumumuzun?
Ben kimim?"

Ah ne zaman aşık olsam
İşçiler işten atılır.

BETON KIYILAR

Beton... beton...
Sağır sesi kalabalığın
Örten cırcır böceğini, yeşili
Dur bak diyen yüreğimi
Güneşi örten
Beton...

Biz şehrin varoşlarına yuvalananlar
Gölgesiz kıyılarında asfaltın
Tekerlek ulumalarını bekleyenler
Kırlangıçları unuttuk
Leylekleri

Gece ısımıyor artık
beton... beton.. ört
karanlığı da.

BİR HALK TÜRKÜSÜNDEN

"Acep Ferhat öldü mü?"

Neden rüzgârı bekler bu kadın akşamları

Oğul kokusu mudur duvarları aşan şey

Biraz yanık süt gibi

Biraz ter

Ekşi sanki

"Acep Ferhat öldü mü?"

Neden çocuklar hâlâ papatya topluyorlar

Çiçeklerden vurur mu

Bir evin sıcaklığı

"Acep Ferhat öldü mü

Külüngün sesi gelmez..."

Neden yürekler kulak kesilir sabahları

Né serinletir sanki

Akmayan çeşmelerden...

ŞİİR DERSİ

Savatlanır
Bileklerini kesmiş
Bir gençkızın kanıyla
Gümüş
Sızar geceye

Üşümüş dudaklarıyla
Çağırır
Sevdayı
Akik
Her boncuğu
Kırk pencere

Peçesinden sıyırıp yüzünü
Şaşırtır
Günü ve yıldızları
Bir damla su

Susayan çığlıkları
Isırır güneşi
Mercanın

Uykunuza katın.

SIRADAN TEST

Bir yatılı okul tedirginliğiyle
geceye girdiğinizde
eksikse yastığınızda kokusu

- A- Sevdiğinizin
- B- Uykunun
- C- Dostluğun

Kuşku artıyorsa
Bölüyorsa uykuyu
yokluğu

- A- Güvenin
- B- Geleceğin
- C- Çocukların

Derinleşiyorsa izi
gözkapaklarıyla alnınızda

- A- Çarptıkça
- B- Yaprakları
- C- Günlerin

- A) Susmayın
- B) Yummayın gözlerinizi
- C) Tanıklık edin, unutmayın.

EViÇi ŞiİRLERİ

Yalnız güllerin korkusu
Apansız soldurur yaz bahçelerini
Akmaz olur su

GENÇKIZLAR

Onlar yelkenlilere benzer. Kaçıp gitmek telaşında saçları. (Göçebe bir çadır gibi buruşsalar da akşamları). Denizi özlerler, kıyıya çekilmiş gövdeleri, dağbaşlarında. Bakın bunca takı kollarında, boyunlarında göçebe yükleri. Rüzgârı beklerler. Gözleri gökte: Bir doğsa ay.

Yurtsuz rüzgârlar gibi yaklaşır sevdalar. Ve çakar toprağa onları. Akşamları buruşuk göçebe çadırları dalgalanır rüzgârda: Bir doğsa ay.

EVIÇİ ŞİİRLERİ

Aşk nedir diye sor
Bir akşam pazarında
Kıymık batar sanki
Soluklara

Dertle kabarmış fincan dipleri
Gözümüzden akamayan damla
Patrona atılamayan tokadın
Çarpılması kapıya

Hangi şarkının sözüdür o
Sabun kokan havlularla
Rakı içmeden sarhoşlatır
Hani sonbaharda

Dinleseniz de duymazsınız
Bu uğultuda

Aşk nedir diye sor
Pazaryerindeki bir kadına
Utanıp yere inerken bakışları
Fıkırdar saçındaki kına

YİNE DE!

“Şahlanmak” yarı kötürüm bir fiil
Yeşil de şahlanmıyor mavi de
Güneş asfaltta yansıdıkça
Kum sığıyor gözkapaklarıma
Mektuplar okundukça

Şahlanmıyor sevinç
Kıpırdıyor umudun yarı ışıltısında
Kimi zaman ucu kırık bir tükenmez
Yarı açık bir kurşunkalem
Değince bir kâğıda
Soldan sağa

“Yine de” diyorum “yine de”
Gümbürtüsünü duymak için yüreğimin
O bir tülbent oyasına takılıyor
Bir nasırın kıvrılışına
Bir çocuk dizindeki yaraya
Şahlanmayıp ayak uyduruyor
Saat tıkırtısına

YANLIŞ KADINLAR EZGİSİ

Ey küçük kanarya
Yalnız fesleğen
Hamarat yalnızlığı kadınların
Osmanlı yalnızlığı
Yemeklere sığınmış
Limon sarısı tahtalara
Oyalara

Gülsuyu ve nane
Lavanta çiçeği ve ince bir ut sesi
Kaçırır erkekleri
Uzak içkilere neden
İttihat ve Terakki'den beri
Anlatıp şeyhleri
Kadınlar dadanmış yalnızlıklara

Sonra erkekler kabalaklara
Savaşlara ve kabalaklara
Geç gelmelerden savaşlara
Savaşlar, kafesler ve dua

Kocaman bir aydınlıktı Mustafa Kemal
Loş gölgeli konaklara
Gizli gizli özlenen.
Ve yadırganan kanaryalarca.

Kafesler yok, güneş büyük
Ak eller nereye saklanır
Sıkmabaşlar ve eşitlik
Eşitlik nereye saklanır sandıklarda
Oyalar, oyalar, küçük oyalar
Yalnızlık kanıtı küçük oyalar...

İnce parmaklar
Yanlış ve kirlî
Boyalara sığırır şimdi, kokulara
Yalnız ve yanlış kadınlar
Konaklardan kalan
Uzak bir şarkıdan süzölmüş
Sürmeli
Gidip gelir Beyoğlunda akşamüstleri

KADININ AKŞAM DUASI

Durmadan dağılır oda
Küflü bir ıslaklık dolaplarda
–Aşk! düşün aşkı, dayan–
Işıldayan sabun köpüğü

–Öyle yakınımda ki seçilmiyor
Yaşamanın çizgileri
Saçlarıma değmeden geçiyor
Camlarda kalıyor izi

–Bir çayevinde olmalı şimdi
Şiirler okumalı akşam serinliğinde
Uzaktan uzağa toprak kokusu–
Bulaşık kalsın
Soğudu su, yağlar dondu
Çorba pişmeli

–Yüreğine akşamla çökeni
Sokaklar uzaklaştıramaz
Uyanırsın yanında yabancı biri
Aşk! kimseler kurtaramaz

Öyle yakınımda ki seçilmiyor
Yaşamanın çizgileri

YARIN SABAH ERKENDEN

Daha ümidimi yitirmedim
O dağ köyüne atanabilirim
Bu kez unutmam
Yaralar için kantaron çiçeği
Öksürüğe hatmi
Zeytin yaprağı tansiyonuma
Kırıklar için havacıva

Daha ümidimi yitirmedim
Bilirim cevap yazmasını
Asker mektuplarına
Er maaşı dilekçesini
Elektrik yoksa pil dayanmaz
Dinlerim kendimi

Daha ümidimi yitirmedim
Biri vardır kalabalıkta o köyden
Karşılıklı susabiliriz

KISA ÖZGEÇMİŞ

Elimizden kayan çiçek
Unutulmuş ilkyaz öğlesi

AMSTERDAM

I

Şarkı adları gibi yarıbildik kanallar. Gökyüzünden başka yüzlere kapalı. Aldırışsız. Akar. Yanında uzanan kaldırımlar yutarak gölgeleri, trafik ışıklarıyla tekrarlar: "Dur... dur... dur" Vitrinlerin ötesinde mumlar, çiçekler.

Tuğlalar ve taş çatılar itekler adımlarını geriye. Alanda bir Hintli. Sesi kayıp. Belki yeşeren tuncuyla bir heykel alır selamını. Gök aldırışsız.

Adımların durur kıyısında merdivenlerin. Çabuk... çabuk... çabuk. Yağmur iner. Kanal kıyısında suskun merdivenler seyrederek. Mavi beyaz bir Delf porceleninde rüzgârsız değirmenler. Sesi kayıp.

Parkta bir yaban ördek, göçmenlikten bıkkın, yineler: "Nerdensin... neredensin... nerden?"

II

Hadi, ışıkları cebine doldur. Kimseler yok. Camların ardında bir sessiz film. Kıpırtısız kadife örtüler. Işıltısı donuk fincanlar ve mumlar. Adımlarımı sayan bir ejder. Gece. Bekçisi gecenin.

Işıkları cebine doldur hadi. Senden beklenen bu. Yabancısin. Bunca donanma, yabancıları yadırgatsın diye. Gece bitmeden ışıkları doldur ceplerine. Kanallar uyurken.

Bir fülülle bir viyolonsele sığınmış, şehirden ne kaldıysa. Bir bardak biranın gölgesi. Gece. Işıklar uzaklaşıyor sen yürüdükçe. Işıklar hep ötede.

YANKI

Rüzgârı hızlandıran kanatlarla
Değiştiriyorum görüntüleri:

–Ağrımasa bilir miydim
Yüreğimin yerini?

Tiksiniyorum soğan kokusundan,
Kızgın yağdan,
Zorunlu, ucuz, özenli sofralardan,
Her akşam döndüğüm.

–Ölüm
Düşlerime giren bir şehir
Kesemin elvermediği
Bir sergi
(Miro belki).

Otuzunda yaşlandı bizimkiler,
Taşıldılar kanseri en güzel yerlerinde.
Kırka varmadan öldü çoğu,
Kanserleşmeden.
Doğumda öldü de dağ gibi kızlar,
Dal gibi kızlar işkencede dayandı.

–Ağrımasa bilir miydim
Yüreğimin yerini?

Döndünüz.
Kırlangıçlar da gitti,
Bırakıp suya gölgelerini.
Sesiniz yorgun, sesiniz üzgün,
Sesinizde özlem, sesinizde...
–Umut yok hayır–

–Ana dilinden başka
Vatanın yoksa
Sığın türkülerine.

Rüzgârı hızlandıran kanatlarla
Değiştiriyorum görüntüleri:

–Ağrıdıkça bilirim
Yüreğimin yerini.

AÇIL SUSAM AÇIL

I

Önce sancıyı dene. Dişlerin kamaşsın. Tuz
koksun saçların. Deniz. Sonra dene aşkı.
Önce sancıyı dene. Yüreğin iki parça olsun.
Sonra kaynaşsın. Etini sakınmayı öğren.
Aşkı koru.
Biçilmiş ot, kesilmiş süt, kavuşmanın şaşkınlığı.
Kokuların hiç bilmediğin yanı... Yollara
düş gözlerin kapalı.
Önce sancıları dene. Kokuları. Sonra aşkı.

II

Demirin ısınması, bakırın soğuması, gümüşün
kararması: Zaman.
Saman çöplerinin kehribarın çevresinde
toplanması: Yasa.
Sokağın uğultusunu paylaşacağın kulak: Dostluk.
Aşk: Dağlanması etinin kaygıyla.
Boyun eğ. Geçsin boynuna halka.
Sor nedir zaman, nerde yasa? Dost kim?
Yar göğsünü acıyla.

III

Açıl susam açıl.
Yüreğimin gömüsü kamaş kendi sancınla.
Aşkı koru.

KISA ÖZGEÇMİŞ

Kavak hışırtıları
Ve akan suydu
Özlediğim
Sızı gibi bir şeydi
Geçti

Yanarak sabah ayazıyla
Mırıldanmak
“Demir çarık delindi
Demir asa eğildi
Yol bitti”
Geçti... Geçti...

Isıldayarak asfalt
Çekti beni
Sözcüklere sığar anlatılsa
Bir başdönmesiydi

Bir kuş ölüsü şimdi
Çaresiz ve gülünç
Hepsi...

KONUŞ BENİMLE!

Ölümün
Kırpikleri rimelli
Nemli ayva tüyleri
Kimse bilmiyor.

Görmüyor kimse
Soluğu kafuru...

Kayıyor gözbebekleri
Değdikçe dudaklarıma
Omzu boynu
Geceleri.

Duymuyor kimse
Soluğu kafuru...

SAVUNMAMDIR

"Sennur Sezer alışılmış sesini sürdürdü"

Günün ağarmak bilmediği
Soğuk sabahlardan bir battaniye
Değer ellerinize
Dizelerimle

Bir pazar yeri uğultusu
Ya da bir göç telaşı
Belki de
Sesimde

Kısacası genç ozan
Sesim alışılmıştır
Duymak istediğin ses
Kilitlidir
Yüreğimde

Sen olanca sesinle
Savunduğunda yaşamayı
Yeni bir ses duyarım
Eminim

En içten dileklerimle.

• **“SOYUT” ŞİİRİ ÜSTÜNE
BİR TARTIŞMA**

YAZILAR ÜSTÜNE

2 Temmuz 1963 günlü Sosyal Adalet'in sanat sayfasında Sennur Sezer'in "Soyut" başlıklı bir şiiri yayımlanmış. Şöyle:

Bir kadının mavide salınır ayakları
ve çocuğu doyurmaz oluverir ağlamak
Açlık en bayat yemek
sofralarınızdan ırak
Tarlalar başak başak borçlara sararır
uzar büyük şehirler fabrikalar kurtulmak
Fildişi kuleleriniz sarsılmadı mı
bu ne denli uyumak

Şiirden çok enikonu bir makale. Borçlu çiftçilerden, açlıktan söz açmayıp da maviden, kadın ayaklarından söz açanlar haşlanıyor.

Ben olsam Sezer yerine, borçlu çiftçilerin, açların şiirini kendim yazardım başkalarını yazmıyor diye kınamazdım. Olumlu iş de öyle olur sanırım—madem ki kendisi de şair.

Ama söyleyeyim ki öyle konularda güzel şiirler yazmak çok güçtür. "Soyut" gibisini yazmak ne kadar kolaysa.

Bu yazımı Sezer'in işine karışmak için değil, okuyucularıma onun durumunu bildirmek için yazıyorum.

Sezer'in bende altı şiiri daha var. Bu şiirlere bakılırsa kendisi bir yol aramakta henüz. Çokluk kuru bir akıl düzyazısına karşılık şiirlerinde duygusal veriler de var. Özellikle ilk şiiri okunmaya değer:

ELLERİM ÇOCUK
Ellerim büyümeyi öğrensinler bir
Eline vermiyeceğim
Nefes almayı bir öğrensem
Seni sevmiyeceğim

Artık seni görmiyeyeceğim düşlerimde
Adını –her ateşim artışında– söylemeyeceğim
Ellerimi vermeyeceğim
(Varlık, Temmuz 1961)

Bence Sezer buradaki ve yine aynı derginin 15 Şubat 1963 sayısında çıkan “Barkarol” şiirindeki çizgide gelişebilir – toplum şiirinde yüzüne gözüne bulaştırıyorsa da.

Hüseyin Cöntürk
(Dost dergisi, Ekim 1963)

OKUDUKÇA

“SOYUT”

Genç şairlerimizden Sennur Sezer'in Sosyal Adalet dergisinde bir şiirini yayımlamışım. Şiir yayımlandıktan sonra, bir süre günün konusu oldu. Kimisi çok beğendi, kimisi ise hiç beğenmedi. Sözgelimi Behçet Necatigil, şiiri seçip bastığım için kutladı beni, Hüseyin Cöntürk ise azarladı. İki karşıt ve yetkili yönden esen bu beğeni yeli arasında şaşkın kala kaldım. Neyse ki zamanla şaşkınlığım geçti, kurcaladıkça daha bir sever oldum şiiri. Kusursuz bir şiir değildi elbet, ama pek kusurlu da değildi. Benzeri şiirlerden ayrı yanları, kendine göre bazı erdemleri vardı.

İşte şiir, bakalım siz nasıl bulacaksınız:

SOYUT

Bir kadının mavide salınır ayakları
ve çocuğu doyumaz oluverir ağlamak
Açlık en bayat yemek
sofralarınızdan ırak
Tarlalar başak başak borçlara sararır
uzar büyük şehirler fabrikalar kurtulmak
Fildişi kuleleriniz sarsılmadı mı
bu ne denli uyumak

Cöntürk'ün bu şiir üstüne bir eleştirisi çıktı (Dost dergisi, 1.10.1963), Cöntürk'e bakılırsa, Soyut, “şiirden çok enikonu bir makale. Borçlu çiftçilerden, açlıktan söz açmayıp da maviden, kadın ayaklarından söz açanlar haşlanıyor. (...) Ama söyleyeyim ki öyle konularda güzel şiirler yazmak çok güçtür. Soyut gibisini yazmak ne kadar kolaysa...”

Cöntürk, görüldüğü üzere, “Soyut”u bir makale sayıyor, ama onun neden bir makale olduğunu açığa vurmuyor. Gerekçelerini, ölçütlerini ortaya koymuyor. Bu yüzden de söy-

ledikleri insanı kandırmıyor.Acaba bir şiir bir makalenin konusunu, içeriğini (muhtevasını) anlatamaz mı? Anlatırsa, mutlaka makale mi olur o şiir? Ben sanmıyorum. Açın; edebiyat tarihlerini, bunun tersini gösteren bir yığın örnekle karşılaşırsınız. Öyle olmasaydı, bütün ülkücü ya da toplumcu şiirleri şiir saymamanız gerekirdi. Bu bakımdan, Soyut'a makale demeğe dilim varmıyor. Şiiri makaleye yaklaştıran ya da ondan uzaklaştıran konusu, içeriği değildir; (her konu şiire girebilir, duygunun olduğu kadar düşüncenin de şiiri yazılabilir.) konunun, içeriğin ortaya konuş, işleniş biçimidir. Kısacası, şiirin kendine özgü estetik yapısıdır. Sezer'in şiirini, neyleyim ki, bu bakımdan da bir makale niteliğinde göremiyorum.

Cöntürk Soyut'ta "borçlu çiftçilerden, açlıktan söz açmayıp da maviden, kadın ayaklarından söz açanların haşlandığını" öne sürüyorki, bu da doğru değil. Nitekim, burada "maviden, kadın ayaklarından söz açanlar" haşlanmıyor, tersine, şairin kendisi onlardan söz açıyor:

**Bir kadının mavide salınır ayakları
ve çocuğu doyuramaz oluverir ağlamak**

Bu mısralar, yoksul bir ananın tatlı düşleriyle acı gerçek arasındaki çelişik yaşantısını belirtiyor. Cöntürk, nerden varmış o uzak yoruma, anlayamadım!

Nedense Cöntürk, kötü sandığı yanlar üstünde duruyor yalnız, şiirdeki iyi yanları ya görmüyor ya da görmezlikten geliyor, önemsemiyor. Bence, Sezer'in şiirinde üzerinde durulması gereken özellikler de var. Sözgelişi, şiirin fazlalıklardan arınmış, hedefe en kestirme yoldan ulaşmış, yalın ve yoğun, ölçülü ve tutarlı olması ilgiye değer. Ayrıca, şiirimizin geçirdiği son serüvenden ve onun imkanlarından yararlanmayı bilmesi, toplumsal şiire bazı yenilikler getirmeğe çalışması, alışılmışın dışına çıkması Sezer'in övülmesini haklı kılar.

Sezer'in şimdiye değin 47 şiiri basılmış dergilerde. (Varlık'ta 13, Denge'de 12, Beşgen'de 9, Elif'te 5, Yeşilay'da 4, Yelken'de 1, Yeni Ufuklar'da 1, Yıldız Teknik'te 1, İnsancıl'da 1). Cöntürk'te bunlardan ancak altısı varmış. Yani bütün şiirlerin se-

kizde biri. Bu kadarlık örnekle bir şairin değerlendirilmesi tehlikelidir. Değerlendirilirse, ister istemez, eksik ve dolayısıyla yanlış sonuçlara varılabilir. Belki, "ortak, tipik, temel" özellikte birkaç şiirini seçerek ya da sınıflayarak bir şair için "tümel" yargılar verebiliriz. Fakat, böyle bir seçme ya da sınıflama yapmadan, geliş güzel bir iki örnekle tümel yargılara gitmemiz doğru olmaz. Cöntürk ise bunu yapıyor; "Sezer'in bende altı şiiri daha var. Bu şiirlere bakılırsa kendisi bir yol aramakta henüz. Çokluk kuru bir akıl düzyazısına karşılık şiirlerinde duygusal veriler de var."

Bu satırları okuyan biri kalkıp sorabilir: "Güzel ama, ya Sezer'in incelemediğiniz öbür şiirleri çoğunlukla bu yargınızı çürütürse?!..."

Cöntürk bu haklı soruyu nasıl cevaplandırıyor, öğrenmek isterdim.

Asım Bezirci

(Dönem dergisi, Aralık 1963)

**SENNUR SEZER'İN ŞİİRİ
ÜSTÜNE YAZILANLARDAN**

YASAK'TAKI ŞİİRLER İÇİN

Yasak'ın ana konusu "emek"tir. En çok da emeğine saygı duyuyor Sennur Sezer. İşçi kızlar, "Kondu"lular, marangozlar vb. En çok elleri anlatır bu yüzden. "Ellerimizi yitirsek – ellerimizi, emeklerimizi– Çünkü dilenciler vardı: Elsiz, iğrenç, bildik! –Biz ellerimizden gayri kimseden– Ekmek istemezdik." Bazan bu ekmek kazanan eller, apayrı gayelere yöneltilir. "Niçin ekmek yediğimiz eller çeker tetiği-Altın halkalar tak-tığımız" derken şair çok şaşkındır. Zordur bu "niçin"in yanıtını vermek. "Tarının önüne çıkmadan ilk arıttığımız" eller hem ekmek getirir, hem de tetiği çeker. Dünyanın kuruluşundan bu yana bir yanıt aranır bu soruya. Einstein de, Russel de, Kennedy de bu yanıtı bulmaya verdiler ömürlerini. Bir çıkar yol buldular da, ne var ki, bu yanıtı inanç duyan bir dünya toplumu bulmak çok güç! Bu zıtlık, dünyanın varlığına yaşıt olacaktır, ekmek tutan eller, tetiği de çekecektir. "Tetik"siz bir dünyayı düşünecek değin uygar değil dünyamız. Yasak, bu yönüyle bir arayışın şiiiridir.

Yasak'ta Sennur Sezer'in yıllarla bir askeri iş yerinde çalışmasının izlerini de buluyoruz. Bölümlerden birinin adı, "asker çantası"dır. Sanki savaştaymış gibi elinde kan sıcaklığı duyarsınız. "Önce kan sıcaklığı ürperen her tetikte-Sonra terli bir avuç-Ve kaskatı bir parmak-Kenetlenmiş demirle" (Bir Adamı Öldürmek). Bir kurşun acısından kıvrılıvermiş "Vatan Kurtarıcı"nın kanlı yüzünü, terli, canı çekilmiş ellerini görürsünüz. Her şey el üzerinedir Sennur Sezer'de. İnsanların beyni, gözü, düşüncüsü... herşeyi elleridir. Öpüşler bile ilk sıcaklıklarını ellerde belirtirler. "Ellerimiz hanidir kapanmış öpüşmeye" (Kıbrıs! Kıbrıs!). Bir asker çantası gözlerinin önüne tümüyle bir "asker"i getirir. "Yorgun omuzlardan yere bir çanta kayar"ken o, "Bir bö-

ceğin bozkırda kabuk deęiřtirdiđini" dūřūnūr. Bozkırda kabuk deęiřtiren bōceđin bilinmezliđi gibidir, askerin sırtından řantanın kayıřı. Geręekte bir tek asker bilir omuzlarındaki řantanın acısını, řantanın kayıřından dođan mutluluđu. řanta kayarken "ılık bir matra susuz dudaklarda"dır. Gūnūn ilk ıřıđı "erken bir kurřun"dur. Gece, hep "erlere nōbetin gūę geldiđi" saatlerdir. Askerlik kavramı o kadar ētkilemiřtir ki řairi, saęları bile ōzgūr bir kız saęı deđildir! Ne rūzgar etkiler saęlarını, ne de erkek ellerinin iri sıcaklıđı. Saęlarında "savařların uđultusu"nu duyar. Bu uđultulardan sonra mutlu odaları dūřūnūr. Bu odalarda mutluluk tūterken "bir asker nōbetten yorgun, sevinęli dōner".

Adnan Binyazar

(Varlık, 15 Temmuz 1966)

Sennur Sezer, az řiir yazar. Ancak, bunları řiir yazan dūnya kadınları gibi sūslemez, iniltile de doldurmaz. Belki de bunu hię dūřūnmez. Gōrūnūrde, yaratıcı imgelem sanki bu řiirciklerin kapısını hię mi hię řalmamıřtır. Oysa iř, hię de gōrūndūđu gibi deđildir. řairimiz, geręekçi řiirimizin dar da olsa ıssız bir řıl-gasından elleri, ayakları, gōzleri, yeřilliklere, gūneře, toprađa, dođa kokularına deđererek, dikenlere sūrtūnerek ilerlemektedir.

Hasan İzzettin Dinamo

(Cumhuriyet, 10.2.1977)

DİRENÇ'TEKİ ŞİİRLER İÇİN

Şiirde yalın bir anlatımın örneklerini sunar Sennur Sezer. Kimi yazarlar kadın duyarlılığı sözünün üstüne basa basa yazılmasına karşıdırlar. Sezer onlardan değil, kadın duyarlılığının, kargaşa içinde yaşayan bir toplumda kadın olmanın sorumluluğunun şiirini yazıyor. O açıdan değerlendirmek gerek onun ürünlerini. Güncel olayları slogan düzeyine indirmeden ama bildirisini de ihmal etmeden bir umudun şiirini yazmış. Güncel olayların akışı içinde bir toplumdunun tavrını çizme uğraşında Sezer, Bir Su Akar Gündüz Gece gibi şiirlerinde başarıya ulaşırken halk dili söyleşisine yaslandığı şiirlerde mısralarda cılız kalıyor. Sezer'in içeriğine uymayan bir biçim halk şiiri.

Direnç, umuda bel bağlamış insanların yalnızlığını da ele alıyor. "Ben gönülsüz çiçekleri severim/Kolay yemekleri, bulgur tarhana ve yumurta/Durmadan değişen bir sofrada /Yenilen tek yemek alın teri."

Türk insanının, serüvenini Sezer mısralaştırırken buna evrensellik objektifinden de bakıyor.

Toplumcu bir özle duyarlılığı birleştirdiği anda Sezer başarılı şiire gidebiliyor. Örnek "Herhangi Bir Gurbetçiye": "Güz geldi/ Uşulca sararır otlar/Yolar bağrımı yokluğun/Çivide bir çekiçte bir testerede bir/Bir başakta bir elmada bir tebeşirde."

Doğan Hızlan

(Cumhuriyet, 19.3.1977)

Umut pırıltıları gördüm şiirlerinde Sennur Sezer'in. Hele birkaç şiiri (Hangi Kan, Aralıkta Bir Akşam, Akşam Türküsü, Bir An-

nenin Notları... gibi) dönüp dönüp yeniden okudum. Alabildiğine içten, alabildiğine dengeli şiirler bunlar. Ve her şairin, gerçek şiire, kuramlar, öğretiler aracılığıyla değil bulunduğu kolumdan, sürdüğü yaşam dilimlerinden varacağını belgeliyor. Kadının, kapitalist düzende içine itildiği boşunalık duygusu; bir annenin, "ağırlaşan bir ölü gibi sırtında taşıdığı, çocuklarına dünyayı nasıl anlatacağını bilememenin sıkıntısı"; ancak doğrudan yaşamdan geldiğinde bu denli yoğunlaşabilir şiirde:

"Çocuklar hayır diyebilmek ölüme/haksızlığa yokluğa/ yasağa hayır demek/Kızım güzel şeyler istiyor ille güzel şeyler/ oğlum ablasının çöreklerini/paylaşmak istiyor açlığıyla ve kuşlarla/Yok bilmiyorlar yoksul bilmiyorlar/Öğretiyorlar başka çocukların da dişleri olduğunu/elleri olduğunu/şekerlerle oyuncaklara." (s. 51)

Mehmet H. Doğan

(Milliyet Sanat, 27.5.1977)

Söyleşilerinde, kendine özgü oluşturduğu özün biçiminde, kuru mesaj (bildiri) sığılığına düşmemiştir. Kuşkusuz, doğuran bir anaya, aydınlık günler için direnen insanlara mesajı vardır ozanın. Direnmek: Acılar, ezgiler de olsa, yaşamayı bırakmadan yeni bir dünya için umutla direnmek. Kitle mücadelelerinin koşutluğunda, baskıya, ezene, alın terini sömürene karşı direnç. Köydeki bireyden, güncel toplumsal olaya, giderek bağımsızlık kavgası veren ulusların direncine değin uzar özü. Özelden, genele açılan geniş boyutlu gerçek dünyanın, gerçek şiirlerini yansıtır "Direnç" yapıtında Sezer.

Gecekondu ve Yasak'tan sonra, Direnç, Sezer'in, yayınladığı üçüncü şiir kitabı. Toplumcu gerçekçi doğrultudan sapmadan, kendini sürekli yenileyen aydınlık dolu bir ozan Sezer. Dili, biçimi, içeriği yaşamın içinde oluşur. Güncelden kaynaklandığı direnci; toplumcu özün bütünlüğünde vurguladığı çağdaş içeriğiyle, geleceği, yeni bir dünyanın aydınlığını yansıtır şiirlerinde.

Mehmet Yaşar Bilen

(Dönemeç, Ocak 1978)

SESİMLİ ARIYORUM'DAKİ ŞİİRLER İÇİN

SÖZÜN YÜKÜ

Sennur Sezer'in şiir kitabını okurken gözümün en çok takıldığı "Fahri Erдің'in Evi" oldu. Sofya'da. Mlados'taki bu evi ben de bilirim. Ev dedimse, bahçesinde çiçekler dolu, tek başına bir ev değil; bir apartman dairesi... Sofya'ya aralıklarla çok gittim, severim de... Bu mahalleler kentin yeni bölgeleridir. Belki, öyle çok yapı yapıyor ki, buralar da eskimiş eski mahalleler olmuştur. Bildiğim –Tatarlı'nın oturduğu– eski mahalleleri de yıkıyorlar, yeniden yapıyorlardı.

Fahri, "Değiştireceğim, daha büyücek bir daireye çıkacağım." diyordu. Çıktı mı? Çıkmadıysa, benim bildiğini daire midir? İki odalı, küçük mutfaklı, duşlu, ufacak bir yerdi. Hem çalışma, hem konuk odası olarak kullandığı, karşı tepeleri, uzun düzlüğü gören odada birkaç gün kalmıştım. Eşi, Almanya'ya büyük oğlunun yanına gitmişti. Sucuklar, salamlar yiyip, votkalar içmiştik. Memleketten, çok gerilerde kalmış delikanlı anılardan söz etmiştik. Fethi Giray'ın öldüğünü Niyazi Akıncıoğlu'nun şiirden el ayak çektiğini anlatmıştım. Keçiören'de puvantörlük ettiğimiz, Posta caddesinde kafayı çektiğimiz günleri, geceleri anmıştık. Memleket özleminin gözlerde iki damla gözyaşı olarak somutlaştığını onda görmüştüm.

Sennur Sezer'in dizelere döktüğü, benim düzyazıya aktarmak istediğim bir özlemi nasıl anlatabilirim. Kolay değil ama, deneyeceğim.

Şair, Pertev Naili Hocadan söz ederken onun masal anlattığını söylüyor. Pertev Boratav Hocanın adı masalcıya çıkmış

ya, demek masal anlatıyormuş. Adnan Özyalçiner, o da, pişecek pilavın pirincini ayıklarmış... Radi Fish, ortasından vurup bıçağı güzelliğini, kırmızısını sergilemiş bir karpuzun... Sennur, bir yandan köfte yoğurur, bir yandan piyazın üstünü haşlanmış yumurta dilimleri, zeytinler, yeşilliklerle süslemiş... Sennur:

"Beba yenge duymasın," diyor. "Fahri ağabey bulaşık yıkıyor. Ben de çok kap kirletiyordum." Evde çok kap kirlettiğinde bulaşıkları Adnan'ın yıkadığı anlaşılıyor. Fahri'yi gammazlarken, Adnan'ın sırrını ele veriyor.

Gurbet köşesinde, bir dost evinde, kimbilir ne zaman, bir daha biraraya gelineceği bilinmeyen bir zamanda her şey dile gelir. Pertev Hoca, Keloğlan'ı bitiriyor. Radi Fish, Bedrettin'e başlıyormuş. Radi, bir Bedrettin vurgunudur bilirim. Geçen yıl İstanbul'a geldiğinde bir öğle üzeri hep Bedrettin konuşmuştuk. Bizim Bedrettin de ne yaman bir kişiymiş, karıştırdıkça tatlanan bir helvaya benziyor. Radi, Bedrettin'in gezdiği, dolaştığı yerleri adım, adım, karış karış dolaşmış...

Gene sözü Sennur'a bırakalım."Akşama rakı içeceğiz," diyor "Balkonda göçmen kuşlara bakarak..." Göçmen kuşlar çağırışımı, herhalde, Pertev Hoca ile Fahri'den geliyor. Işın içine göçmenlik, gurbet, özlem, gezi girdi mi, ışın rengi biraz değişir. Sabaha Pertev Hoca Fransa'ya uçacakmış. Radi Rusya'ya, bizimkiler karı koca, Sennur'la Adnan da, memlekete yönelecekler. İstanbul'a... Ya Fahri Erdinç? Balkonda onlara el sallıyacak. "Görüşmek üzere..." deyip gözlerinde iki damla yurt özlemi donacak...

Her şair, şiirinin çiraklığını da, ustalığını da kendi yaşar. Kimsenin yanında çiraklığa durmaz, kimsenin yanında ustalığa soyunmaz.. Bu kitabında gördüm, tadını tattım, Sennur, yalın dille, dolgun dizeleriyle, kendi şiirinin ustalığına kendi soyunmuş... Şiirin erkeksi dili olduğu gibi, annemsi ve kadınsı oturtması da vardır. Ben bu yapıyı, bu dili ve bu olgunluğu Sennur'un dizelerinde gördüm. Sınarlar Seni'den Sesimi Arıyorum'a değin uzanan beş altı şiir var ki, son dönemlerde evlat için acı çeken analar kuşağının, sözle biçimlenmiş yontusudur. Sı-

narlar Seni'yi Gülten Akın'a adaması, sadece şiiri değil acıyı da paylaşmasıdır.

Sennur'da olsun, Gülten Akın'da olsun şiir sadece sözün yükünü değil, şiire yüklenmiş öykünün ağırlığını da omuzlarında taşıyor. Bu şiir hem yalın hem özündür. Anne sesinin çılgılığı ile evlat acısında kaynar.

Mehmed Kemal

(Cumhuriyet, 8.8.1982)

ŞAIR ANA'NIN SESİ

Sennur Sezer'in yeni şiir kitabı Sesimi Arıyorum'un çıkış haberini, Gösteri'nin Ağustos sayısında duyurmuştuk... Toplumcu-gerçekçi şiirimizin 60 kuşağı temsilcilerinden olan Sennur Sezer'in bu yeni yapıtı üç bölümden oluşuyor: "Sınarlar Seni", "Her Gece Düşümde" ve "Notlar"... Birinci bölümde sorunsallık, ya da toplumsal sorumluluk kaygısının ön planda olduğunu hemen belirtmek gerekiyor. Bir anlamda da, günümüzün şiiri diyebiliriz bunlara. (On bir şiirden oluşuyor.) Bugünü anlatıp yorumlayan yarına inanan şiirler. Yer yer güncelden, yer yer genel sorunlardan yola çıkıp toplumsal bir dönemin çalkantılarında birleşen değinmeler.

Bir "ana şair"in sesi var Sennur Sezer'in bu şiirlerinde: Görmüş geçirmiş, hayatı topraktan öğrenmiş, ömrünü acıyla yoğurmuş; kâh mahpus yolu, kâh asker, kâh gurbet yolu gözlemiş; her sabah her akşam yeniden tevekküle yüreğini sarmalamış analardan bir ananın sesi bu. Bir yanıla Gorki'nin Ana'sından çizgiler taşıyan, bir yanıla Irazca'ya benzeyen... Bu "ana" duyarlığının etkisinden olacak, toplumda kadın sorununa parmak basmaktan da alamıyor kendini Sezer. Yine bu duyarlığın etkisiyle olacak, birçok sorunu birer evlat acısı gibi duyumsuyor. Ve kadın dünyasının imajlarına başvuruyor zaman zaman: Aş ermek, süt damarları, bebe... gibi. Kadını toplumsal sorunların ortasında görmekle birlikte, feminist bir

şair değil Sennur Sezer. Başka deyişle söylersek, feminizm aşkıyla şiir yazmıyor. Ve bu konuda şöyle konuşuyor: "Kadının konumunun değişimini üretici katmanların konumlarından ayırmıyorum. Ama şiirimde kimliği saklı bir 'acı çeken', bir 'hayır diyen' kadını çizmekten korkmuyorum artık. Bir başka deyişle masallarımızdaki kadınlar gibi erkek giysisiyle savaşa katılmayı gereksiz görüyorum." (Cumhuriyet, 5 Ağustos 1982)

Sennur Sezer'in şiirleri üstüne kendi yorumunun dışında bir şey söylemek, korkarız ki fazlalık olacaktır. Ancak şunu belirtmekte yarar var; Sezer'in kitabının ilk bölümünü oluşturan şiirler onun tüm ürünleri, değil; bunlar yalnızca "sakıncasız" şiirler. Yanılıyor muyuz?

Son olarak, Adnan'a adanmış "Bir Sevgi Şiiri'nin bu bölümdeki şiirler arasında, kalıcı etkisiyle dikkati çeken bir ürün olduğunu, duyarlıkça daha bir derinlikler taşıdığını vurgulayalım.

"Her Gece Düşümde" başlıklı ikinci bölümdeyse, nedense , daha çok fanteziye kaçma eğilimlerinin izlenimi uyanıyor okurda. Belki bir yanıma. Bilemiyoruz. Ama gül imajı üstüne kurulmuş dizelerin Sennur Sezer'in şiir dünyası içinde önemli yeri (olumlu anlamda tabii) olabileceğini söylemek sanırsız kolay değil.

Sesimi Arıyorum'da üçüncü bölüm (Notlar), şairin yurt dışı gezilerinden artakalmış izlerdir. Şair ananın duyarlı, yüreğinden dizelere dökülmüş yarı buruk, yarı özlem taşıyan izlenimler.. Sözgelimi "Fahri Erдің'in Evinde" adlı şiir, burukluk çağrışımları yoğun olan bir ürün. Başkalarını anlatırken, gerçekte "yurdundan uzaktaki adam"ı anlatıyor şair. Ya da ister istemez o yana kayıyor çağrışımlar. Bir hikâye tadıyla örülmüş, her şey; bir evin atmosferi, konukların varlıkları devinimleri...

Sesimi Arıyorum, toplum olarak bir ses aradığımız dönemin şiiri.

Necati Güngör

(Hürriyet Gösteri, Eylül 1982)

Sennur Sezer'in yeni kitabına neden bu adı verdiğini uzun zaman anlayamadım.

Şair çoktan, daha ilk kitaplarında sesini bulmuştu. Giderek yeni okumalarımda çözebildim. Dizelerinde zaten olan gizlilik zamanla daha ustalaşarak kitabın adına da sinmişti. Sesini arayan şair Sennur Sezer değildi, işçi, emekçi Sezer'di. Önceki kitaplarından bu yana emekçileri bir ezgi gibi diline doladığına göre, yeni kitabında bunu sanat adına daha bir başarıya ulaştırarak işi kitap adına kadar vardırıışı belki ancak şiiri iyi bilenlerin ya da benim gibi onu ilk kitabından beri izleyenlerin çözebileceği şey. Sennur Sezer'de iki şey iç içe yaşıyor, açıklık ve gizlilik. Kitabın içindeki şiirlerde tutumunu açık açık söylüyor, ama bir gizle, sanatının ustalığıyla örtüyor açıklığını ve çözümünü okura bırakıyor. Bunu görünce o şiirlerin, birbirleriyle kaynaşmış dizelerin ritim ve düşün zenginliği içinde ne büyük emek içerdiğini daha iyi anlıyorsunuz. Şair, tütün, pancar, zeytin işçisinin düşün işçisinin yanındayken kendi sanatına, şiir işçiliğine de en büyük saygıyı gösteriyor. Suyun mermeri oyan sabırlı işçiliğini bile böylesine ustaca veren bir şairden başka türlü beklenebilir mi? Ama nedir, bazı sanatçılar okurun beklediğinin, istediğinin de ötesinde bir işçiliğe adanmış kendilerini. Sanatlarının ağır işçisi olurlar. Yazdıklarını ortaya çıkarmaya çoğu zaman gönülleri elvermez, bıkmadan bekletirler, işlerler şiirlerini. Bazan da koşullar onların kitaplaşmasını geciktirir. Sanatına saygılı nice şairin bir bakıma yararına olur bu. Gecikme süresinde şiirler yeniden yeniden gözden geçirilir, bir sözcük daha çıkarılır atılır ve dizeler sanki imbikten süzülür.

Sesini niçin arıyor şair? O şiirde söylediklerinden daha fazlasını duyuruyor bize ve ipucunu veriyor. Evet yeni bir ses arıyor. Ancak sesini bulamadığı için değil, yaşanan gerçekleri dile getirmek için daha başka, insanı daha canevinden vuran bir ses bulmak gerektiğine inandığından, Şair sözcüklere fazla anlam yüklemeye, satır aralarında konuşmada nice ustalık gös-

terse de bunu yeterli bulmuyor. Söyleyeceklerini istediği gibi söyleyememenin sıkıntısını duyuyor. Bunu söylemenin, hangi koşullar altında olursa olsun söylemenin bir yolu olmalı. Bir yöntem ya da bulunacak bir başka ses. Söyleyecekleri, belli ama nasıl söylemeli. Eriştiği başarı onu doyurmuyor. Duyuracağı daha çok şey var, bulduğu ses buna yeterli değil. Bunun sıkıntısını çekiyor. Kaç sanatçı çekmez sanat adına bu sıkıntıyı? Sennur Sezer de çekecek. Ama onun sıkıntısını daha derinden kavramak için o şiirdeki her dizeyi yaşadıklarımız içinde duymak gerekli.

Behiç Duygulu

'PASLANMAZ BİR YÜREK'¹

Bir şiirin değerlendirilmesi, her zaman, beni ürküten bir olaydır. İsterim ki, alışılmış yöntemlerin dışına çıkayım, deneyimsel gereçlerden sıyrılarak anlatayım bir şiiri. Böyle yapınca, o şiiri daha iyi anlamış olurum gibime gelir.

Üstü örtülü sözlerin amacını kavramayı öğrendiğimden, üst perdeden 'ama sanat' öğütlerine aldırmam. Sanata saygım sonsuzdur da ondan. Sanattaki toplumcu yenileşmeyi saptamaya çalışırım, sanatı da yakalarım. Her sanat yapıtı, belli bir estetiği kullanmadıkça, hiç olmazsa estetik bir kaygı taşımadıkça, onun özünden, biçiminden söz etmenin anlamı yoktur. Körlerin sağrıların birbirlerini ağırlaması gibi olur öyle eleştiriler. Estetik bilinçteki gelişmelerin, değişmelerin toplumsal ve tarihsel kökleri, nedenleri, sanat ürünündeki toplumsal yenileşmelerin, araştırılmasıyla bulunabilir. Anadolu Alevileri, becerili ve bilge insanların hangi ocaktan olduklarını sorarak söyleşinin kapısını açarlar. Ben de iyi şairin toplumcu ocaktan olup olmadığına bakarım. Bu, toplumcu olmayan iyi şairin hakkını vermem anlamına gelmez. Ne ki, benim şairim değildir öylesi,

Hegel estetiğinin belirleyici kavramlarından birisinin 'dün-

¹ Sennur Sezer, Sesimi Arıyorum, Yazko Yayınları, İstanbul 1982,

yanın durumu' olduğunu biliyoruz'. Kendi durumunu, dünyanın durumuna değinmeden yansıtan şiirin tadına varmak oldukça zor geliyor bana. Hegel, estetiği ideal'e bağıllık olarak aldığında, 'tinsel varoluş biçimi'ni amaçlar. Bugünkü Türkiye'de, sürekli sözü edilen 'manevi'nin ne olduğunu gözler önüne sermek için Can Yücel'in şiirini hece hece incelemek isterdim. Toplumumuzun 'tinsel varoluş biçimi' onun şiirinde, en bağınaz tutucuların bile yadsıyamayacağı açıklıkla yansıtılmıştır. O büyük şiirin, insanın düşün ve duyum dünyalarında yarattığı ufuklar, kolay anlaşılır olmasına karşın kolay anlatılamaz. Şair, her şeyden önce, kendisini yaşadığı ortamın bir bütünleyicisi görmemeli. Bunu başarabilmek için, hiçbir baskıya kulak asmadan, özgür olmalı. Özgür olmalı derken, elbetteki, yönetsel varlığı yadsımdan söz etmiyorum. Ama, en azından, kendisini inancı doğrultusunda (halkının karşısında demiyorum) özgür saymalı. Can Yücel, kendisini, yaşadığımız ortamın bütünleyicisi olmaktan kurtarmış, inancının ortamıyla bütünleştirmiş, sözcüklerini seçmekte özgür kılmıştır. Bu yüzden, günümüzün büyük şiirini yazıyor.

Bu büyük şiirin yanında, bir de toplumsal duyarlılığımızın ürünü olan, insanlarımızı 'paslanmaz bir yürekle' seven sıcak şiirimiz var. Sennur Sezer'in şiirinden söz etmek istediğimi anlamışsınızdır. Sennur'un öğretisel eylemlerindeki öznel iç bütünlüğüyle, nesnel dış bütünlüğünün her zaman koşut olduğunu izlemiştir. Bu yüzden, o şiirle aramda bir yakınlık doğmuştur. "Sesimi Arıyorum" da da kendi yapısında gelişen o sıcak şiiri yaşadım. Şiir için gerekli gerçek coşkuyla dolu bir şiir demeti Sesimi Arıyorum. En güzel yanı da, şairin, yüreğindeki coşkuyu, genç kuşaklara taşımak istemesi,

"Hey!

Bir sabahın üç kapısı var göğ,

Biri umut

Al umudu

Ver çocuğa büyütsün
Büyütsün de yürüsün”²

Kağızman türküsüyle Anadolu ninnisinden örülmüş bir duyarlılıkla, coşkısına yiğitliği de katıyor.

“Heheyde hey!
Bir sabahın üç kapısı var göğ,
Biri korku
Çal yere!”³

Yolunu da gösteriyor korkuyu yere çalmanın:

“Emek senin umut senin
Korku ne?
Yeter ki ellerin ellere kavuşsun.”⁴

Örgütlenmeden söz ettiği açık. Ama, toplumumuzun örgütlenmede bir eksikliği var. Örgütlenelim derken tek-keleşiyoruz. Tarihsel görgümüz bu.

Bu görgüyü nasıl değiştireceğiz?

Sennur Sezer’in şiirinde, her sözcüğünün sorumluluğunu yüklenen bir şairin kararlığı var. Kendiğinden bir coşkuya sahip olduğunu biliyorum. Ama, Sennur Sezer, bu kendiğilinden cşukuyu, tarih bilincine sahip olduğundan, umutsuzukla ve geçmişî suçlama basitliğiyle birleştirmiyor. İnsanı kuşatan, tarihsel değişimi sağlayan her olguya saygı duyuyor,

“Ekme, tuz, kitap ve şekere saygı
Saygı halkın gücüne ve hünerine
Önce ekmeğe saygım:
Tarlaya ve tohuma
Dökülen tere, değirmene
Unu kepekten ayıran eleğin aklına
Mayanın unu çoğaltan gücüne
Önce ekmeğe saygım
Emeğe”⁵

Burjuva, şiire karşıdır. Çünkü, emek ve üretim ilişkilerine yö-

2 Sennur Sezer, agy, s. 16.

3 Sennur Sezer, agy, s. 16.

4 Sennur Sezer, agy, s. 17.

5 Sennur Sezer, agy, s. 22.

nelen şiir, Hegel'in sanat için ilk koşul olarak saydığı kahramanlara yol verebilir. Şiir, başkaldırının birikimine dayanıyor. Bu yüzden, şiirin ülkeleri, gelişmiş ülkeler olmuyor.

Filistin şiirinin, Latin Amerika şiirinin gücü, toplumsal bir kav-
ganın içinde olmalarından geliyor. Sennur Sezer de geri kalmış
bir toplumun şairi olarak sevdasıyla öğretisini birleştiriyor:

"Eve dönememenden korkmak
Uyanamamaktan daha doğal
Daha sık hastalanmaktan
Tutuklanmak güdüsü
Güzel günlere inanmak suçuna uğramak".⁶

"Güzel günlere inanmak suç" gibi toplumbilimsel bir im-
geyi, ancak, demokratik haklar savaşımı veren bir toplumun
ana ve sevgili olan şairi yakalayabilir. Ve böylesi bilinçlenmiş
insanların tek silahları da yaşamaktır. Tevfik Fikret'in borç say-
dığını, Sennur, silah olarak alıyor:

"Bir sevgi şiirine başlamalıyım.
Silah arkadaşım benim
Silahı halka güvenmek
Silahı yaşamak olan."⁷

'Paslanmaz bir yürek'in şiiri Sesimi Arıyorum. Kuşatıcı bir
hüzne sarılmış mavi gibi: 'The blues'.

Vecihi Timuroğlu

6 Sennur Sezer, agy, s. 25

7 Sennur Sezer, agy, s. 26

AFIŞTE'Kİ ŞİİRLER İÇİN

BÜYÜYEN KORKULARIN ŞİİRİ

"Her şiirin sonunda
Bir çığlıktır beklenen
Bir kuru dal çıtırdar
Rüzgar eğer bir otu."

Sennur Sezer, "1960 Kuşağı" şairlerimizden. ilk kitabı Gecekondulu'yu (1964), Yasak (1966), Direnç (1977), Gerçeğin Masalı (1979), Sesimi Arıyorum (1982), Kimlik Kartı (1983), ilk üç kitabının toplu basımı); Bu Resimde Kimler Var (1985) ve Afiş (1991) izledi.

Tek tümceyle tanımlarsak; yaşadığımız günlere bir izdüşümdür onun şiiri. Kaçgöçten yasaklara, direnmelerden baskı ve kısımlara kimliksizleştirmelerden yoksunlaştırılan, tüketilen yer yer de özlem duyulan yaşantılara uzanan geniş bir panorama çizer.. Kadın bakışıyla yakaladığı duyarlık ipiltileri şiirinin ana rengini, soluğunu oluşturur....:

Bu yüreğin dört kapısı/bozkıra açık/analığı, şairliği, evcilliği eksik/acımadan,kırgınlıktan dövüşken bir yürek/sarısıcağa gömülü bebeleri/gurbete verili bebeleri düşlüyor/dervişlerin ak eteğine sığınan/yavrusuz ceylanları."(İşitin Aynık Otları, Direnç, s. 7)

Anaç, tok bir söyleyişi vardır, Sezer'in: "Ekmek, tuz kitap ve şekere saygı/Saygı halkın gücüne ve hünerine../ Önce ekmeğe saygım:/Tarlaya ve tohuma/Dökülen tere, değirmene/Unu kepekten ayıran eleğin aklına/Mayanın unu çoğaltan gücüne/

Önce ekmeğe saygım/Emeğe."("Ekmek, Tuz, Kitap ve Şeker", Sesimi Arıyorum, s. 22)

Toplumun, dünyanın değişen yüzü; insanın, insanlığın durumu Sezer'in şiirinde neredeyse, "ana tem". Okuyanı uyaran, sorgulatan, düşündüren, onun düş ve düşünce dünyasına ivdirme kazandıran özellikleri taş yan bir şiir evreni kuruyor: "Burada ya da Angola'da hep aynıdır insanlar / Sevilmek ister kadın, / Çocuk doymak, korunmak, / Erkek iş ister ellerine / Ve dinlenebilmek / Eve dönünce." ("Burada ya da Angola'da", Direnç, s. 24)

Yaşanan, güncel olana dönük bakışı; insanın toplumun sorunlarını tok bir söyleyişle dile getirişi şiirinin en belirgin yanlarındandır. Geniş bir coğrafyayı kucaklayan şiiriyle; çağının sorunlarını irdeleyen, sorgulayan bir şair kimliğini taşır, Sezer.

Çağımız insanının sürüklendiği yer, onun yaşamını giderek trajik kılanlar; ve onun buradaki debelenişi, açmazları, korkuları, yalnızlıkları, sanrı ve düşleri, sevgileri.. Şiirinin vazgeçilmez özellikleri olarak öne çıkıyor. Yeni kitabı Afiş'te yer alan şiirleriyle bunun; daha lirik bir söyleme büründüğünü görüyoruz. Okurda zengin bir imgelem dünyası yarattığı gibi, döne döne okunacak bir şiir demeti sunuyor, Sennur Sezer, kaygılardan, korkulardan arınmak, görülemeyenleri görmek, çözülemeyenlere ilmik atabilmek, günbegün büyüyen korkularımızın, yalnızlıklarımızın üzerine gidebilmek için bize yürekdeşlik ediyor: "Çünkü ben / Kazıyarak apartımanları / Bakmak istiyorum yüzünüze / Ne kaldı? / Çünkü ben / Örttükçe sesimi afişler / Aşkı düşünüyorum / Kazıyarak şiiri/ Ne Kaldı?" (Afiş, s. 10)

Banksis

Ekim-Kasım 1991

KİMİ ŞİİRLERDEKİ ADLAR İÇİN NOTLAR

Bu kitapta yer alan şiirler, yaklaşık otuz yıllık bir sürenin iz düşümü. Zaman, kimi özel adları, giderek günlük yaşamdaki kimi nesneleri unutturdu.

Bu notlar, belirsizliği önlemek için küçük bir sözlük kimliğini taşıyor.

Kitabın Adı: YASAK

Şiirin adı: **Erken Saati Uyanmanın**: Bu şiirde yer alan **Bafra**, o yıllarda çokça içilen bir sigara markasıdır. En ucuzla en pahalı sigara arasında bir fiyatı vardı.

Şiirin adı: **Akşamla Sürüler İnerdi**: **Çin kutusu**, her kutunun içinde bir boy küçüğünün bulunduğu bir dizi kutudan oluşan bir süs eşyası.

Bölümün adı: **Damda Üç Kişi**: Bu bölümde sonradan siyasal-düşünce tarihimizde de yer almış, üç kişinin ilk tutukluluğu anlatılmaya çalışılmıştı. Bu kişilerin, kökenleri ve hapse düşüşleri farklıydı.

Yıldız Böceği: Bu şiirin kahramanı, ressam İbrahim Balaban'dır. 1921 Bursa doğumlu Balaban, üç sınıflı köy okulunu bitirmişti. İlk kez tütün kaçaklığından (ayingancılık) 1937'de üç buçuk yıl hapis yattı. Şiirde anlatılan, 1942 yılında 10 yıl hapis cezası almasına yol açan bir cinayet olayıdır. Balaban, bu hapisliğinde, Nazım Hikmet'le tanışmış, ondan resim dersleri almıştır. Balaban'ın kitapları: İz, Şair Baba ve Damdakiler.

Marangoz Kerem: Şiirin kahramanı Kerim Korcan (1918-1990). İlkokul dördüncü sınıfa kadar okuyabilen Korcan, çocukluğunda kahveci, berber gibi esnaf dükkanlarında çıraklık yaptı. Marangoz olarak çalıştığı gençlik yıllarında, askerliğini yapmadan önce, Nazım Hikmet'in de hüküm giydiği Donanma Davası yüzünden tutuklandı. Askeri Ceza Yasası'nın 94. Maddesi'ne göre 12 yıl ceza yedi. Cezası, yaşının küçüklüğü yüzünden 10 yıla indirildi. Vatan Partisi davası yüzünden de 2 yıl hüküm giyen Korcan'ın, ilk tutukluluğu anlatılmaya çalışıldı. Kerim Korcan'ın önemli kitapları: Roman: Linç, İdamlıklar, Ter Adamları, Dimitrof Geçiyor, Patrona, Ateşten Köprü, Harbiye Kazanı, Ölüm Pusuda. Öykü: Tatar Ramazan, Canlı Bayraklar, Acılar Çemberi, Capon. Şiir: Ey Gaziler.

Üçüncü Adam: Rifat Ilgaz (1911-1993). Öğretmenliği sırasında ikinci kitabı Sınıf (1994) yüzünden Ceza Yasası'nın 142. maddesine göre tutuklanıp yargılandı. Bu tutukluluk, Ilgaz'ın mizah dergilerindeki yazıları ve şiirleri yüzünden uğradığı koğuşturma ve yargılamaların ilkidir. Rifat Ilgaz'ı geniş bir okur kalabalığı yalnızca Hababam Sınıfı adlı gülmece romanıyla tanır.

Bölümün Adı: **Ve Bir Ölü**

Şiirin Adı: **Kara Türkü**: Şiir, Zonguldak ve yöresindeki kömür ocaklarındaki bir olayı anlatır. "Liyakat primleri" dağıtımında bir haksızlık olduğuna inanan işçiler 10 Mart 1965 tarihinde Zonguldak'ta işbaşı yapmayı reddettiler. Direniş, 11 Mart 1965'te yöreye yayıldı: Kozlu'da Uzun Mehmet, İncir Hamamı, İhsaniye ocak-

larında toplam 2000 işçi kuyulara inmedi. Aslında bir kendiliğinden grev ya da usulsüz işbirakımı sayılacak olay ayaklanma sayılarak bölgeye jandarma sevk edildi. Açılan ateşle yaralanma ve ölüm olayları olduysa da konulan yayın yasakları, olayın tüm boyutlarını yansıtmadı. Olay, yalnızca Akşam gazetesi ve Yön dergisinde irdelendi. Üç ölümün olduğu söylendiyse de, adı verilen tek işçi Mehmet Çavdar'dır. İşçilerin ölen arkadaşlarını vermedikleri yazıldı. Mehmet Çavdar için Ceyhan Atuf Kansu'nun yazdığı şiir Yön Dergisi'nin 19 Mart 1965 tarihli sayısında. Kara Türkü de aynı derginin 26 Mart 1965 tarihli sayısındadır.

Kitabın Adı: DİRENÇ

Şiirin Adı: Tristan Lopez ve Maria-Jesus Penelas'ın Zindanda Doğacak Çocuklarına: İspanya'daki Franco rejimi, pek çok devrimcinin eylemini ölümlle cezalandırdı. Bu iki genç kadın da, ölüm cezası aldılar. Cezaları, hamile oldukları için doğum sonrasına ertelendi. Türk basını bir daha bu kadınlardan haber vermediği için sonları bilinmiyor.

Tekerleme: Bu şiirde yer alan **hodak**, toprak sahiplerine yıllık kiralanan çocuklara verilen addır. Doğu'da yaygın olan bu çocuk işçiler, tümüyle kiralaayanın malı sayılır.

Akşam Türküsü: Bu şiirde "Orhan Abi" diye anılan, yazar Orhan Kemal (1914-1970)'tir. Ayşe Bengi, 1969 doğumlu kızım. Şiirin yazıldığı yıl, ilerici gençlerin de "faili meçhul" öldürümlere uğradığı yıldır.

23 Nisan 1972: Şiirin adandığı, Ahmet Emre, şiire başlık olan tarihte doğdu. Oğlum. Bu tarihten yaklaşık 15 gün sonra Deniz-Yusuf-Hüseyin asıldı.

Babaları 141,142'den Yargılanan Çocuklara: Bu şiirde adı geçen ceza yasası maddeleri günümüzde uygulanmıyor. "Bir sınıfın egemenliğini sağlamak" amacını cezalandıran bu maddeler, yazarlara, çok sık uygulanırdı. İstenen hapis süresi 1,5-7,5 yıldır. Şiir, babaları Adnan Özyalçın'ın bu maddelerden yargılanmalarından birinde, çocuklarım için yazılmıştı.

Ceriha ile Zahmet: Şiirde adı geçen cenbiye, orak benzeri bölgesel bir kılıç türü.

Kitabın Adı: SESİMİ ARIYORUM

Şiirin Adı: Sınarlar Seni: Bu şiirin adandığı Gülten Akın, şiirin yazıldığı günlerde, oğlu Murat Cankocak'ın "idamla yargılanması"nı yaşadı. Oğlunun avukatlığını da yapan Gülten Akın'ın bu dönemle ilgili şiir ve izlenimleri İlahiler, 42. Gün adlı kitaplarındadır.

Bir Sevgi Şiiri: Eşim ve yol arkadaşım Adnan (Özyalçiner)'a adandı. Şiirde, ülke koşullarının "yalın bir sevgi"ye yer bırakmayışının ağırlığı yer alır.

Milev'in Gözleri: Şiirde üç şairin adı anılır: Milev, Vapsarov, Nazım. Milev, anti-faşist düşüncelerinden dolayı öldürüldü. Sankof döneminde, gözaltında kaybedilenlerden yalnızca biri. Vapsarov, komünist partisi üyesiydi. Yargılanıp kurşuna dizildi. Nazım Hikmet, yurt özlemini gidermek için sık sık Varna'ya gelirdi.

Varna Yazarlarevi: Bulgar Yazarlar Birliği'nin Varna'da yazarların dinlenmesine, yabancı yazarların konuk edilmesine ayırdığı bina anlatılıyor. Şiirde adı geçen Miladin İsaev, Vapsarov'la birlikte yargılanmış, genç olduğu için, o dönem yazarlar birliğinin de karışmasıyla ölüm cezası, yurtdışı sürgüne çevrilmiş. Yugoslavya'daki sürgünü dünyanın ünlü şairleriyle, Nazım Hikmet'le de dostluğunu sağlamış. Yurduna devrimden sonra dönebilen İsaev, yaşam sevgisini çocuksu, ince bir duyarlılıkla yansıttığı şiirlerle tanınır.

Fahri Erdinç'in Evi: Fahri Erdinç (1911-1986), 1949'dan sonra Bulgaristan'da yaşamış bir yazarımızdır. Toplumcu-Gerçekçi öykü ve romanlarında göçmenlik olayını ve ülkemizin toplumsal değişimini irdeledi. Başlıca kitapları: Roman: Acı Lokma, Kardeş Evi, Öykü: Diriler Mezarlığı, Türkiye Hikâyeleri, Şiir: Şen Olsun Halep Şehri, Anı: Kalkın Nazım'a Gidelim. Şiirde adı geçen Pertev Naili (Boratav) uluslararası ünü olan bir halk edebiyatı uzmanımızdır. Siyasal görüşü yüzünden üniversitedeki işine son verildiğinden 1952'den beri Fransa'da öğretim görevlisi olarak çalışıyor. Radi Fish, Nazım'ın Çilesi'nin de yazarı olan Rus Türkolog, o yıl Bedrettin (Simavnalı, Şeyh) üstüne araştırma için Bulgaristan'daydı. Beba Yenge, Bulgarca "babaanne" diye adlandırdığımız, Fahri Erdinç'in karısı.

Kitabın Adı: BU RESİMDE KİMLER VAR

Bir ağıtlar kitabı olan bu kitapta, yakınlarım, gençlik arkadaşlarım ve kısa süren dostluklarıyla beni etkileyen kişiler yer alır.

Şiirin Adı: Orhan'ın Resimleri: Barış Derneği ve Dünya Barış Konseyi üyesi, ressam Orhan Taylan'ın (1941), 1980 12 Eylül'ünden sonra tutukluğu sırasında yaptığı resimlerin sergilenişi için yazıldı. Taylan bu sergiden kısa bir süre sonra yeni davalar için tutuklandı.

Peyman'ın Yüzü Nerde: Mask çalışmalarıyla tanınan Güner Peyman'ın anısına yazıldı. 1938 yılında doğan Peyman, Ankara Sanat Tiyatrosu'nun Berthold Bercht'ten uyarladığı Yuvarlak Kafalılar Sivri Kafalılar oyununun dekor ve kostümleriyle dikkat çekmişti. 25'ten çok heykel ve mask sergisi açtı. Sırlara Veda adlı heykeli Antalya Belediyesi önündeki parktır. 1980 koşullarının ağırlaştığı, uzun kış günlerinden birinde ölümü, neredeyse duyulmadı bile.

Er Kişi Niyetine: Oktay Arayıcı (1936-1985) için yazıldı. Toplumsal koşulları irdelleyen, toplum çözümlemeleri yapan Seferi Ramazan Beyin Nafile Dün-

yası, Bir Ölümün Toplumsal Anatomisi gibi oyunlarırla tanınan Arayıcı, 1981'de TRT'deki görevinden Liman Lokantası'na şürlölünce serbest yazar olarak çalışmak zorunda kalmış, ancak görüşlerinden dönmemişti. O günlerde yakalandığı kanser ve geçirdiğı ameliyatlar da onu yıldırmağı. Aydınlar Dilekçesi soruşturmalarına başında sargılarırla geldi.

Abdülkadir Bulut'a Resim Altı: Abdülkadir Bulut (1943-1985) Şair ve öğretmen. Sen Tek Başına Değilsin, Acılar Yurdumdur, Gözyaşları da Çiçek Açar adlı kitaplarındaki toplumcu-lirik şiirleriyle tanındı. Köylülerinin mahkemesini izlemek için çıktığı yolculukta, kaza sonucu öldü.

Bir Kuş: Vasıf Öngören (1938-1984) Asiye Nasıl Kurtulur, Oyun Nasıl Oynanmalı, Zengin Mutfağı oyunlarırların yazarı. Türk tiyatrosunda diyalektik maddeci tiyatro uygulamacılarından biri olan Öngören, uzun süre Almanya ve Hollanda'da yaşadı. Tiyatro kurdu. Amsterdam'da öldü. Ölüsü yurda getirildi.

Vurulan Arkadaş'ın Eşine: Şiir Talip Öztürk'ün eşi öğretmen Işık'a adandı. Talip Öztürk (1947-16 Kasım 1979) TÖS, TÖB-DEİ ve Barış Derneğı kurucu üyesi bir öğretmendi. Okulunun önünde vuruldu.

Sevinç'e Ağıt Yakışmaz: 23.5.1980'de evinde "bilinmeyen kişilerce" vurulan Doktor Sevinç Özgüner'in anısına yazıldı. Öldürüldüğünde İstanbul Tabip Odası Yönetim Kurulu üyesi ve Türkiye Emekçi Partisi Genel Sekreteri Vecdi Özgüner'in eşiydi. İlk kez, 1951 TKP tevkifatında ifade vermeyi reddedenlerden biriydi. O dönemde soyadı Tanık olan Sevinç Özgüner'i dava arkadaşlarından Sevim (Tarı) Belli, anılarında "1951 tevkifatının en çok işkence görenlerinden gencecik, sıskacık kız (...) En yiğitlendendi Sevinç, dikkafalıydı" diye anar. Şiirde yer alan sözler, Özgüner'in Barış Derneğı komisyonlarından birinde yaptığı konuşmadan aldığı notlardandır.

Kemal Türkler'in Son Sözleridir: Kemal Türkler (1926-1980) Türkiye İşçi Partisi ve DİSK kurucularından. Maden-İş ve DİSK Genel Başkanlarından. 22 Temmuz 1980 sabahı evinin önünde vuruldu.

İfademdir: Aydınlar Dilekçesi soruşturmasında, savcılık ifademini genel hatları bu şiirin bütününlü oluşturdu.

İÇİNDEKİLER

Sunu Ya da Özeleştiri.....	7
Sennur Sezer'in Şiirindeki İçerik (Konur Ertop)	9

GECEKONDU

Gecekondu	21
Volta	22
Yorgun	23
Haykırı	24
Bezgin Cumartesi	25
(x+2)	26
(E-1)	26
Sayrı	27
(x+1)	28
Çorak	29
Zenci	30
Dönence	30
Küfürdü Sevişmek	31
Savaşa Güzelleme	32
Yorgun Çingene	35
Ko	35
Kriz	36
(E-2)	36
İlk Sabah	37
Barkarol	38
Soluksuz	38
Ölü Nokta	39
Doygun	39
Son	40

YASAK

Ezgin Destan	45
İşte Böyle	47

Uzak Bir Öğretmene	48
Durmadan	49
Bir Adamı Öldürmek	53
Savaş Ayırmaz Sevişenleri	54
Kıbrıs! Kıbrıs!	55
Asker Çantası	56
Çığlık	59
Ey!	60
Işık Sen ve Uyumak	61
Erken Saati Uyanmanın	61
Akşamla Sürüler İnerdi	62
Kaçaklar	63
Kartopu	63
Özet	64
Kimlik Kartı	67
Üşengeç	68
Dalgın	69
Hep Bildiğiniz Ben	69
Yıldız Böceği	73
Marangoz Kerem	75
Üçüncü Adam	77
Kara Türkü	81

DİRENÇ

İşitin Ayrıkotları	87
Diken Ezgisi	89
Su	90
Bir Su Akar Gündüz Gece	91
Kuşbakışı	94
Kışlar Yeşili Tüketemez	95
Hangi Kan	96
Aralıkta Bir Akşam	98
Tristan Lopez ve Mari Jesus Penelas'ın	
Zindanda Doğacak Çocuklarına	99
Burda Ya da Angola'da	100

Dağlar Bekliyor	102
Doğuran Bir Kadına Direnç	103
Tekerleme	109
Ölü Çocuklara Ninni	111
Dışında Olmak Kavganın	113
Akşam Türküsü	115
23 Nisan 1972	116
Dur ve Düşün	117
Babaları 141-142'den Yargılanan Çocuklara	118
İnsanlar Öldürülürken	119
Bir Annenin Notları	120
Yaz Ortası Üşümek	125
Güneyi İğde Ağacı Tarlanın	126
Çin'e Bir Şarkı	129
Tirenler Geçiyordu	131
Herhangi Bir Gurbetçiye	133
Halıcı Türküsü	134
Yummadan Gözlerini	135
Ölümün Çırakları	141
Ceriha ile Zahmet	143
Baterist Guido	145

SESİMİ ARIYORUM

Sınarlar Seni	153
Doğumkontrolçulara Fatma'nın Anlattığıdır	155
Nasıl Boğulur İpekböceği	156
Günaydın	158
Sabah Türküsü	160
Suya Şarkı	161
Zeytin Türküsü	162
Ekmek, Tuz, Kitap ve Şeker	164
Bir Sevgi Şiiri	166
Günebakan	167
Sesimi Arıyorum	169
Her Gece Düşümde	173

Gülün Tanımı	174
Gül Felsefesi	175
Bülbüle Sitem	176
Gümrükçü Soruları	177
Hekim Öğütleri	179
Sevdalıya Kuyumcu Öğütleri	180
Milev'in Gözleri	185
Altinkum	186
Kırlangıçlar	187
Varna Yazarlarevi	188
Varna'da Yeşille Mavi	189
Alaca Manastır	189
Yazarlarevinde Son Gün	190
Fahri Erdiñ'in Evi	191
İskele	192

BU RESİMDE KİMLER VAR

Öndeyiş	195
Sarıç	196
Hacer	197
Mektup	198
Annem ve Kuşlar	199
Masal	201
Orhan'ın Resimleri	202
Peyman'ın Yüzü Nerde?	203
Sorular ve Yanıtlar	203
Yurdundan Sözedden Ozan	204
Erkişi Niyetine	205
Abdülkadir Bulut'a Resim Altı	206
Bir Kuş	207
Bir Akşamüstü	208
Coğrafya Soruları	209
Limandan Ayrılan Gemicinin Şarkısı	210
Denizciye Sorular	210
"Gerekli mi" Dizisi	211

Mayıs Ağıdı	212
Pazar Yerinde Bir Öğle Üstü	213
Vurulan Arkadaşın Eşine	215
Sevinç'e Ağıt Yakışmaz	217
Kemal Türkler'in Son Sözleridir	219
Otobüs Beklerken	220
Mektuplar	222
İfademdir	223

AFİŞ

Güze Önsöz	229
Afiş	229
Ağrı Eşiği	230
Ağrıyan	231
Bir Fotoğraf	232
Bu Bir İlandır	232
Aydın Kızın Aşk Türküsü	233
Beton Kıyıları	234
Bir Halk Türküsünden	235
Şiir Dersi	236
Sıradan Test	237
Genç kızlar	243
Eviçi Şiirleri	244
Yine de	245
Yanlış Kadınlar Ezgisi	246
Kadının Akşam Duası	248
Yarın Sabah Erkenden	249
Amsterdam	255
Yankı	257
Açıl Susam Açıl	259
Kısa Özgeçmiş	260
Konuş Benimle	261
Savunmamdır	262

ŞİİR KİTAPLARI:

Gecekondu (1964), Yasak (1966), Direnç (1977),
Sesimi Arıyorum (1982), Kimlik Kartı (1983, ilk üç kitaptan
seçmeler), Bu Resimde Kimler Var (1986), Afiş, (1991),
Uçuk Seçik Şiirler (1991, şiir seçkisi)

DÜZYAZI KİTAPLARI:

İstanbul'un Taşı Toprağı Altın (Eski İstanbul Yaşayışı ve
Folkloru, 1995, Adnan Özyalçın ile birlikte),
Şiir Gündemi (Denemeler, 1995)

ÇOCUKLARA YÖNELİK KİTAPLARI:

Gerçeğin Masalı (şiirler, 1979), Sümüklü Böceğin Masalı
(şiir-masal, 1989), Keloğlan ile Köse (öykü, 1989, Adnan
Özyalçın ile birlikte), Hasır Ören Padişah
(masal, 1991), Robin Hood (1993),
Penceredeñ Bakan Çocuk (şiir, 1995)

René Maublanc – Marcel Cachin

s o s y a l i z m i n ı ş ı ğ ı n d a
FELSEFE BİLİM VE DİN

çeviren:
ASIM BEZİRCİ

Marx, "Dini eleştirmek gerekir" der. Hatta, bu eleştirme "her çeşit eleştirinin, ilk koşulu olmalıdır," diye ekler. Peki ama, dini nasıl eleştireceğiz? "O'nu açıklayarak", "ezilmiş yaratık"ın, emekçi halkın niçin ve nasıl "öte dünya"dan mutluluk beklediğini, teselli aradığını tarihle göstererek... "Sosyalizmin Işığında Felsefe, Bilim ve Din" adlı bu kitap, söz konusu açıklama ve gösterme görevini yerine getirmeyi amaçlıyor.

EVRENSEL BASIM YAYIN

Sennur Sezer'in toplu şiirlerinden oluşan Direnç Şiirleri'nde, şairin 6 kitabı yer alıyor. 1964'te yayınlanan Gecekondur adlı kitabından 1991'de çıkan Afiş'e kadar.

Sennur Sezer, her kitabıyla yaşadığımız dönemlerin toplumsal haritasını çıkarmış bir şair. Kitaplarının adlarıyla, kitaplarında yer alan insan, toplum ilişkileriyle çelişkilerden

kaynaklanan şiirleriyle döneme damgasını vuruyor. Şiirlerinde bir genç kız duyarlığı ile bir işçinin, bir emekçinin yaşama hakkı, savaşımı ve direnişini anlatırken bir kadın ve ana olmanın sıcaklığını duyuruyor.

Her şiiriyle bir tanıklığı dile getiren şair, yaşadığı olayları, yaşananları, bu olaylara karışanlardan tanıdığı, ya da tanımadığı -gazete haberlerinden çıkardığı- kişileri anlatırken çağını da yorumluyor. Siyasal, toplumsal, insansal bütün karmaşıklıkları, bütün haksızlıkları ile.

Bu şiirleri, aydınlık bir geleceğe olan inancını yitirmeden umutlu bir sesle söylüyor. Yaşamak ve direnmek adına.

Sonuç olarak Sennur Sezer'in şiirlerini Türkiyeli bir işçi kadının günlüğü gibi de okuyabilirsiniz:

"Sesini baskılara, kıyımlara karşı yükseltmeyi bilmiş, bireysel özgürlükten toplumsal özgürlüğe, hep özgürlüğü istemiş bir işçi kadın. Onbeşindeyken de... Kırkıdayken de.